

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΟΑΜΕ
ΔΙΚΤΥΟ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΞΕΝΟΦΟΒΙΑΣ

Μπορούμε Μαζί Ενωμένοι

Ερευνώντας και σχολιάζοντας
τη σχέση των Μ.Μ.Ε.
με το ρατσισμό

ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ / ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΡΙΑΣ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ
EQUAL 2002-2004

“ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ
& ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ”

ΑΘΗΝΑ 2004

“Πριν λίγα χρόνια ακόμη, όποιος ήθελε να πάρει την πολιτική εξουσία σε μια χώρα δεν είχε παρά να αποκτήσει τον έλεγχο του στρατού και της αστυνομίας. Σήμερα μόνο στις υπανάπτυκτες χώρες οι φασίστες στρατηγοί, για να κάνουνε πραξικόπημα, χρησιμοποιούν ακόμη τα τανκς. Αρκεί να φτάσει μια χώρα σ’ ένα σημαντικό επίπεδο εκβιομηχάνισης για ν’ αλλάξει τελείως η κατάσταση. [...]. Σήμερα μια χώρα ανήκει σ’ αυτόν που ελέγχει τα μέσα ενημέρωσης”.

Umberto Eco (Η σημειολογία στην καθημερινή μας ζωή)

Περιεχόμενα

■	Πρόλογος	7
■	Πώς οι ειδήσεις αντιμετωπίζουν τους μετανάστες; Από τις ομάδες εργασίας του 8ου Γυμνασίου Αχαρνών και του 18ου Γυμνασίου Αθηνών	9
■	«Οὐ τοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν» Από την ομάδα εργασίας του 51ου Γυμνασίου Αθηνών.....	19
■	Τα “ύποπτα” ρεπορτάζ Από την ομάδα εργασίας του 65ου Γυμνασίου Αθηνών.....	23
■	Όταν οι μετανάστες είναι παιδιά Από την ομάδα εργασίας του 9ου Γυμνασίου Αχαρνών.....	29
■	Τι γίνεται όταν οι “άλλοι” είμαστε εμείς; Από την ομάδα εργασίας του 9ου Γυμνασίου Αχαρνών.....	33
■	Βιβλία που πολεμούν το ρατσισμό Από την ομάδα εργασίας του 34ου Γυμνασίου Αθηνών.....	37
■	Πάμε σινεμά; Από τις ομάδες εργασίας των 51ου, 34ου και 48ου Γυμνασίων Αθηνών	45
■	Έρευνα με ερωτηματολόγιο για το ρατσισμό στα ΜΜΕ Από την ομάδα εργασίας του 34ου Γυμνασίου Αθηνών.....	53
■	Γιατί γελάνε με το ρατσισμό; Από την ομάδα εργασίας του 7ου Γυμνασίου Αχαρνών.....	57
■	Γιατί παίζουν μπάλα... με το ρατσισμό; Από την ομάδα εργασίας του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών.....	63
■	Τι γράφουν οι εφημερίδες και τα περιοδικά για τη γυναίκα Από την ομάδα εργασίας του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών.....	69
■	Μηνύματα εναντίον του ρατσισμού Από ομάδες εργασίας σχολείων της Αττικής	77
■	Παράλληλα κείμενα	81
■	Δίκτυο σχολείων κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας	98

Φίλες, φίλοι μας,

Ενας από τους βασικούς σκοπούς του σημερινού σχολείου είναι να προετοιμάζει κατάλληλα τη νέα γενιά για μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Έχει την ευθύνη να καλλιεργεί τις αξίες, να παρέχει τις γνώσεις και να αναπτύσσει τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες για ένα τέτοιο σκοπό. Η αμοιβαία καχυποψία, η προκατάληψη, το μίσος, ο ρατσισμός και η βία πρέπει να περιοριστούν και να δώσουν τη θέση τους στον αμοιβαίο σεβασμό, στην ανεκτικότητα, στην αποδοχή, στη συνεργασία και στην αλληλεγγύη. Το όραμα ενός κόσμου ειρήνης και συνεργασίας, ενός κόσμου που θα βασίζεται στην ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη, αξίζει να το φέρουμε, με την καθημερινή μας δράση στο σχολείο, πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Δίπλα στο παραδοσιακό σχολείο υπάρχει και το λεγόμενο 'παράλληλο σχολείο', που δεν είναι άλλο από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Η επίδρασή τους, ιδιαίτερα στα παιδιά και τους νέους, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αγνοηθεί. Ωστόσο, ελάχιστα συνεκτιμάται αυτή η πραγματικότητα στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα. Η εκπαίδευση στα μέσα μαζικής επικοινωνίας (media education), που σε άλλες χώρες έχει αποδώσει αξιόλογους καρπούς, στην Ελλάδα είναι σχεδόν άγνωστη. Έτσι, τα παιδιά μας αφήνονται ανεπαρκώς προετοιμασμένα να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τους κινδύνους των σύγχρονων μέσων επικοινωνίας.

Τι είδους επιδράσεις ασκούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας στα παιδιά και τους/τις εφήβους στα θέματα που αφορούν τη σύγχρονη, πολυπολιτισμική κοινωνία; Έχουν υπόσταση οι κατηγορίες που προσάπτονται στην τηλεόραση, ειδικότερα, ότι καλλιεργεί τον εθνικισμό, την προκατάληψη, τις διακρίσεις, πολλές φορές και το ρατσισμό; Υπάρχουν δυνατότητες να αξιοποιηθούν τα μέσα με τέτοιο τρόπο, ώστε να συμβάλουν σε μια αρμονική συμβίωση όλων των πολιτών χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς; Σε όλα αυτά τα ζητήματα, ποιος είναι τελικά ο ρόλος του σχολείου και κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να πραγματοποιηθεί;

Αυτά ήταν τα κεντρικά ερωτήματα που μας απασχολούσαν στο Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ, όταν αναλάβαμε να οργανώσουμε ένα Δίκτυο Σχολείων κατά του Ρατσισμού, που θα συντόνιζε μαθητικές δραστηριότητες γύρω από τη σχέση του ρατσισμού με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκομίσαμε από αυτή τη δραστηριότητά μας, από ανάλογες δραστηριότητες άλλων φορέων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό καθώς και από τη σχετική βιβλιογραφία αποτέλεσαν τον πυρήνα ενός δίτομου διδακτικού συνόλου, που απαρτίζεται από το μαθητικό εγχειρίδιο και το βιβλίο για τον/την εκπαιδευτικό. Σκοπός του είναι να προσφέρει στις σχολικές κοινότητες που έχουν τους ίδιους προβληματισμούς και επιθυμούν να οργανώσουν αντίστοιχες δραστηριότητες ένα χρήσιμο βοήθημα.

Επιδίωξή μας είναι ένα σχολείο χωρίς σύνορα και διακρίσεις, σε μια κοινωνία που θα διασφαλίζει ανθρώπινα δικαιώματα και αξιοπρεπή ζωή σε κάθε πολίτη. Μια κοινωνία διαφορετικών, αλλά ισότιμων πολιτών. Ευχή μας είναι σε αυτό να συμβάλει, έστω και στο ελάχιστο, η παρούσα έκδοση.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας είναι αποτέλεσμα της δουλειάς ομάδων μαθητών και μαθητριών και των υπεύθυνων καθηγητών και καθηγητριών τους που συμμετείχαν στο «Δίκτυο Σχολείων κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας». Το Δίκτυο αυτό ανέλαβε να οργανώσει το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ.) της ΟΛΜΕ, συμμετέχοντας στο «Φόρουμ για την Κοινωνική Συνοχή», μια δραστηριότητα που υλοποιείται στο πλαίσιο της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL.

Στο «Δίκτυο Σχολείων κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας» εντάχθηκαν σχολεία των Δήμων Αθηναίων και Αχαρνών (Μενιδίου), στα οποία φοιτούν ένας σημαντικός αριθμός αλλόγλωσσων μαθητών. Σε καθένα από τα παραπάνω σχολεία δημιουργήθηκαν μαθητικές ομάδες οι οποίες, με τη βοήθεια των καθηγητών τους, συμφώνησαν να διαπραγματευθούν το θέμα «Ο Ρατσισμός μέσα από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης».

Οι μαθητικές ομάδες, ξεκινώντας από κοινές ή διαφορετικές αφετηρίες, προσέγγισαν το θέμα του ρατσισμού στα ΜΜΕ μέσα από ποικίλες διαστάσεις. ΜΜΕ και μετανάστες, η εικόνα της γυναίκας και του παιδιού στον ημερήσιο και τον περιοδικό τύπο, ρατσιστικές προκαταλήψεις στον αθλητικό τύπο, τα ρατσιστικά ανέκδοτα στο Διαδίκτυο, βιβλία και ταινίες με αντιρατσιστικό περιεχόμενο είναι μερικά μόνο από τα θέματα με τα οποία οι μαθητές αποφάσισαν να ασχοληθούν. Παρά το λίγο σχετικά χρόνο που είχαν στη διάθεσή τους, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους σχεδίασαν και υλοποίησαν πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες: μελέτησαν βιβλία, αποδελτίωσαν εφημερίδες και περιοδικά, έκαναν επισκέψεις, πήραν συνεντεύξεις, ανέλυσαν ταινίες, επεξεργάστηκαν ερωτηματολόγια.

Οι περισσότερες από τις μαθητικές ομάδες κατέγραφαν συστηματικά τις παραπάνω δράσεις σε όλη τη διάρκεια της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα. Οι καταγραφές αυτές, εμπλουτισμένες με σχόλια και πλαισιωμένες με εικόνες και φωτογραφίες που οι ίδιες επέλεξαν, αποτέλεσαν το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο οι μαθήτριες και οι μαθητές δημιούργησαν ως αποτέλεσμα των γνώσεων και των εμπειριών τους από τη συμμετοχή τους στο συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Μελετώντας το υλικό των μαθητικών ομάδων γίνονται φανερά δυο πράγματα. Το πρώτο αφορά τον πλούσιο και βαθύ προβληματισμό σχετικά με το θέμα του ρατσισμού στα ΜΜΕ που ανέπτυξαν οι ομάδες στα περισσότερα σχολεία. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, με τη βοήθεια των υπεύθυνων καθηγητών τους, γνώρισαν διαστάσεις του θέματος που μέχρι τότε δεν ήξεραν, αντιμετώπισαν ερωτήματα που δεν τους είχαν προηγουμένως απασχολήσει, ανακάλυψαν τα μυστικά ενός κόσμου που τους ήταν, λιγότερο ή περισσότερο, άγνωστος.

Το δεύτερο και εξίσου σημαντικό στοιχείο το οποίο υπογραμμίζουν οι μαθητές και οι μαθήτριες στις εργασίες τους αφορά τον τρόπο με τον οποίο εργάστηκαν. Η δουλειά σε ομάδες, η συνεργασία ανάμεσα σε παιδιά διαφορετικής προέλευσης, φύλου και ηλικίας, η ανταλλαγή απόψεων ανάμεσα σε μαθητές και μαθήτριες διαφορετικών σχολικών τάξεων, μαθησιακών επιπέδων και ενδιαφερόντων αποτέλεσαν κοινά χαρακτηριστικά στο σύνολο των σχολείων. Οι μαθήτριες και οι μαθητές, περιγράφοντας τον τρόπο με τον οποίο δούλεψαν, επανειλημμένως δηλώνουν τον ενθουσιασμό τους από τα θετικά αποτελέσματα μιας τέτοιας συνεργασίας.

Από την άλλη πλευρά, οι ερευνητικές δραστηριότητες που υλοποίησαν, η σταδιακή ανακάλυψη ενός καινούριου γνωστικού πεδίου, ξεκινώντας πάντα από τα δικά τους βιώματα και ερωτήματα, η δημιουργική επικοινωνία με τους υπεύθυνους εκπαιδευτικούς αποτέλεσαν δομικά στοιχεία της μεθοδολογίας που οι περισσότερες από τις μαθητικές ομάδες χρησιμοποίησαν. Μια τέτοια μεθοδολογία είναι αρκετά μακριά από τις διδακτικές μεθόδους που συνήθως χρησιμοποιούνται στην εκπαίδευση. Η αξιοποίησή της στο πλαίσιο εφαρμογής του

προγράμματος «Ρατσισμός και ΜΜΕ» αναδεικνύει, για μια ακόμη φορά, τους δρόμους που κάνουν τη διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης όχι μόνο αποτελεσματική, αλλά συγχρόνως ευχάριστη και δημιουργική. Οι δρόμοι αυτοί διασταυρώνονται στις έννοιες της ενεργητικής και πολυδιάστατης προσέγγισης της γνώσης, της ερευνητικής δραστηριότητας, της ομαδοσυνεργατικής δουλειάς και της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας είναι μια σύνθεση από τις εργασίες των ομάδων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Η αρχική μας πρόθεση, μια συντακτική επιτροπή από τους ίδιους τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλάβει την επεξεργασία του υλικού και τη δημιουργία αυτού του βιβλίου-οδηγού, δεν μπόρεσε να υλοποιηθεί καθαρά και μόνο για λόγους πίεσης χρόνου. Έτσι, αναλαμβάνοντας εμείς την ευθύνη της σύνθεσης του υλικού, εξαρχής προσπαθήσαμε όσο περισσότερο γινόταν να δώσουμε το λόγο στους μαθητές και στις μαθήτριες μέσα από τα κείμενα και τις εικόνες που οι ίδιοι/ες επέλεξαν και παρουσίασαν στις εργασίες τους. Συμπληρώσαμε τις απόψεις και τα σχόλια που εκείνοι/ες κατέγραψαν με δραστηριότητες, κάποιες από τις οποίες υλοποιήθηκαν από τις ομάδες κατά τη διάρκεια της ενασχόλησής τους με το συγκεκριμένο θέμα, ενώ κάποιες άλλες προέκυψαν με αφορμή το υλικό των εργασιών τους.

Το ίδιο ακριβώς έγινε και με τα «παράλληλα κείμενα», που αποτελούν το δεύτερο μέρος του βιβλίου. Πρόκειται για κείμενα τα οποία με τον έναν ή τον άλλο τρόπο συνδέονται με τα θέματα που επεξεργάστηκαν οι μαθητές κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Ο προβληματισμός που τίθεται από τα ίδια τα κείμενα ή από τις συνοδευτικές δραστηριότητες είναι αντίστοιχος με εκείνον που προβάλλουν οι ομάδες στις εργασίες τους.

Ο τίτλος του βιβλίου προέρχεται επίσης από τους μαθητές. Πρόκειται για τον τίτλο που η μία από τις δύο ομάδες εργασίας του 51ου Γυμνασίου Αθηνών επέλεξε για την πολύ αξιόλογη εφημερίδα της, θέλοντας να υπογραμμίσει την ανάγκη της συνεργασίας για την αλλαγή του ρόλου των ΜΜΕ απέναντι στο ρατσισμό.

Το «*Μπορούμε Μαζί Ενωμένοι*». *Ερευνώντας και σχολιάζοντας τη σχέση των ΜΜΕ με το ρατσισμό*» είναι ένα βιβλίο που προέρχεται από μαθητές/μαθήτριες και απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες. Προέρχεται από τις μαθήτριες και τους μαθητές οι οποίοι στο πλαίσιο του «Δικτύου Σχολείων κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας» είχαν την ευκαιρία να ερευνήσουν ποικίλες διαστάσεις του θέματος «Ρατσισμός και ΜΜΕ» και απευθύνεται στους συμμαθητές/συμμαθήτριές τους που τώρα ξεκινούν να ασχολούνται με το ίδιο θέμα. Αποτελεί ένα εκπαιδευτικό υλικό που, χωρίς φυσικά να μπορεί να καλύψει το θέμα σε όλο το εύρος του, δημιουργεί ποικίλα ερεθίσματα για σκέψη και δράση. Αποτελεί ένα ευέλικτο παιδαγωγικό εργαλείο, το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί εύκολα στις ανάγκες και τους στόχους κάθε μαθητικής ομάδας που ενδιαφέρεται να προσεγγίσει το παραπάνω θέμα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες που ήδη ασχολήθηκαν με αυτό και που είναι οι πραγματικοί συγγραφείς του βιβλίου που κρατάτε στα χέρια σας στέκονται δίπλα σε σας, που τώρα ξεκινάτε. Στέκονται δίπλα σας για να σας ευχηθούν «καλή επιτυχία», να σας σφίξουν το χέρι και να σας υπενθυμίσουν ότι πάντα «Μπορούμε Μαζί Ενωμένοι».

Από τη συντονιστική επιτροπή

Κώστας Μάγος

Πώς οι
ΕΙΔΗΣΕΙΣ
αντιμετωπίζουν
τους
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Από την ομάδα εργασίας
του **8^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ**

αυτοτελείται αψό:

- 1) τον τίτλο: συνοψίζει τα γεγονότα σε μια περίοδο λόγου,
- 2) τη δημοσιογραφική περίληψη: παρουσιάζει τα κύρια στοιχεία της είδησης στις πρώτες παραγράφους,
- 3) την ανάπτυξη της είδησης: εκθέτει αναλυτικά τα γεγονότα στις υπόλοιπες παραγράφους.

Ο δημοσιογράφος πρέπει να ακολουθεί τρεις βαθμίδες ανάπτυξης του θέματος:

την πρώτη, που είναι γενική και το γεγονός ορίζεται από τον τίτλο
τη δεύτερη, που είναι ειδικότερη και παρουσιάζει περιληπτικά τα θέματα και
την τρίτη, που είναι αναλυτική και εκθέτει τα γεγονότα σ' όλο τους το βάθος.

Ποιο στοιχείο όμως προβάλλεται ιδιαίτερα;

Είναι πάντοτε και το πιο σημαντικό; Μήπως κάποιες φορές δίνεται έμφαση σε γεγονότα που μπορεί να προκαλέσουν φόβο, ταραχή ή κάποια άλλα άσχημα συναισθήματα με στόχο τη δημιουργία εντυπώσεων; Είναι πάντοτε το περιεχόμενο των ειδήσεων αντικειμενικό; Ποιοι είναι οι κίνδυνοι και οι συνέπειες από την κακή πληροφόρηση για ένα γεγονός;

Αφού συγκεντρώσαμε διάφορες ειδήσεις, προσπαθήσαμε να αναλύσουμε κάθε είδηση χωριστά και να εντοπίσουμε **στοιχεία που είναι πιθανό να προκαλέσουν ξενοφοβία.**

Προσπαθήσαμε επίσης να αξιολογήσουμε τις περισσότερες ειδήσεις εκτιμώντας τον αντίκτυπο που μπορεί να έχουν σ' εμάς ως αναγνώστες.

Τις διακρίνουμε σε τρεις κατηγορίες:

- εκείνες που αφορούν γενικά τους αλλοδαπούς,
- εκείνες που αφορούν Έλληνες ποντιακής καταγωγής και
- εκείνες που αφορούν Ρομά (Τσιγγάνους).

Η διάκριση στηρίχτηκε στα εξής στοιχεία:

- 1) στις διαφορετικές συνθήκες κάτω από τις οποίες εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα,
- 2) στη διαφορετική αντιμετώπιση από την ελληνική κοινωνία,
- 3) στη διαφορετική αντιμετώπιση από τον τύπο.

Στην αξιολόγηση ακολουθήσαμε την εξής πορεία:

Παραθέτουμε την είδηση αυτούσια ή απόσπασμά της και στη συνέχεια αξιολογούμε τα στοιχεία εκείνα (τίτλο, φράσεις ή ολόκληρο το περιεχόμενο), τα οποία πιστεύουμε ότι είναι διατυπωμένα έτσι, ώστε να προκαλέσουν εντύπωση και τελικά να δημιουργήσουν μια αρνητική εικόνα.

Ειδήσεις που αναφέρονται σε Αλλοδαπούς

“Όταν η κοινωνική προσφορά και η ανθρωπιά ενοχλούν”

Η τηλεοπτική «έφοδος» μπορεί να δημιουργήσει πολλά περισσότερα προβλήματα απ' αυτά που θα μπορούσε να λύσει. Σύμφωνα λοιπόν με δημοσίευμα εφημερίδας της 22/3/03 η τηλεοπτική κάμερα λειτουργεί ως ντετέκτιβ, ο οποίος ανακαλύπτει την παρουσία δύο Αλβανών εργατών σε γυμνάσιο-λύκειο, του δήμου Πλαταιών. Και παρά το γεγονός ότι οι άνθρωποι αυτοί εργάζονταν νόμιμα, έγιναν πρόσωπα της δημοσιότητας, ο διευθυντής θεωρήθηκε «προστάτης Αλβανών» και το σχολείο «ξενοδοχείο Αλβανών».

Το αποτέλεσμα της προβολής του ρεπορτάζ οδήγησε στην απομάκρυνση των αλλοδαπών, σε δυσφήμιση του σχολείου και παραίτηση του διευθυντή.

Η περίπτωση αυτή μας βοηθά να αντιληφθούμε πόσο εύκολα ένα τηλεοπτικό ρεπορτάζ μπορεί να προκαλέσει ή να ενισχύσει προβλήματα στη λειτουργία μιας κοινωνικής ομάδας και να δημιουργήσει στερεοτυπικές καταστάσεις χωρίς να υπάρχει κανένας σοβαρός λόγος.

“Η μετανάστευση φέρνει και ηπατίτιδα”

Η μετανάστευση επίσης προκαλεί και προβλήματα στην υγεία των Ελλήνων σύμφωνα με δημοσίευμα εφημερίδας της 28/3/03. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το δημοσιογράφο η αύξηση της ηπατίτιδας οφείλεται σε ένα μεγάλο βαθμό στην παρουσία των μεταναστών στη χώρα μας. Η άποψη αυτή, η οποία ενισχύεται από στατιστικά στοιχεία προκαλεί πανικό και οδηγεί σε απομόνωση καθώς δε σημαίνει ότι κάθε αλλοδαπός είναι φορέας της ηπατίτιδας Β.

“3.000 αλλοδαποί οδηγοί φορτηγών χωρίς δίπλωμα”

Το πρωτοσέλιδο εφημερίδας της 15/4/2003 αναφέρεται στο μοιραίο συμβάν του τροχαίου στα Τέμπη, όπου βρήκαν τραγικό θάνατο 21 μαθητές.

Λίγο πιο κάτω από τον κύριο τίτλο με έντονα γράμματα αναφέρονται τα εξής: “3.000 αλλοδαποί οδηγοί φορτηγών χωρίς δίπλωμα. Στην Ομόνοια πωλούνται άδειες οδήγησης με 15.000 δρχ..”.

Ο δημοσιογράφος συνδέει το ατύχημα με τους αλλοδαπούς, μολονότι οι υπεύθυνοι γι' αυτό κάθε άλλο παρά αλλοδαποί ήταν. Δημιουργεί έτσι ένα στερεότυπο, ότι για όλες τις παρατυπίες ευθύνονται οι μετανάστες.

“Εκστρατεία κατά της εγκληματικότητας”

Σύμφωνα με τοπική εφημερίδα της 30/3/2003 ο υπονομάρχης της περιοχής κ. Π.Γ. “είναι έτοιμος να ριχτεί στη μάχη κατά της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και της **απομάκρυνσης των τσιγγάνων**”. Ο δημοσιογράφος μάλιστα θεωρεί ότι ο κ. Π.Γ. προέβη σ' αυτή τη δήλωση λόγω των πολλών παραπόνων των κατοίκων για τα κρούσματα κλοπών καθώς και για τη διακίνηση των ναρκωτικών.

Τονίζει μάλιστα ο δημοσιογράφος ότι η αναβάθμιση του τόπου θα πρέπει να στηριχθεί στα παραπάνω. Και για ενίσχυση των λεγομένων του τονίζει: “Ο Δήμος μας, πέρα από την ιστορική του σημασία, είναι ολυμπιακός δήμος και το 2004 πρέπει να μας βρει **καθαρούς** από κάθε πρόβλημα, όμως ο χρόνος μέχρι την Ολυμπιάδα είναι λίγος και χρειάζεται επιτάχυνση των προσπάθειών”. Η καθαρότητα λοιπόν του δήμου εξαρτάται από την απομάκρυνση των τσιγγάνων, γιατί η παρουσία τους, απ' ό,τι φαίνεται, ενοχλεί και «βρομίζει» την πολιτισμένη κοινωνία μας.

Ειδήσεις που αναφέρονται σε Αλλοδαπούς

ΠΑΡΑΔΕΧΟΝΤΑΙ ΤΟ ΑΛΛΟΟΥΜ

Τεράστιο αποδεικνύεται το θέμα με τη γραφειοκρατική ταλαιπωρία των αλλοδαπών, προκειμένου να πάρουν άδειες εργασίας, οι οποίες μπορεί μόλις τις αποκτήσουν να είναι ληγμένες και να πρέπει να καταθέσουν αμέσως νέα αίτηση ανανέωσης. Εννέα χιλιάδες εκατό είναι οι αλλοδαποί που έχουν ήδη υποβάλει αιτήσεις ανανέωσης των αδειών, οι μισοί σχεδόν από όσους πήραν άδειες εργασίας από τη Νομαρχία Πειραιά πέρυσι, ενώ μόλις φέτος ολοκληρώθηκε η διευθέτηση όλων των περσινών αιτήσεων. Το θέμα με τις ληξιπρόθεσμες άδειες εργασίας επισημάνει από τα τέλη Μαρτίου ο Νομάρχης Πειραιά Γιάννης Μίχος, σε επιστολή του στον αρμόδιο υπουργό Εσωτερικών, προτείνοντας ο χρόνος ισχύος των αδειών εργασίας να αρχίζει από την ημερομηνία της τελικής υπογραφής και με διάταξη να καλύπτεται το χρονικό διάστημα από τη λήξη της προηγούμενης άδειας μέχρι την υπογραφή της νέας.

Το θέμα με τον τίτλο "εκδίδουν ληγμένες άδειες για αλλοδαπούς" έφερε προχθές στη δημοσιότητα η "Ε", έπειτα από σχετική καταγγελία της Νεολαίας Εναντία στο Ρατσισμό στην Ευρώπη (ΥΡΕ) και προκάλεσε την άμεση αντίδραση της νομαρχίας, η οποία σε ανακοίνωσή της αναφέρει ως αιτία για τις ληξιπρόθεσμες άδειες εργασίας που εκδίδονται αφενός το μεγάλο όγκο αλλοδαπών που εξυπηρετεί η υπηρεσία και αφετέρου τις προθεσμίες που προβλέπονται από τις ισχύουσες διατάξεις, ενώ καλείται εκ νέου ο αρμόδιος υπουργός Εσωτερικών "να αναλάβει νομοθετική πρωτοβουλία, ώστε το πρόβλημα να αντιμετωπιστεί άμεσα και ριζικά, χωρίς να ταλαιπωρούνται οι δικαιούχοι των αδειών εργασίας".

Ενδεικτική της δυσφορίας των ίδιων των κατά τόπους υπηρεσιών για την πολιτική της κυβέρνησης θεωρεί η οργάνωση την επιστολή του Νομάρχη Πειραιά προς το υπ. Εσωτερικών. Σε ανακοίνωσή της, αναρωτιέται πώς εξηγείται η διαφορετική πρακτική άλλων νομαρχιών που εκδίδουν άδειες εργασίας που δεν είναι ληγμένες.

ΙΩ.Σ.
"ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ"
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 16 ΜΑΪΟΥ 2003

Ένα εκατομμύριο αλλοδαποί εργάζονται - οι περισσότεροι χωρίς ένσημα - στην Ελλάδα

Αλλοδαπή "μαύρη" εργασία. Ίσως η μεγαλύτερη, ακόμη και από την ανεργία, ευελιξία που μπορεί κάποιος να βιώσει σε μια ελεύθερη αγορά εργασίας είναι η παράνομη, ανασφάλιστη, απλήρωτη και, εντέλει, "μαύρη" εργασία. Πέραν του υψηλού ποσοστού της παραοικονομίας, που τροφοδοτεί και τροφοδοτείται από την παράνομη εργασία, σημαντικό ρόλο στη "μαύρη" εργασία παίζει το σχεδόν 1 εκ. των αλλοδαπών εργαζομένων, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων δεν "ενδιαφέρεται" για ένσημα, προσδοκώντας σε επαναπατρισμό. Η παράνομη εργασία συντείνει τα μάλα στη συμπίεση των εργατικών αμοιβών και στην ανεργία.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ, μεγαλύτερο και από την ανεργία, είναι η λεγόμενη "μαύρη εργασία" - παράνομη, ανασφάλιστη και πολύ χαμηλά αμειβόμενη - στην οποία τον κύριο ρόλο έχουν οι ένα εκατομμύριο αλλοδαποί, που στην πλειονότητά τους δεν απαιτούν ασφάλιση ούτε διεκδικούν άλλα εργασιακά δικαιώματα.

"ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ"
ΣΑΒΒΑΤΟ 17 ΜΑΪΟΥ 2003

αυθόγεις-σχόλια της ομάδας εργασίας

Από τις στήλες του τύπου άρχισε να εμφανίζεται ένας ιδιότυπος ρατσισμός κατά των Ποντίων... Αποκορύφωμα της ρατσιστικής στάσης ήταν η άρνηση της Κοινότητας Μ. του νομού Χαλκιδικής να εγγράψει στα δημοτολόγια τους μετανάστες - πρόσφυγες που είχαν εγκατασταθεί σ' αυτό . Στην απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου χρησιμοποιήθηκαν οι όροι "Ρωσότουρκοι" και "Ρωσοπόντιοι", ενώ γράφτηκε και η εξής πρόταση: "Οι Ρωσότουρκοι να πάνε στο νομό Ξάνθης". Το γεγονός παρουσιάστηκε από τον Τύπο ως "ρατσιστική έκρηξη κατά των Ποντίων". Η ειρωνεία είναι ότι οι ντόπιοι κάτοικοι του χωριού Μ. κατάγονταν από τουρκόφωνους Καπαδόκες πρόσφυγες του 1922. Αντίστοιχο επεισόδιο συνέβη στο χωριό Λ., έξω από τη Θεσσαλονίκη, όπου δέκα οικογένειες μεταναστών προσφύγων θέλησαν να δημιουργήσουν τον οικισμό "Νέος Πόντος Μακεδονίας". Ο πρόεδρος της κοινότητας απευθυνόμενος προς αυτούς είπε: "Να σηκωθείτε να φύγετε. Είστε Ρώσοι, να πάτε στη Ρωσία".

Σε άρθρο του "Ποια είναι η θέση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία" ο Δημήτρης Λάλας αναφέρει: "Μεγάλη ευθύνη φέρουν και τα Μ.Μ.Ε. για το κλίμα των διακρίσεων και της ξενοφοβίας, το οποίο ορισμένες φορές λαμβάνει διαστάσεις μισοξενίας και αρνητικότητας, ιδίως όταν έχουν να κάνουν με μετανάστες αλβανικής καταγωγής. Βοηθάνε πάρα πολύ στην εμπέδωση, στη συγκρότηση μύθων, που έχει ανάγκη η ξενοφοβία, ας πούμε στη δαιμονολογία, στην πρακτορολογία.

Τα Μ.Μ.Ε. καλλιέργησαν το μύθο της εισαγόμενης εγκληματικότητας. Το ελληνικό κράτος σκοπίμως συγχέει την παραβατικότητα με την εγκληματικότητα. Η παραβατικότητα είναι η κλοπή, η διάρρηξη, τα αδικήματα επιβίωσης, οι μικροκλοπές κ.ά., ακόμα και την παράνομη είσοδο στη χώρα την περιλαμβάνουν στην εγκληματικότητα".

Σχετικά με το επιχείρημα ότι οι μετανάστες ευθύνονται για την ανεργία, διευκρινίζει ότι "οι μετανάστες δουλεύουν κυρίως σε αγροτικές δουλειές, στην κτηνοτροφία, στις κατασκευές (οικοδομή), σε βοηθητικές εργασίες του τουρισμού, στην οικιακή φροντίδα, στη βιοτεχνία. Δεν έχουμε καθόλου μετανάστες σε υπηρεσίες στο δημόσιο, δεν έχουμε μετανάστες, παρά σε ένα μικρό ποσοστό, στη βιομηχανία. Η μείωση των θέσεων εργασίας, όμως, στην Ελλάδα δεν παρατηρείται σ' αυτούς τους τομείς, δηλαδή σ' αυτούς τους τομείς εδώ και πολλά χρόνια δεν υπήρχε διεκδίκηση, ήταν ανοιχτές θέσεις εργασίας. Το 90% των θέσεων εργασίας που καταλαμβάνουν οι μετανάστες είναι θέσεις που δεν διεκδικούνται από Έλληνες.

Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι το διαφορετικό που κουβαλούν οι μετανάστες και προσπαθούν πολλές φορές να το σώσουν δεν είναι τόσο εχθρικό ή απειλητικό για την κοινωνία μας.

Αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα βρίσκονται περίπου 800.000 οικονομικοί και πολιτικοί πρόσφυγες, σύμφωνα με το υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Απ' αυτούς μόνο 200.000 κατόρθωσαν να πάρουν τη λευκή κάρτα και οι 150.000 απ' αυτούς έλαβαν την πράσινη κάρτα. Η ανανέωση όμως της πράσινης κάρτας προϋποθέτει 150 ένσημα το χρόνο, γεγονός που καθιστά την ανανέωση για την πλειονότητα των μεταναστών ανέφικτη, καθώς οι εργοδότες δεν τους ασφαλίζουν". Αυτό δεν είναι ρατσισμός;

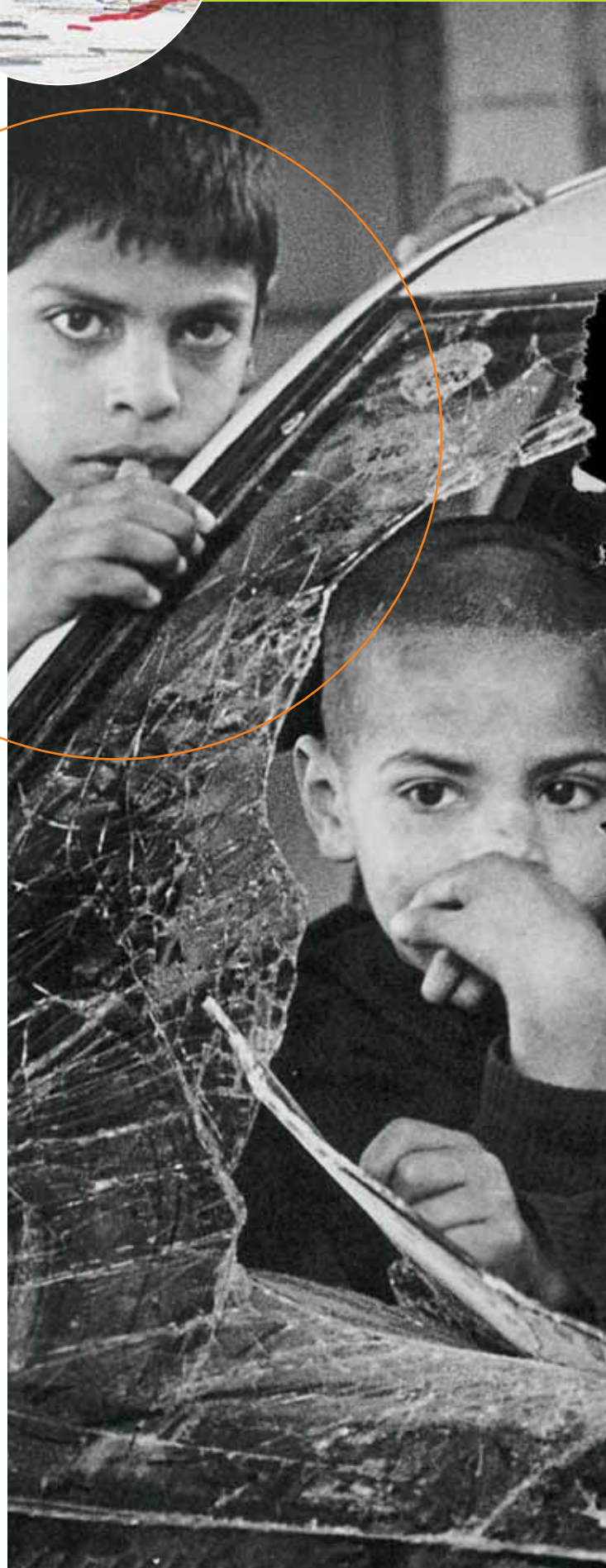
απόψεις-σχόλια της ομάδας εργασίας

Μέσα από την αναζήτηση και τη συστηματική μελέτη εφημερίδων και δελτίων ειδήσεων καταλήξαμε σε ορισμένα **συμπεράσματα**:

- 1) Η παρακολούθηση των ειδήσεων πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή και η αποδοχή όσων λέγονται ή γράφονται με τρόπο κριτικό.
- 2) Τα Μ.Μ.Ε. πολλές φορές υπερβάλλουν στο σχολιασμό ορισμένων ειδήσεων και ιδιαίτερα αυτών που έχουν σχέση με την παρουσία μεταναστών στη χώρα μας, προκειμένου, ίσως, να αυξήσουν την ακροαματικότητά τους. Με τον τρόπο αυτό και με δεδομένη την επιπολαιότητα με την οποία το αναγνωστικό κοινό παρακολουθεί την είδηση διαμορφώνονται αντιλήψεις στερεοτυπικές και ξενοφοβικές. Βέβαια, τη μεγαλύτερη ευθύνη σ' αυτό φέρει η τηλεόραση και λιγότερο ο τύπος, γιατί η τηλεόραση έχει το προνόμιο της εικόνας.
- 3) Στην αναζήτηση απόψεων και αντιλήψεων που καλλιεργούν το ρατσισμό παρατηρήσαμε ότι ένα μικρό κομμάτι του τύπου και της τηλεόρασης εμμένει να καλλιεργεί ξενοφοβικές απόψεις. Γενικά, η πλειονότητα των μέσων κρατά μια πιο διακριτική στάση απέναντι στο φαινόμενο της μετανάστευσης.

Ελπίζουμε, βέβαια, με την πάροδο του χρόνου το φαινόμενο να αμβλυνθεί ακόμα περισσότερο και η προσαρμογή των μεταναστών να είναι ευκολότερη, ώστε να επιτευχθεί η κοινωνική συνοχή, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την κοινωνική ομαλότητα.

Κείμενα από το Διαδίκτυο που αφορούν την Ξενοφοβία

Από την ομάδα εργασίας του 18ου Γυμνασίου Αθηνών

Ξενοφοβία και χρέος των δημοσιογράφων

(www.greekhelsinki.gr/bhr/greek/articles/pro1_07_01.doc)

«Ο δημοσιογράφος αισθάνεται υπεύθυνος σχετικά με τον κίνδυνο να ενθαρρύνονται διακρίσεις από τα ΜΜΕ και κάνει ό,τι περνά από το χέρι του, για να αποφυγεί την προβολή διακρίσεων που βασίζονται μεταξύ άλλων σε φυλή, φύλο, σεξουαλική προτίμηση, γλώσσα, θρησκεία, πολιτική ή άλλου είδους γνώμη, κοινωνική ή εθνική καταγωγή.»

(Άρθρο 7 της «Διακήρυξης Αρχών» της Διεθνούς Ένωσης Δημοσιογράφων)

Έχουν γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής μας ζωής. Μπορεί να είναι γείτονές μας, συνταξιδιώτες στο μετρό, τα τρόλεϊ και τα λεωφορεία, συνάδελφοί μας στη δουλειά.

Η συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας δεν αμφισβητείται από κανέναν. Κορυφαίοι οικονομικοί παράγοντες θεωρούν ότι η Ελλάδα χρωστάει σε μεγάλο βαθμό την επίτευξη των στόχων της ένταξής της στην ΟΝΕ στους περίπου 700.000 οικονομικούς μετανάστες.

Και όμως, εμείς δεν τους θέλουμε. Όχι όλοι βέβαια, αλλά ένα μεγάλο μέρος.

Τέσσερις στους δέκα Έλληνες, σύμφωνα με το τελευταίο «Ευρωβαρόμετρο», βρίσκουν ενοχλητική την παρουσία άλλων εθνικοτήτων στη χώρα μας.

«Μας παίρνουν τις δουλειές», είναι κάτι που ακούγεται πολύ συχνά από πολλούς. Κι ας βεβαιώνει το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ ότι η ανεργία των λιγότερο εξειδικευμένων εργαζομένων στη χώρα μας (αποφοίτων Δημοτικού σχολείου), αυτών δηλαδή που κατεχοχρήν ανταγωνίζονται οι μετανάστες, μειώθηκε κατά 3,5%.

Κι ας έδωσαν, αυτοί οι οικονομικοί μετανάστες, ζωή στην παραμελημένη ύπαιθρο και τα άγονα νησιά του Αιγαίου.

«Ευτυχώς που ήρθαν και αυτοί, γιατί τα χωράφια θα έμειναν χέρσα», λέει ο 65χρονος Τάσος Γ., ο οποίος απασχολούσε το καλοκαίρι Αλβανούς για το μάζεμα της πατάτας. Έλληνες εργάτες δεν υπάρχουν πια για να πάνε μεροκάματο στα χωράφια και οι μετανάστες ήρθαν ως μάννα εξ ουρανού. Ωστόσο, όταν στα βραδινά δελτία ειδήσεων ακούνε για δολοφονίες και κλοπές σε ακριτικά χωριά με πρωταγωνιστές «ξένους», το επόμενο πρωί κοιτάζουν τους Αλβανούς, τους Βούλγαρους, τους Ρουμάνους και τους υπόλοιπους μετανάστες με δυσπιστία.

(Σπύρος Δημητρίδης, εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, 18-11-2000)

Και αυτή είναι, δυστυχώς, η καθαρή αλήθεια. Ο ρόλος των ΜΜΕ στην καλλιέργεια της ξενοφοβίας ήταν και είναι καθοριστικός. Κατά παράβαση κάθε δημοσιογραφικής δεοντολογίας, μοιράζουν ετικέτες, εδώ και χρόνια, στους μη «καθαρούς» Έλληνες.

«Κακοποιοί» και «κλέφτες» οι Αλβανοί, «διαρρήκτες» οι Ρουμάνοι, «έμποροι ναρκωτικών» οι «Ρωσοπόντιοι», «μαφιόζοι» οι Ρώσοι κ.λπ. κ.λπ.

Πριν μερικές δεκαετίες, τότε που εμείς, οι Έλληνες, κατακλύζαμε τα «σκλαβοπάζαρα» των βιομηχανικών χωρών της Δυτικής Ευρώπης, αντιμετωπίσαμε σε πολλές περιπτώσεις την ίδια κατάσταση.

Στις αρχές της δεκαετίας του '70 επανεμφανίστηκε στα εγκληματολογικά χρονικά της Σουηδίας ένα είδος εγκληματία που είχε εκλείψει για πολλές δεκαετίες. Επρόκειτο για τη μαστροπεία και οι συλληφθέντες ήταν στην πλειονότητά τους Έλληνες μετανάστες.

Ήταν μια είδηση για τα σουηδικά ΜΜΕ που, φυσικά, τα απογευματινά ταμπλόιντ πρόβαλαν δεόντως. Ο αριθμός των συμπατριωτών μας μαστροπών, πολύ μικρός. Μόλις τέσσερις τον αριθμό, που βεβαίως δεν χαρακτήριζαν την μεγάλη μάζα (18.000) των Ελλήνων εργαζομένων. Ακολούθησαν διαμαρτυρίες από τις ελληνικές οργανώσεις, που εκεί όμως «έφτασαν» αμέσως στα αυτιά των συνδικαλιστικών φορέων των Σουηδών δημοσιογράφων. Η συζήτηση άρχισε και η απόφαση της Ομοσπονδίας Σουηδών Δημοσιογράφων ήταν άμεση και σαφής: Να μη δημοσιοποιείται η εθνικότητα υπόπτων ή και ενόχων για εγκληματικές ενέργειες. Ακριβώς για να αποφευχθούν οι ετικέτες. Δεν είναι καιρός να ευαισθητοποιηθούν και εδώ οι δημοσιογράφοι. Και κυρίως οι δημοσιογραφικοί φορείς: Παραδείγματα και πρακτικές υπάρχουν. Θέληση χρειάζεται.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΑΤΖΗΣ
Δημοσιογράφος

Πρώτοι σε ξενοφοβία οι νέοι Έλληνες

(www.kathimerini.gr/4degi/_w_articles_ell_908723_24/06/2002_28209)

Σοβαρότατο πρόβλημα ξενοφοβίας στην Ελλάδα, ιδιαίτερα δε μεταξύ των νέων, έρχεται να πιστοποιήσει η στατιστική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Eurostat», με πανευρωπαϊκή έρευνά της, η οποία δόθηκε χθες στη δημοσιότητα.

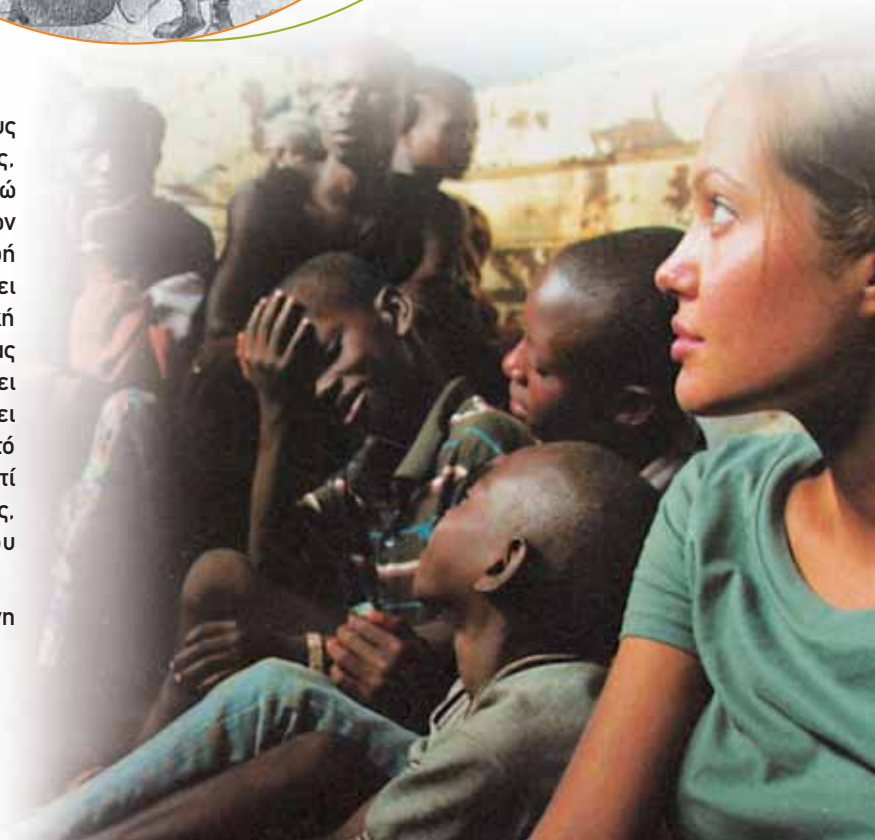
Τα μάλλον ανησυχητικά αποτελέσματα της δημοσκόπησης, η οποία διεξήχθη μεταξύ ατόμων ηλικίας 15-24 ετών, θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής: για την ελληνική νεολαία, οι ξένοι στην Ελλάδα είναι πολλοί, φτωχοί, άχρηστοι και θα πρέπει να εκδιωχθούν το συντομότερο...

Όπως, λοιπόν, προκύπτει από τα στοιχεία, το 55% των νέων κρίνει τον αριθμό των ξένων «μεγάλο», το δε 44% «υπερβολικό», ενώ ο ένας στους τέσσερις επιθυμεί την απέλασή τους. Πρόκειται για τα μεγαλύτερα ποσοστά στην Ευρώπη, όπως μεγαλύτερο είναι και το ποσοστό εκείνων που κρίνουν σκόπιμο να επισημάνουν πως οι ξένοι αυτοί προέρχονται από «φτωχές» χώρες. Δεν θα πρέπει, κατόπιν τούτου, να ξενίζει και η διαπίστωση ότι η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό νέων που εκτιμούν ότι η παρουσία των ξένων αυτών αποφέρει κάτι θετικό στη χώρα.

Πρόκειται για διαπιστώσεις που σίγουρα μας βάζουν σε σκέψεις, αν μη τι άλλο, γιατί η κοινή αντίληψη θέλει παραδοσιακά τους νέους να αποτελούν το προοδευτικότερο κομμάτι μιας κοινωνίας. Υπενθυμίζεται ότι αντίστοιχα αποτελέσματα είχε και η περυσινή έκδοση της ίδιας δημοσκόπησης, στην οποία η Ελλάδα είχε καταλάβει την πρώτη θέση πανευρωπαϊκά σε ποσοστό πληθυσμού που κρίνει «ενοχλητική» την παρουσία ξένων.

Η Eurostat αποκαλύπτει όμως και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία για την ελληνική νεολαία. Έτσι, σχεδόν οι τρεις στους τέσσερις νέους υποστηρίζονται οικονομικά αποκλειστικά από τους γονείς τους, ποσοστό που είναι το δεύτερο μεγαλύτερο στην Ευρώπη, ενώ αντιστοίχως εμφανίζουμε το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό νέων που δηλώνουν ότι εξοικονομούν τα προς το ζην από κάποια μορφή αμειβόμενης εργασίας. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, θα πρέπει να σημειωθεί, την πρώτη θέση πανευρωπαϊκά καταλαμβάνει η ιταλική νεολαία. Δεν είναι λοιπόν τυχαίο ότι το 72% της ελληνικής νεολαίας (ένα από τα υψηλότερα ποσοστά στην Ευρώπη) δηλώνει ότι μένει ακόμα στο πατρικό σπίτι λόγω οικονομικής δυσπραγίας. Υπάρχει όμως και ένας άλλος λόγος: κατέχουμε τη δεύτερη θέση σε ποσοστό νέων που δηλώνουν ότι δεν έχουν αποκτήσει δικό τους σπίτι, γιατί προτιμούν να «απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα της σπιτικής ζωής, χωρίς να επωμίζονται την ευθύνη που απαιτεί το στήσιμο νέου νοικοκυριού»...

Του Κων. Καλλέργη

δραστηριότητες

➔ Παρακολουθήστε για ένα μήνα τον ημερήσιο τύπο και αναζητήστε τις ειδήσεις που αναφέρονται σε μετανάστες. Συγκεντρώστε εφημερίδες που εκπροσωπών διαφορετικές ιδεολογικές προσεγγίσεις. Καταγράψτε πόσες από τις ειδήσεις αυτές αντιμετωπίζουν θετικά, αρνητικά ή ουδέτερα τους μετανάστες γενικά, αλλά και συγκεκριμένες ομάδες μεταναστών ειδικότερα. Συζητήστε στην τάξη τα αποτελέσματα της έρευνάς σας.

➔ Επιλέξτε μερικές από τις παραπάνω ειδήσεις που, κατά τη γνώμη σας, εμπεριέχουν ρατσισμό και αναλύστε τις. Σε ποια σημεία ακριβώς εντοπίζετε τη ρατσιστική διάσταση; Ποιος νομίζετε ότι είναι ο σκοπός της συγκεκριμένης ειδησης; Πώς θα αντιδρούσαν, αν τη διάβαζαν οι μετανάστες στους οποίους αναφέρεται; Συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.

➔ Γίνετε δημοσιογράφοι! Ξαναγράψτε τις παραπάνω ειδήσεις, προσπαθώντας να δώσετε την πληροφόρηση χωρίς τα στοιχεία εκείνα που, κατά τη γνώμη σας, είναι ρατσιστικά. Αφού ολοκληρώσετε, διαβάστε την ειδηση στην τάξη και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας. Ήταν εύκολο ή δύσκολο να ξαναγράψετε τις ειδήσεις και γιατί;

➔ Ανάμεσα στις ειδήσεις που περιλαμβάνονται στις προηγούμενες σελίδες υπάρχει μία που αναφέρεται σε Γυμνάσιο - Λύκειο του Δήμου Πλαταιών. Κάνετε μια μικρή έρευνα για τα γεγονότα στα οποία αναφέρεται η είδηση αυτή. Ερευνήστε σε παλιότερες εφημερίδες ή ρωτήστε κάποιους που πιθανόν να θυμούνται περισσότερες λεπτομέρειες. Συζητήστε στην τάξη το περιστατικό που περιγράφει η είδηση. Αν ήσασταν μαθητές του παραπάνω σχολείου και ένας δημοσιογράφος ζητούσε τη δική σας άποψη για τα γεγονότα, τι θα του απαντούσατε;

➔ Μία από τις ειδήσεις που παραθέτουν οι μαθητές/μαθήτριες αφορά το πρόβλημα των αδειών εργασίας των μεταναστών, ενώ μια άλλη αναφέρεται στη λεγόμενη "μαύρη εργασία" των μεταναστών. Ερευνήστε περισσότερο το θέμα της εργασίας των μεταναστών. Συλλέξτε περισσότερα στοιχεία τόσο από μετανάστες όσο και από αρμόδιους κρατικούς φορείς. Μάθετε τη διαδικασία που χρειάζεται για να βγάλουν οι μετανάστες άδεια εργασίας, τους τρόπους αναζήτησης εργασίας, τα μεροκάματα, το είδος της δουλειάς. Συζητήστε τις πληροφορίες στην τάξη. Μπορείτε να γράψετε ένα μικρό κείμενο για τα εργασιακά προβλήματα των μεταναστών;

➔ Διαβάστε και σχολιάστε τα συμπεράσματα της έρευνας των μαθητών/μαθητριών του 8ου Γυμνασίου Αχαρνών. Με ποια απ' αυτά συμφωνείτε και με ποια διαφωνείτε και γιατί; Τι έχετε να προσθέσετε με βάση τις δικές σας έρευνες και τις συζητήσεις που κάνατε στην τάξη;

➔ Ειδήσεις υπάρχουν και στο Διαδίκτυο. Διαβάστε τα κείμενα που ανακάλυψαν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές σας και συζητήστε το περιεχόμενό τους στην τάξη. Στη συνέχεια βάζοντας τις κατάλληλες λέξεις-κλειδιά κάνετε και σεις τη δική σας αναζήτηση.

«Οὐ τοὶ
συνέχθειν,
ἀλλὰ
συμφιλεῖν
ἔφυν»*

Από την ομάδα εργασίας
του **51^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

*Δεν γεννήθηκα για να συμμερίζομαι το μίσος
με άλλους, αλλά για να αγαπώ μαζί τους

ΣΟΦΟΚΛΗ "ΑΝΤΙΓΟΝΗ"
(Μετάφρ. Γεράσιμος Μαρκαντωνάτος)

αυτοψύχεις-σχόλια της ομάδας εργασίας

Οι ειδήσεις που προβάλλουν τα ΜΜΕ που αφορούν τους αλλοδαπούς μετανάστες είναι κατά κύριο λόγο αρνητικές. Κατά συνέπεια προκαλούν σταγόνα-σταγόνα μια συνεχώς αυξανόμενη δυσφορία στον ομοεθνή. Δεν υπάρχει αντιστάθμισμα. Δεν παρουσιάζεται σχεδόν ποτέ η άλλη όψη του νομίσματος. Αναλογικά, κάθε λαός έχει ένα ποσοστό ανθρώπων που παρανομούν. Γι' αυτό με μια αποστασιοποιημένη άποψη πάντα λέμε: Μην γενικεύουμε, δεν μπορεί η στάση των ολίγων να χαρακτηρίζει όλους.

Όταν όμως συνεχώς τα ΜΜΕ μάς βομβαρδίζουν με αρνητικές ειδήσεις, ό,τι εμείς γνωρίζουμε για τους αλλοδαπούς, που είναι δίπλα στο σπίτι μας, στο πάρκο, στην εργασία μας, είναι αυτές οι αρνητικές ειδήσεις, που μας δημιουργούν μια εσφαλμένη εντύπωση. Δεν γνωρίζουμε τον άνθρωπο, με τα προτερήματα και τα ελαττώματά του, αλλά μόνο μια πηγή δυσάρεστων καταστάσεων. Αυτό δημιουργεί ξενοφοβία. Όχι αδικαιολόγητα. Η εμπιστοσύνη είναι το κυριότερο συστατικό στη διαδικασία του δούναι και λαβείν, στη συμβίωση και την αποδοχή του άλλου.

Πώς είναι δυνατόν, λοιπόν, να αποκτήσουμε εμπιστοσύνη, να πλησιάσουμε με καλή πρόθεση τον συνάνθρωπό μας, όταν κάθε

φορά που τον συναντάμε η μνήμη μας αυτόματα ανακαλεί εικόνες και πληροφορίες αρνητικές; Γιατί είναι πλέον γνωστή η δύναμη με την οποία επιβάλλεται στον άνθρωπο η εικόνα και η είδηση των ΜΜΕ.

Γιατί, λοιπόν, αυτή η επιρροή των ΜΜΕ δεν χρησιμοποιείται με τρόπο θετικό; Ποιοι λόγοι εμποδίζουν εφημερίδες, τηλεόραση, ραδιόφωνο να προβάλλουν τις θετικές πλευρές ενός λαού με τον οποίο ζούμε πλέον μαζί;

Τι ξέρουμε για τη χώρα, τα ήθη, τα έθιμα, την ιστορία, τον πολιτισμό της Αλβανίας, της Πολωνίας, της Ακτής του Ελεφαντοστού και άλλες χώρες από τις οποίες συνάνθρωποι έχουν γίνει συμπολίτες μας;

Ίσως κάπου κάπου ενημερωνόμαστε για ένα πολιτικό γεγονός, για ένα δυσάρεστο συμβάν (σεισμό - φωτιά) για ένα σκάνδαλο! Στην καλύτερη περίπτωση παρακολουθούμε ένα διαφημιστικό μήνυμα για την προσέλκυση τουριστών, που φαντάζει έτσι και αλλιώς ψεύτικο.

“Ω ξειν’ ἀγγέλλειν”...

Είναι ο τίτλος της φανταστικής τηλεοπτικής εκπομπής που σχεδίασαν οι μαθητές του 51ου Γυμνασίου Αθηνών. Και να πώς τη φαντάστηκαν:

Κύριος στόχος της εκπομπής θα είναι να φέρνει ειδήσεις που **γαληνεύουν** την καρδιά, που δεν **αγριεύουν** το νου («σκότωσε», «έκλεψε», «βίασε»). Αυτές τις «αξιοποιούν», δυστυχώς, τα δελτία ειδήσεων της τηλεόρασης και τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων.

Η εκπομπή μας θα γεφυρώνει αποστάσεις. Τα θέματά μας: Έρευνα - Τέχνες - Πολιτισμός - Χιούμορ. Μια θετική μαρτυρία, για παράδειγμα, από αυτόν που ταξίδεψε στην Τουρκία και γνώρισε τον τουρκικό λαό και τη φιλοξενία του.

Ένα οδοιπορικό στις εκκλησίες της Αλβανίας, που είναι γεμάτες με αξιόλογα έργα τέχνης - ψηφιδωτά, αγιογραφίες. Μια συζήτηση με τον χωρικό της Σενεγάλης, για το μόχθο του και για τον τρόπο που καλλιεργεί τη γη του, που θρέφει τα ζώα του. Διηγήσεις για τα ήθη, τα έθιμα μιας χώρας, πληροφορίες για το εκπαιδευτικό τους σύστημα. Επίσκεψη σε μουσεία, σε χώρους διασκέδασης. Θα διαπιστώναμε ότι δεν μας χωρίζει άβυσσος.

Η εκπομπή μας θα είχε χώρο για χιούμορ. Κάθε φορά θα παρουσιάζει έναν κωμικό, ένα γελοιογράφο από μια άλλη πατρίδα.

Θα έχει κέφι. Θα χορεύει και θα τραγουδά στους ρυθμούς μιας άλλης χώρας. Θα κάνει έρευνα: ποια είναι τα προβλήματα που

αντιμετωπίζουν οι μετανάστες; Πώς πρέπει να επιλυθούν; Πόσο βοήθησε η προσέλευση μεταναστών στην υπογεννητικότητα, στο εμπόριο, στην πληθυσμιακή αύξηση των εγκαταλειμμένων χωριών; Τι ακριβώς συμβαίνει με την ανεργία, που (υποτίθεται) προκαλείται από τους μετανάστες; Πού ακριβώς βρίσκεται η αλήθεια;

Πώς αντιμετώπιζονταν οι μετανάστες 10 χρόνια πριν και πώς σήμερα; Τι άλλαξε στη νομοθεσία, στην εκπαίδευση, στην καθημερινή διαβίωση και τι παρέμεινε ίδιο;

Αυτά και άλλα πολλά θα είναι τα θέματα της φανταστικής μας, αλλά ελπίζουμε όχι απραγματοποίητης, εκπομπής μας. Όλα αυτά στο μέλλον. Προς το παρόν, ετοιμάσαμε μια εφημερίδα που κινείται στον ίδιο ρυθμό. Την ονομάσαμε “Μπορούμε Μαζί Ενωμένοι”. Με καλές ειδήσεις, που μας φέρνουν κοντά, όπως μας καθοδηγεί η Αντιγόνη του Σοφοκλή, από την οποία εμπνευστήκαμε το θέμα αυτής της εργασίας.

Διαβάσαμε δεκάδες περιδικά και εφημερίδες και συλλέξαμε τις ειδήσεις εκείνες που πιστεύουμε ότι βοηθούν σ' αυτό το στόχο.

Δημοσιεύσαμε τις απόψεις μαθητών πάνω στο θέμα “Ρατσισμός και ΜΜΕ” καθώς και δύο μικρά θεατρικά κείμενα, που προσεγγίζουν με τρυφερότητα και ευαισθησία το θέμα.

Τελειώνοντας, διαβεβαιώνουμε ότι η ομάδα μας, των πολλών εθνικοτήτων, λειτούργησε με ομόνοια, σεβασμό και ισότητα και ότι ΠΕΡΑΣΑΜΕ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΑ!!

δραστηριότητες

➔ Συζητήστε στην τάξη το στόχο και το περιεχόμενο της φανταστικής εκπομπής των μαθητών/μαθητριών του 51ου Γυμνασίου Αθηνών. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το περιεχόμενο της εκπομπής, όπως το προτείνουν; Έχετε να προσθέσετε ή να αφαιρέσετε κάτι;

➔ Σχεδιάστε τη δική σας εκπομπή. Επιλέξτε τίτλο, περιεχόμενο, χρόνο. Κάνετε ένα συνοπτικό διάγραμμα των θεμάτων που θα θέλατε να θίξετε και του τρόπου με τον οποίο θα το κάνατε: Θα είχατε καλεσμένους; Ποιους και γιατί; Θα κάνατε ρεπορτάζ και για ποιο θέμα; Σκεφθείτε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.

➔ Κάνετε μια έρευνα στα δελτία ειδήσεων της τηλεόρασης. Παρακολουθήστε δελτία ειδήσεων από διαφορετικά τηλεοπτικά κανάλια... Βιντεοσκοπήστε και καταγράψτε πόσες από τις ειδήσεις αναφέρονται σε ξένους και πώς γίνονται οι αναφορές αυτές σε κάθε κανάλι. Διαλέξτε μία από τις παραπάνω ειδήσεις, που νομίζετε ότι ο τρόπος παρουσίασής της εμπεριέχει ρατσιστικές διαστάσεις, και παρουσιάστε τη με το δικό σας τρόπο. Συζητήστε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σας κατά πόσο ο τρόπος παρουσίασής σας ήταν πραγματικά αντικειμενικός. Πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι να το πετύχετε;

➔ Ερευνήστε το πρόγραμμα της τηλεόρασης για μια βδομάδα. Καταγράψτε πόσες εκπομπές περιέχουν στοιχεία που υποστηρίζουν την αλληλογνωριμία και το διάλογο μεταξύ ανθρώπων από διαφορετικές εθνοπολιτιστικές ομάδες που ζουν στην ίδια ή σε διαφορετικές περιοχές.

➔ Διαλέξτε και παρακολουθείστε μία από τις παραπάνω εκπομπές. Προβληματιστείτε για το πόσο η εκπομπή προβάλλει μια πραγματικά διαπολιτισμική προσέγγιση ή αναπαράγει γνωστά εθνοπολιτισμικά στερεότυπα. Αν η εκπομπή μεροληπτεί σε βάρος μιας ομάδας, να δείξετε με ποια συγκεκριμένα μέσα επιδιώκει να επιτύχει αυτή τη διάκριση (ύφος ομιλητή, γωνία λήψης, μουσική υπόκρουση κ.λπ.). Κάνετε μια κριτική παρουσίαση της εκπομπής που παρακολουθήσατε στην τάξη.

Τα “ύψωντα”
ξενοεταί

Από την ομάδα εργασίας
του 65^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Στις αρχές Μαρτίου του 2003 στο βραδινό δελτίο ειδήσεων παρακολουθήσαμε από ιδιωτικό τηλεοπτικό σταθμό μια ανταπόκριση με τίτλο: “Φρούρια τα σπίτια στη Ραφήνα”. Η δημοσιογράφος παρουσιάζοντας το θέμα ανέφερε ότι η αύξηση των κλοπών τον τελευταίο καιρό ανάγκασε τους κατοίκους να μετατρέψουν τα σπίτια τους σε πραγματικά φρούρια. Στη συνέχεια το λόγο έπαιρνε η κάμερα, η οποία κατέγραψε τις πρόσθετες σιδερένιες κατασκευές και παρεμβάσεις (σύρτες - αμπάρες) που είχαν κάνει στα κουφώματα, όπως τα υπεδείκνυε η νοικοκυρά ενός σπιτιού. Στο δρόμο δύο κάτοικοι επιβεβαίωναν αόριστα και υπεδείκνυαν εξίσου αόριστα (πιο πάνω - πιο κάτω) πού είχαν γίνει κλοπές. Η ανταπόκριση έκλινε με τον οικοδεσπότη του σπιτιού στο οποίο μας είχε ξεναγήσει η κάμερα και ο οποίος έδειχνε τη μόνιμη πια θέση της καραμπίνας δίπλα στον καναπέ του σαλονιού... έτοιμης να αναλάβει δράση σε περίπτωση εμφάνισης επίδοξου ληστή.

αυθόψεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Τι δε μας άρεσε σ' αυτό το ρεπορτάζ:

- Δεν καταλάβαμε ποια ήταν η αφορμή για να γίνει. Πιστεύουμε ότι η ανταπόκριση στηρίζεται σε κάποιο συγκεκριμένο γεγονός, που έγινε σε συγκεκριμένο χώρο αλλά και χρόνο. Σ' αυτή την περίπτωση όμως απουσιάζουν και τα δύο αυτά στοιχεία.
  - Η δήλωση της δημοσιογράφου “αύξηση των κλοπών τον τελευταίο καιρό” δεν μας αφήνει να καταλάβουμε για ποιο “βάθος χρόνου” πρόκειται. Στοιχείο που απουσιάζει και από τις μαρτυρίες των κατοίκων.
  - Η επίδειξη της καραμπίνας, επειδή παραπέμπει στην αυτοδικία, που αποτελεί προσβολή για κάθε ευνομούμενη πολιτεία.
  - Οι παρατηρήσεις μας αυτές μας οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι αποτέλεσμα αυτής της ανταπόκρισης ήταν η καλλιέργεια αισθήματος φόβου και ανασφάλειας.
  - Η άποψή μας αυτή επιβεβαιώθηκε όταν το Σαββατοκύριακο που ακολούθησε (8 και 9 Μαρτίου) παρακολουθήσαμε στο ίδιο κανάλι δύο ακόμα ρεπορτάζ που αφορούσαν τη Θεσσαλονίκη. Το πρώτο αφορούσε παραθαλάσσιες περιοχές γύρω από την Περαία με τίτλο “Ελλιπής αστυνόμευση” και το δεύτερο την Άνω Πόλη με τίτλο “Ελλιπής φωτισμός”.
- Επειδή και τα δύο ήταν πανομοιότυπα με το αρχικό ρεπορτάζ, σταθήκαμε στα παρακάτω σημεία:
- Νεαρός στην ανταπόκριση από την Άνω Πόλη έλεγε: “Ναι και βέβαια (...θα αμυνθώ). Με πέτρα, ξύλο ό,τι βρεθεί”.
  - Το επισημαίνουμε, γιατί δείχνει πως ό,τι σχετίζεται με άμυνα και τρόπους άμυνας δεν αποτελεί αυθόρμητη δήλωση των κατοίκων, αλλά προφανώς απάντηση σε ερώτηση του τύπου “θα αμυνθείτε σε περίπτωση...”. Ερώτηση τουλάχιστον περιττή, εφόσον η (αυτο)-άμυνα είναι μέσα στη φύση του ανθρώπου και ασφαλώς είναι αφέλεια να πιστεύουμε ότι μπορούμε να τη σχεδιάσουμε εκ των προτέρων.
  - Το δεύτερο σημείο και το σημαντικότερο ήταν ο επίλογος των δύο αυτών ανταποκρίσεων. Τονίζουμε δε ότι και τα δύο ρεπορτάζ είχαν τον ίδιο ακριβώς επίλογο.

“Πολλοί κάτοικοι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους αναζητώντας μεγαλύτερη ασφάλεια στο κέντρο της πόλης”.

Τα τρία αυτά ρεπορτάζ αποτέλεσαν την αφετηρία της συνέντευξης που μας παραχώρησε (γνωστός τηλεοπτικός ρεπόρτερ). Τα βασικότερα ερωτήματα που του θέσαμε, όπως:

    - αν σκηνοθετούνται οι ανταποκρίσεις,
    - αν ο στόχος είναι η ενημέρωση και μόνο,
    - αν είναι υποχρεωμένοι οι ανταποκριτές να ακολουθούν τη γραμμή του καναλιού,
    - αν λογοκρίνεται η δουλειά τους,

είναι απορίες που προέκυψαν από την ανάλυσή τους.

Η συνέντευξη επαληθεύει την ορθότητα της αντίληψής μας για το πώς παράγονται τα ρεπορτάζ, αφού - σύμφωνα με όσα πληροφορηθήκαμε - πηγή του αστυνομικού ιδίως ρεπορτάζ είναι ο ασύρματος της αστυνομίας, της πυροσβεστικής.

συνέντευξη

Αποφασίσαμε να ερευνήσουμε περισσότερο.

Η ανάλυση των ρεπορτάζ δημιούργησε πολλές απορίες. Σκηνοθετούνται οι ανταποκρίσεις; Στόχος είναι η ενημέρωση και μόνο; Κατά πόσο είναι υποχρεωμένοι οι ανταποκριτές να ακολουθούν τη "γραμμή" του καναλιού; Λογοκρίνεται η δουλειά τους;

Καλύτερος τρόπος να πάρουν απάντηση είναι να ρωτήσουν τους ίδιους τους ανταποκριτές. Μια συνέντευξη, λοιπόν, με έναν απ' αυτούς: τον κ. Γ. Α. Διαβάστε ένα απόσπασμα...

Σκηνοθετούνται οι ανταποκρίσεις;

Σκηνοθεσία, με την καλώς εννοούμενη σημασία, δηλαδή το να πάμε σε κάποιο σημείο και να δούμε πώς μπορούμε να παρουσιάσουμε και να οπτικοποιήσουμε καλύτερα το υλικό το οποίο έχουμε, είναι δουλειά των οπερατέρ. Αυτοί ξέρουν, αυτοί έχουν σκηνοθετική άποψη. Τώρα, αν μιλάμε για σκηνοθεσία με την κακή έννοια, εκεί... (γέλια) θα μου επιτρέψετε να μην απαντήσω. Προσωπικά είναι κάτι το οποίο δεν θυμάμαι να το έχω κάνει ή, κι αν το έχω κάνει, δεν το έχω κάνει με πολύ κακό σκοπό. Το να προσπαθήσεις κάποιο θέμα να το "σώσεις", όπως λέμε στη γλώσσα μας, να το τραβήξεις από τα μαλλιά δηλαδή, για να μπορέσεις να 'χεις κάποιο υλικό στα χέρια σου, εκεί κάτι μπορείς να κάνεις. Αλλά να σκηνοθετήσεις κάτι με κακή πρόθεση;!... εξαρτάται τι θέλεις να βγάλεις κι αν είναι σωστό να βγει ένα τέτοιο πράγμα και πώς θα βγει, εν πάση περιπτώσει. Με την καλή έννοια να σκηνοθετείται ένα ρεπορτάζ... εξαρτάται κι από την εικόνα την οποία θα έχεις.

Αν η εικόνα είναι καλή, νομίζω ότι θα σε πείσει η εικόνα μόνη της, θα δουλέψει δηλαδή πολύ πιο άνετα ο ρεπόρτερ, δεν θα έχει πρόβλημα ούτε να ψάξει να βρει κάποια στοιχεία, να βρει κάποιες εικόνες για να τις μεταφέρει στην κάμερα. Υπάρχουν βέβαια κάποια ρεπορτάζ, κάποιες έρευνες, για τις οποίες σίγουρα πρέπει να γίνει κάποια δουλειά, σίγουρα συζητιούνται. Εκεί δεν είναι είδηση της στιγμής, κάτι έγινε και φεύγεις να δεις τι συμβαίνει, πας να κάνεις επιτόπιο ρεπορτάζ. Εκεί ξέρεις εκ των προτέρων τι πάνω-κάτω θα γίνει. Εκεί ναι, μπορείς να έχεις μια άλλη άποψη και να δουλέψεις - εντός εισαγωγικών - πολύ καλύτερα το οπτικό υλικό το οποίο θα σου παρουσιασθεί.

Υπάρχει κάποιο μέτρο στην έκθεση της προσωπικής ζωής «επώνυμων» και μη;

Οι «επώνυμοι», εδώ που τα λέμε, λίγο-πολύ μας προκαλούν μ' αυτά που κάνουν ή μ' αυτά που λένε. Άλλωστε στον κόσμο πάντα αρέσει να βλέπει τι κάνει ο τραγουδιστής, ο ηθοποιός, ο πολιτικός, ο όποιος «επώνυμος». Όμως ναι, σίγουρα θα πρέπει να υπάρχει κάποιο μέτρο. Η αλήθεια είναι ότι τα media πολλές φορές ξεπερνούν κάποια όρια. Εν ολίγοις φθάνουν

μέχρι του σημείου όπου ο «επώνυμος» ή ο μη «επώνυμος» να μην μπορέσει να τους κυνηγήσει νομικά, δικαστικά...

Οπωσδήποτε είναι τελείως διαφορετικά με τους μη «επώνυμους». Εκεί δε νομίζω ότι μπορείς να κάνεις... να κάνεις τι; Σ' ένα μεγάλο ατύχημα, για παράδειγμα, να πας να συζητήσεις κάποια πράγματα με την οικογένεια ενός θύματος, με την οικογένεια ενός δράστη, αυτό δε νομίζω ότι... αυτή η ερώτηση αφορά κυρίως τους «επώνυμους», θα έλεγα σε ποσοστό 90%. Υπάρχει κάποιο μέτρο. Βέβαια μη νομίζετε ότι κι αυτοί δεν επιζητούν κάποια πράγματα. Αρκεί να σας πω ότι καθημερινά είναι τα φαινόμενα να παρουσιάζονται κάποιοι «επώνυμοι», κυρίως πολιτικοί, να διαρρέουν «ειδήσεις» ή να επιζητούν την παρουσία μας σε κάποιους χώρους. Από εκεί και πέρα, όταν βρίσκεται η κάμερα, όταν βρίσκεται ο φωτογραφικός φακός, ο φωτορεπόρτερ, καλό θα είναι κι αυτοί να είναι λίγο συγκρατημένοι, «επώνυμοι» και μη, για να μην αναγκάσουν το δημοσιογράφο να τους φέρει σε δύσκολη θέση, με τα τεκταινόμενα.

Τι είδους ρεπορτάζ πιστεύετε ότι έχουν μεγαλύτερη απήχηση στο κοινό;

Θα σας πω τι λέμε στη γλώσσα μας οι δημοσιογράφοι: στομάχι-υγεία-τσέπη. Ό,τι έχει να κάνει με την τσέπη, οικονομικό ρεπορτάζ, ό,τι έχει να κάνει με τη διατροφή και ό,τι έχει να κάνει με την υγεία, αυτά είναι που ενδιαφέρουν τον κόσμο. Αρκεί να σας πω ότι λίγο πριν τη συνάντησή μας κάποια κυρία με πήρε τηλέφωνο και μου είπε: "Είδα πριν

από λίγες ημέρες, δεν ξέρω σε ποιο σταθμό, κάποιον ο οποίος θεραπεύει με δική του μέθοδο τον καρκίνο". Και της είπα: "Μήπως ήταν, κυρία μου, κάποιος κομπογιαννίτης;". "Ας είναι και κομπογιαννίτης" λέει, "προφανώς κάτι τέτοιο ήτανε, δε μ' ενδιαφέρει. Καίγομαι. Έχω δικό μου πρόσωπο, το οποίο είναι στα τελευταία του και θέλω να δω τι μπορώ να κάνω. Να πιαστώ έστω από τα μαλλιά". Καταλαβαίνετε λοιπόν μ' αυτό το πολύ άσχημο παράδειγμα τι ενδιαφέρει τον κόσμο. Τα θέματα που άπτονται της διατροφής του, της υγείας του... έγινε ο χαμός και γίνεται ο χαμός από καιρού εις καιρόν με τα σκάνδαλα στον τομέα της διατροφής. Ακούγαμε για τρελές αγελάδες, για κοτόπουλα για, για... Ο κόσμος εκεί αναστατώνεται.

Τα άλλου είδους ρεπορτάζ, πώς θα είναι η πολιτική εξέλιξη... αυτά είναι πράγματα τα οποία ο καθένας θα τα αντιμετωπίσει, με τον τρόπο που θα τα αντιμετωπίσει, όταν αυτά του παρουσιαστούν. Από κει και πέρα οι τρεις κατηγορίες που σας ανέφερα είναι εκείνες στις οποίες δίνει βαρύτητα ο κόσμος. Θα παρακολουθήσει το αν παρουσιάζεις ένα νέο φάρμακο, κάποια έρευνα ιατρική, αν θα πεις κάτι διατροφικό, κάτι που άπτεται της τσέπης.

κάποια οικονομικά, αν θα καλύτερέψουν τα οικονομικά του, η ανεργία, ένα σωρό πράγματα. Ακόμα και στις σφυγμομετρήσεις που γίνονται από καιρού εις καιρό θα δείτε ότι είναι αυτά τα μεγάλα ζητήματα τα οποία τον απασχολούν. Και βέβαια δεν μιλάμε και για ζητήματα τα οποία άπτονται της ασφάλειας και της κυριαρχίας της χώρας, αστυνόμευσης και όλα τα σχετικά, τα οποία όμως αντιμετωπίζονται και πρέπει να αντιμετωπίζονται σε πολιτικό επίπεδο.

Αυτό που συνήθως ενδιαφέρει - κι ως μη θεωρηθεί προσωπική ερώτηση - είναι να προβληθεί η αλήθεια, να προκληθεί συγκίνηση ή...

Όταν βρισκόμαστε σ' ένα ρεπορτάζ, προσπαθούμε να δούμε τι συμβαίνει. Δηλαδή σ' ενδιαφέρει να βγει προς τα έξω τι ακριβώς έγινε. Το αν είναι να προκληθεί συγκίνηση αυτό εξαρτάται από το ρεπορτάζ. Αν κρίνεις ότι το ρεπορτάζ δεν μπορεί μ' αυτό τον τρόπο να συγκινήσει, όχι με την κακή έννοια, ναι, πιστεύω ότι... Κοιτάξτε να δείτε, είναι μια δύσκολη ερώτηση, γιατί πρέπει να δούμε τι... ίσως ήταν καλύτερο να αναφερόμασταν με παραδείγματα εδώ, γιατί εξαρτάται τι ρεπορτάζ έχεις να αντιμετωπίσεις, τι συνθήκες έχεις βρει μπροστά σου, πάνω στο ρεπορτάζ. Οπωσδήποτε, όμως, αν εννοείτε συγκίνηση να εξυτελίσεις κάποιον άνθρωπο για να τον λυπηθούνε κάποιον, είναι κάτι που προσωπικά με βρίσκει τελείως αντίθετο. Σίγουρα η αλήθεια είναι πάνω απ' όλα. Όταν είναι να παρουσιάσεις κάτι, πρέπει να το παρουσιάσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην αποκρύψεις πράγματα, να παρουσιάσεις όλες τις πτυχές του. Ο κόσμος είναι καλός κριτής, δεν είναι όπως ήταν κάποτε, που του "πάσαρες". Τώρα ο κόσμος φροντίζει να αξιολογεί πρόσωπα και καταστάσεις.

Αισθάνονται ή είναι υποχρεωμένοι οι ανταποκριτές να ακολουθούν αυτό που λέμε "γραμμή του καναλιού";

Εδώ θα μου επιτρέψετε να κάνω ένα διαχωρισμό. Η "γραμμή του καναλιού", που μπορεί να υπάρχει, είναι καθαρά και μόνο σε πολιτικό επίπεδο. Μην ξεχνάτε ότι οι εκάστοτε κυβερνώτες έχουν το μαχαίρι και το πεπόνι. Μπορούν δηλαδή με κάποιες ενέργειες, με κάποιες πράξεις, με κάποιες αποφάσεις να σε φέρουν σε δύσκολη θέση.

Με βάση αυτά που ισχύουν στην Ελλάδα, η πολιτική γραμμή των καναλιών - και λέω πολιτική, δε λέω κομματική, γιατί τα πράγματα είναι μοιρασμένα - δεν θα δείτε... βέβαια οι πολιτικοί φροντίζουν πάντα με τον τρόπο τους να σου πουν "ξέρεις, αυτό με ενδιαφέρει να προβληθεί, να δώσουμε λίγη βαρύτητα εδώ, λιγότερο εκεί". Είναι προς τιμή, πιστεύω, όλων των ΜΜΕ ότι υπάρχει πολυφωνία. Ακόμα και εφημερίδες που έχουν μια άλφα παραταξιακή, κομματική ή ευρύτερη πολιτική γραμμή δεν αποκρύπτουν αλήθειες, δεν αποκρύπτουν καταστάσεις. Παρουσιάζουν τα πράγματα - από τη δική τους βέβαια σκοπιά. Είναι ένα πάρα πολύ λεπτό ζήτημα. Όμως δυστυχώς οι πολιτικοί προσπαθούν να εκμαιεύσουν υποστήριξη, να εκμαιεύσουν προβολή από κάποια μεγάλα μέσα, όχι προς ίδιον όφελος, αλλά για να βρίσκονται πάντα στην επικαιρότητα.

Σίγουρα τα μέσα ενημέρωσης, το καθένα φροντίζει να έχει μια γραμμή όσον αφορά την αντιμετώπιση ή τον τρόπο προβολής και παρουσίασης κάποιων συγκεκριμένων ρεπορτάζ. Αλλά και ο ίδιος ο δημοσιογράφος θα κρίνει πώς πρέπει να παρουσιαστεί κάτι το οποίο δεν αληθεύει. Αυτό προσωπικά, παιδιά, εμένα δεν μου έχει συμβεί ποτέ, δεν το έχω δει ποτέ. Και μην ξεχνάτε ότι είμαστε ένας λαός που με το παραμικρό τρέχουμε στα δικαστήρια. Επομένως, αν πεις κάτι το οποίο δεν ισχύει, θα βρεθείς σε πάρα πολύ δύσκολη θέση. Η γραμμή που ακολουθεί το κάθε μέσο, σε διάφορους τομείς, κυρίως όμως στον πολιτικό, έχει κι αυτή ένα όριο. Τα μέσα εδώ μπορεί να έχουν μια πολιτική γραμμή, δεν έχουν μια κομματική ή στενή κομματική γραμμή. Αυτό να το γνωρίζετε.

Έχετε ποτέ διαπιστώσει να έχουν παρέμβει στη δουλειά σας (κόψιμο σκηνών, σχολίων...) έτσι ώστε να αλλοιωθεί αυτό που θέλετε να περάσετε στο κοινό;

Προσωπικά δεν έχω διαπιστώσει ποτέ, ούτε

μου έχει ζητηθεί από κανέναν να μη βάλω αυτή τη σκηνή, να μη βάλω αυτή την εικόνα, να μην πω το συγκεκριμένο πράγμα. Ούτε έχουν παραφραστεί ή αλλοιωθεί πράγματα τα οποία ήθελα να παρουσιάσω εγώ μέσα από το όποιο ρεπορτάζ. Άλλωστε αυτό θα μπορούσε ίσως να γίνει με κάποιο πολιτικό σχόλιο, σε συνάρτηση με την προηγούμενη ερώτηση, δηλαδή κάποιο πολιτικό σχόλιο, κάποια πολιτική θέση, κάποια παρέμβαση πολιτικού χαρακτήρα, ίσως εδώ κάτι να μπορούσε να ειπωθεί. Σε αντίθεση όμως με το αστυνομικό ρεπορτάζ, με το οποίο ασχολούμαι εγώ, ή με το ελεύθερο ρεπορτάζ, που έκανα παλιότερα, ή και με το ρεπορτάζ υπουργείων. Είναι κάποια πράγματα, τα οποία όταν θα τα πεις όπως θα τα πεις, σημαίνει ότι έτσι είναι. Να μην ξεχνάμε και κάτι: ότι θα πρέπει ο κάθε ρεπόρτερ να φροντίσει με την προσωπικότητά του, με τη δουλειά του να μην δίνει πάτημα σε κάποιους που είναι πάνω από αυτόν να παρεμβαίνουν στη δουλειά του. Αυτό που έχω παρατηρήσει εγώ, το αν δεν έχουν μπει κάποιες σκηνές - αυτές σίγουρα είναι σκηνές που δεν θα έπρεπε να προβληθούν. Εκεί ναι, το να βάλεις κάτι λέγοντας ότι αυτό μπορεί να καλυφθεί και εκείνο να σου βάλουν κάποια άλλη σκηνή, αυτό είναι κάτι το απόλυτα φυσιολογικό. Όσον αφορά το θέμα των σχολίων, σχόλια τουλάχιστον σε προσωπικό επίπεδο, που να μου αλλοιώνουν την εικόνα αυτών που θέλω να παρουσιάσω, δεν έχουν γίνει, δεν έχω επιτρέψει να γίνουν, δεν επιχειρήθηκε: ίσως μια, δυο, τρεις φορές, αλλά περισσότερο γύρω από κάποιες παρενέργειες που ίσως είχαν αυτά που ήθελα να πω σε πολιτικό επίπεδο.

Άλλωστε να μην ξεχνάμε ότι αυτό αφορά ρεπορτάζ, αφορά παρουσίαση υλικού το οποίο έχει να κάνει με την ευρύτερη γραμμή την οποία ακολουθεί το όποιο μέσο και αυτά τα πράγματα παρουσιάζονται όχι από τους ρεπόρτερ, ακόμα και τους πολύ δυνατούς ρεπόρτερ, αλλά τολμώ να πω από αυτούς που ηγούνται του κάθε μέσου ενημέρωσης.

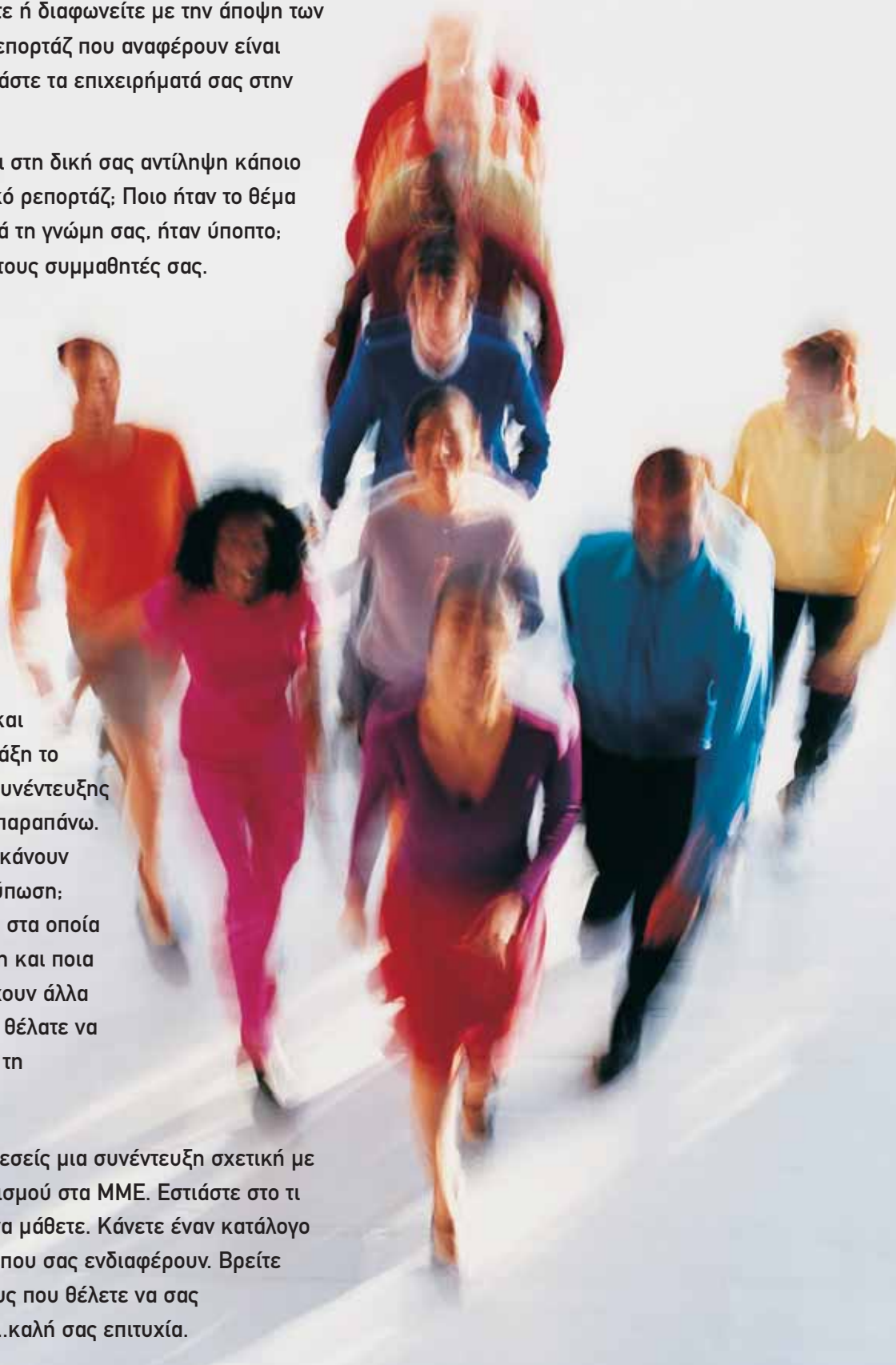
δραστηριότητες

➔ Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την άποψη των μαθητών ότι το ρεπορτάζ που αναφέρουν είναι ύποπτο; Παρουσιάστε τα επιχειρήματά σας στην τάξη.

➔ Έχει πέσει στη δική σας αντίληψη κάποιο ύποπτο τηλεοπτικό ρεπορτάζ; Ποιο ήταν το θέμα του και γιατί, κατά τη γνώμη σας, ήταν ύποπτο; Συζητήστε το με τους συμμαθητές σας.

➔ Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη το απόσπασμα της συνέντευξης που παρατίθεται παραπάνω. Ποια σημεία σας κάνουν περισσότερη εντύπωση; Υπάρχουν σημεία στα οποία έχετε άλλη άποψη και ποια είναι αυτή; Υπάρχουν άλλα πράγματα που θα θέλατε να μάθετε μέσα από τη συνέντευξη;

➔ Πάρτε και εσείς μια συνέντευξη σχετική με το θέμα του ρατσισμού στα ΜΜΕ. Εστιάστε στο τι ακριβώς θέλετε να μάθετε. Κάνετε έναν κατάλογο με τις ερωτήσεις που σας ενδιαφέρουν. Βρείτε εκείνον ή εκείνους που θέλετε να σας απαντήσουν και ...καλή σας επιτυχία.

Όταν
οι μετανάστες
είναι
παιδιά

Από την ομάδα εργασίας
του 9^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

αυθόγεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Πορτοφολάδες εισαγωγής

Κύκλωμα πορτοφολάδων χρησιμοποιεί ανήλικες Βουλγάρες, για να αρπάζουν τα πορτοφόλια και τα χρήματα των επιβατών των αστικών λεωφορείων στη Θεσσαλονίκη. Χθες το πρωί συνελήφθη από τους αστυνομικούς ακόμη μία Βουλγάρα, με την κατηγορία ότι επιχειρήσε να αρπάξει πορτοφόλι στο κέντρο της πόλης. Η συγκεκριμένη κοπέλα, με τη βοήθεια άλλων δύο κοριτσιών, που αναζητούνται, άρπαξε το πορτοφόλι 56χρονης μέσα από την τσάντα της. Η τελευταία, όμως, κατάφερε να συγκρατήσει τη Βουλγάρα και να την παραδώσει στους αστυνομικούς που είχαν περιπολία.

“Α” 20/3/2003

Ο 15ΧΡΟΝΟΣ ΜΕ ΤΑ 200 ΕΥΡΩ

Δεκαπεντάχρονος από την Αλβανία συνελήφθη με πλαστό χαρτονόμισμα των 200 ευρώ. Ο ανήλικος έδωσε το χαρτονόμισμα σε περίπτερο στην οδό Τιμισκή 2, θέλοντας να αγοράσει μικροπράγματα. Ο ιδιοκτήτης του περιπτέρου κατάλαβε ότι επρόκειτο για πλαστό και ειδοποίησε την αστυνομία. Ο 15χρονος αφέθη ελεύθερος έπειτα από εντολή του εισαγγελέα.

“Κ” 12/3/2003 σελ. 6

Με αφορμή τα δύο παραπάνω άρθρα ή εκεί που τελειώνει η εκμετάλλευση αρχίζει η παραβατικότητα

Σκέφτομαι πόσο εύκολο είναι να εκμεταλλευτεί κάποιος τα παιδιά και να τα οδηγήσει στην παραβατικότητα. Το παιδί είναι εύκολο θύμα, γιατί είναι αδύναμο. Προκαλεί τον οίκτο. Δεν μπορεί να αντιδράσει, γιατί φοβάται. Δεν έχει ακόμα δική του γνώμη και κρίση. Εύκολα εμπιστεύεται κάποιον και δύσκολα ξεχωρίζει το καλό από το κακό. Εύκολα μπορεί κάποιος να το παρασύρει, να το επηρεάσει και να το κάνει να συνηθίσει στην παρανομία και ιδιαίτερα όταν έχει ανάγκη. Έτσι μεγαλώνοντας οδηγεί και αυτό με τη σειρά του άλλους μικρούς ανήλικους στην παραβατικότητα... Και ο κύκλος συνεχίζεται...

Τις εμείς
θα παρονιάζαμε την είδηση...

“Πορτοφολάδες εισαγωγής ΚΥΚΛΩΜΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

Σύμφωνα με ανακοίνωση της αστυνομίας Θεσσαλονίκης συνελήφθη ανήλικη κοπέλα που έκλεβε πορτοφόλια από επιβάτες αστικών λεωφορείων. Όπως ανακοινώθηκε, την κοπέλα εκμεταλλευόταν κύκλωμα ενηλίκων...

Ειδήσεις

που αναφέρονται σε **Αλλοδαπούς**

Τρόμος για τον «Κύκλωπα»

17χρονος τοξικομανής απειλεί με μαχαίρι και ληστεύει μαθητές

της Κ.Ρ.

... Ο 13χρονος Χρήστος Γ., μαθητής στο 2ο Πειραματικό Γυμνάσιο Α., ήταν από τους τυχερούς. Ο φόβος του δεν είναι αδικαιολόγητος. Ο «Κύκλωπας», ένας 17χρονος τοξικομανής, που έχει πρόβλημα στο ένα του μάτι, δεν έχει διστάσει να απειλήσει ακόμη και με μαχαίρι παιδιά στην ηλικία του Χρήστου αλλά και μεγαλύτερα, προκειμένου να τους αποσπάσει κινητά ή χρήματα για να εξασφαλίσει τη δόση του. Στην περιοχή, πίσω από τη Λεωφόρο Αλεξάνδρας, στο γήπεδο του Παναθηναϊκού, το παρατσούκλι του ομογενούς από την Αλβανία έχει γίνει συνώνυμο με το φόβο για εκατοντάδες μαθητές του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου. Οι μαθητές των σχολείων βρίσκονται εδώ και τρία χρόνια στο στόχαστρο του 17χρονου Δ. Μπ. ή Π...

Όπως δείχνουν οι μαρτυρίες γονέων, καθηγητών και μαθητών, ο «Κύκλωπας» δεν έχει ωράριο. Πρωινά, απογεύματα, αργά το βράδυ, έξω από τα σχολεία, μέσα στις αυλές τους, στην αλάνα της περιοχής, στην παιδική χαρά, ακόμη και στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας, ο Δ.Π. εντοπίζει τα υποψήφια θύματά του.

Και μόνο οι φήμες και οι μύθοι που έφτιαξαν το ψευδώνυμό του είναι ενδεικτικοί του φόβου που επικρατεί. Αρκετοί κάνουν λόγο και για απειλές με όπλο. Λένε ότι το μάτι του είναι γυάλινο. «Το όνομά του συζητιέται κυρίως στην περιοχή μας και στου Ζωγράφου, όπου μένει», όπως λένε. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν τον έχουν δει ποτέ, κι όμως γνωρίζουν για τον "Κύκλωπα". Είναι τοξικομανής και έχει σταματήσει το σχολείο», λέει η 16χρονη Κ.Χ., μαθήτρια στο 2ο Πειραματικό Λύκειο...

αυθόγεις-σχόλια της ομάδας εργασίας

Γιατί πάντα αναφέρεται η καταγωγή; Είναι άραγε παιδιά από κάποιες χώρες ικανότεροι κλέφτες από κάποια άλλα;

Διαβάζοντας τα δύο παραπάνω άρθρα μου έκανε εντύπωση ότι στις πρώτες κιάλας γραμμές αναφέρεται η ξένη καταγωγή των ανήλικων παραβατών. Η καθηγήτριά μας είπε ότι έτσι δημιουργούνται στερεότυπα. Μάθαμε ότι στερεότυπα είναι οι γενικεύσεις που κάνουμε για ομάδες ανθρώπων με κοινά χαρακτηριστικά. Δηλαδή, αν κάποιος από κάποια χώρα κάνει κάτι κακό, γενικεύεται η αρνητική εικόνα για όλους τους ανθρώπους αυτής της χώρας. Νομίζω ότι αυτό είναι αρνητικό και για τα ίδια τα παιδιά αλλά και για τη χώρα καταγωγής τους. Άραγε, αν ένα παιδί από τη Βουλγαρία ή την Αλβανία κάνει κάτι καλό, θα αναφερθεί η καταγωγή τους στις πρώτες γραμμές; Άραγε, αν ένα παιδί από την Ελλάδα κάνει κάποιο παράπτωμα, θα αναφερθεί η καταγωγή του; Είναι άραγε οι Αλβανοί καλύτεροι κλέφτες από άλλους λαούς;

“ΟΥΔΕΙΣ ΕΚΩΝ ΚΑΚΟΣ”

Δεν θέλουμε να υποκαταστήσουμε την αστυνομία ούτε να δικαιολογήσουμε το παιδί. Μας έκανε όμως εντύπωση ότι από τον τίτλο κιάλας το παιδί αναφέρεται με το “παρατσούκλι” του και όχι με το όνομά του. Διαβάζοντας τα άρθρα για τις αιτίες της παραβατικότητας των ανήλικων αναρωτιόμαστε για το πώς έζησε τα πρώτα παιδικά του χρόνια αυτό το παιδί που ήρθε από την Αλβανία. Τι άραγε έχει περάσει για να κάνει όσα κάνει!...

δραστηριότητες

➔ Κάνετε μια έρευνα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο αναζητώντας ειδήσεις που αναφέρονται σε ανήλικους μετανάστες. Πώς τους αντιμετωπίζουν;

➔ Εντοπίζετε κάποιες προκαταλήψεις ή στερεότυπα στην παρουσίαση των ειδήσεων; Σε ποια σημεία; Συζητήστε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σας.

➔ Ξαναγράψτε τις παραπάνω ειδήσεις που αφορούν τους ανήλικους μετανάστες προσπαθώντας να αποφύγετε συνήθη στερεότυπα. Τι σας δυσκολεύει περισσότερο και γιατί;

➔ Συζητήστε στην τάξη τους λόγους που μπορεί να οδηγήσουν έναν ανήλικο σε παραβατική συμπεριφορά. Στην περίπτωση που ο ανήλικος είναι μετανάστης υπάρχουν κάποιοι επιπλέον λόγοι; Ποιοι είναι αυτοί;

➔ Αν γράφατε ένα γράμμα στον «Κύκλωπα», τι θα του λέγατε; Γράψτε ένα τέτοιο γράμμα και διαβάστε το στους συμμαθητές σας.

➔ Η ομάδα εργασίας του 9ου Γυμνασίου Αχαρνών προτείνει:

Φτιάξτε ένα Μικρό Λεξικό για την εκμετάλλευση και την παραβατικότητα. Ερευνήστε, καταγράψτε και συζητήστε τη σημασία των λέξεων: κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνικές προκαταλήψεις, στερεότυπα, εκμετάλλευση, παραβατικότητα, ένταξη.

Τι γίνεται
όταν οι "άλλοι"
είμαστε εμείς;

Από την ομάδα εργασίας
του **9^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ**

Ενώ ερευνούσαμε την “Εικόνα του παιδιού μέσα στον ημερήσιο τύπο”, πέσαμε πάνω σε μια είδηση που μας αφορούσε άμεσα... Μόνο που ήταν η πρώτη φορά που ακούγαμε κάτι σχετικό.

Ο ΑΛΛΟΣ... ΚΑΙ ...ΕΓΩ Μικροί μάνατζερ από το... Μενίδι!

Το πιλοτικό πρόγραμμα “e-Quality” αναζητεί τα μελλοντικά στελέχη εταιρειών από υποβαθμισμένες περιοχές

Οι περισσότεροι νεαροί ομογενείς που κατοικούν στο Μενίδι πιθανόν να μην έχουν ακούσει ποτέ έννοιες όπως “νέα οικονομία” και “τεχνολογίες επικοινωνίας και πληροφόρησης”. Παρ’ όλα αυτά, στο μέλλον μπορεί να εξελιχθούν σε εξειδικευμένα στελέχη μεγάλων εταιριών πληροφορικής.

Δεν πρόκειται για παραμύθι, αλλά για το πιθανό αποτέλεσμα ενός ιδιότυπου “κοινωνικού πειράματος” που ονομάζεται e-Quality και διεξάγεται στο πλαίσιο της κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal.

Οι ρίζες του ανιχνεύονται στη μακρινή **Ινδία**, η οποία τα τελευταία χρόνια προμηθεύει με εξειδικευμένο προσωπικό μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Γερμανία.

• “Σε αυτήν ακριβώς την παρατήρηση βασίστηκε ο σχεδιασμό του πιλοτικού προγράμματος e-Quality, ότι δηλαδή νέα άτομα, συνήθως κοινωνικά αποκλεισμένα, μπορούν με την κατάλληλη βοήθεια να αναπτύξουν ειδικές δεξιότητες και ταλέντα στις νέες τεχνολογίες. Να γίνουν κατά κάποιο τρόπο computer genius”, λέει ο **Δημήτρης Χριστοφορίδης**, πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ποντιακών Σωματείων Νότιας Ελλάδας και του “Νόστου”.

Επιδίωξη των υπευθύνων είναι να καταφέρουν να εντοπίσουν αυτά τα παιδιά. Πάνω σε αυτή τη βάση επιλέχθηκαν οι δύο δήμοι όπου αναπτύσσεται το πρόγραμμα: το **Μενίδι** και τα **Χανιά**. “Ο πρώτος επιλέχθηκε, γιατί θεωρείται ο κατεξοχήν αντιπροσωπευτικός δήμος των ποικίλων διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού. Αντίθετα, τα Χανιά δεν έχουν τόσο έντονα προβλήματα, επομένως χρησιμεύουν ως η άλλη όψη του νομίσματος”, τονίζει ο κ. Δημ. Χριστοφορίδης.

Οι στόχοι του προγράμματος

Μέσω, λοιπόν, επιστημονικών διαδικασιών, 45 παιδιά από το Μενίδι και 30 από τα Χανιά θα οδηγηθούν σε ένα ειδικό πρόγραμμα κατάρτισης στην πληροφορική, που επιμελούνται το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Στο τέλος, ανάλογα με την ειδικότητα που θα έχουν αποκτήσει, θα τοποθετηθούν σε πραγματικό περιβάλλον εργασίας.

Το ευρύτατο εταιρικό σχήμα του προγράμματος δείχνει τη σοβαρότητα του εγχειρήματος: Εταιρεία Κοινωνικής Στήριξης Παλιννοστούντων Ομογενών “Νόστος”, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΓΓΕΕ), ALTEC, Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Interface, Omega Technology, Δήμος Αχαρνών, Δήμος Χανίων.

• Ηδη, σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο του δημαρχείου Αχαρνών έχει ξεκινήσει η λειτουργία εντευκτηρίου πληροφορικής, που είναι γνωστό στη νεολαία της περιοχής ως “**στέκι**”. Στις ώρες λειτουργίας του, πάνω από 300 νέοι εξοικειώνονται με τους υπολογιστές και σερφάρουν στο Διαδίκτυο.

• Παράλληλα, έχουν οργανωθεί και λειτουργούν ομάδες **εκμάθησης** βασικής χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών, θεάτρου, ραδιοφώνου, καλλιτεχνικών κατασκευών, κινηματογράφου και χορού. Για την κάλυψη των αναγκών του στεκιού απασχολούνται στελέχη του Δήμου καθώς και συνεργάτες του “Νόστου”.

• Η **Κωνσταντίνα Μπουγονικολού**, ψυχολόγος, μας πληροφορεί: “Η προεργασία που είχαμε κάνει ήταν πολύ μεγάλη. Εδώ και ένα χρόνο επισκεπτόμασταν συχνά τους καταυλισμούς **σεισμοπλήκτων** του Πλάτωνα και του Καποτά. Αρχικά ορισμένοι μας αντιμετώπιζαν με καχυποψία, τελικά όμως σπάσαμε τον πάγο και τους κάναμε να μας εμπιστευτούν”.

αυθόψεις-σχόλια της ομάδας εργασίας

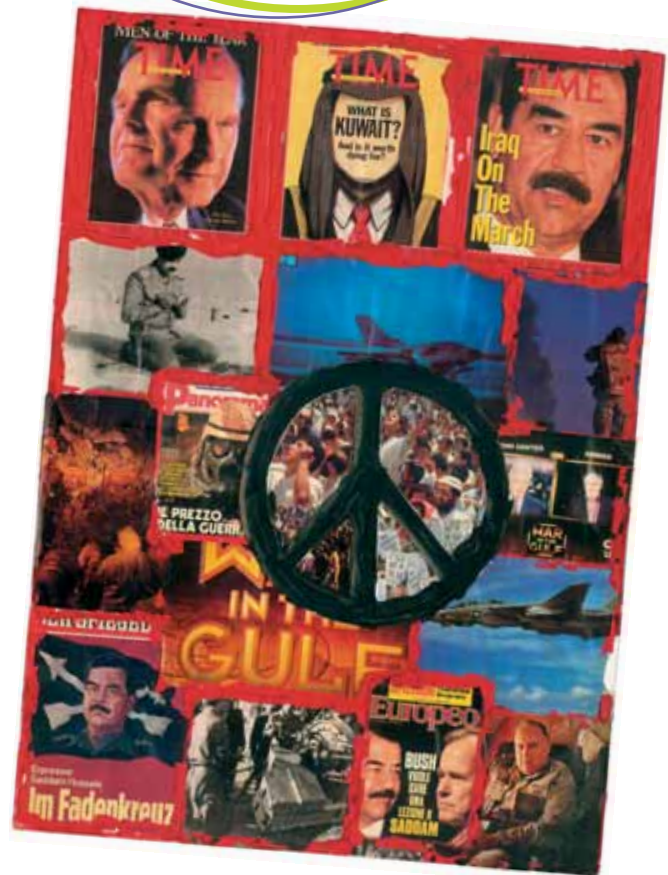
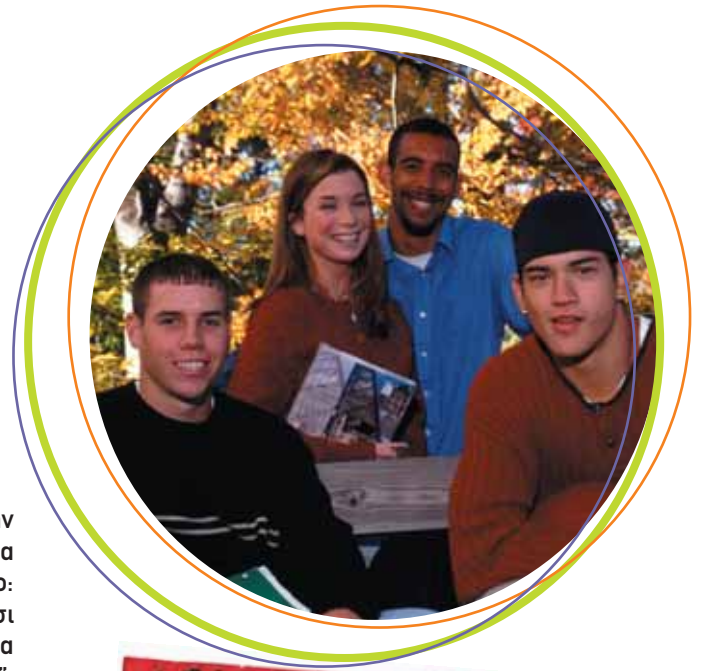
...Φαντάζομαι ότι ζω σε μια πόλη μακριά από την Αττική. Δεν έχω πάει ποτέ στην Αθήνα και δεν ξέρω τις περιοχές της. Την Κυριακή έπεσε στα χέρια μου μια εφημερίδα. Όπως την ξεφύλλιζα, το βλέμμα μου έπεσε σ' ένα άρθρο με τίτλο: "Μικροί μάντζερ από το... Μενίδι!". Θυμάμαι ότι στην κατασκήνωση πέρυσι είχα γνωρίσει ένα κορίτσι που νομίζω ότι ήταν απ' αυτό το μέρος... Τα αποσιωπητικά και το θαυμαστικό με κάνουν να σκεφτώ ότι εδώ "κάτι τρέχει". Διαβάζω τον υπότιτλο. Μιλά για υποβαθμισμένη περιοχή.

Τι θα πει *υποβαθμισμένος*; Ανοίγω το λεξικό: Αυτός που έχει μικρή αξία. Αρχίζω να διαβάζω το άρθρο. Μιλά για ομογενείς. Είναι Έλληνες, που ήρθαν από άλλες χώρες. Καταλαβαίνω ότι αυτοί οι νέοι δεν είναι μορφωμένοι, αλλά μπορούν να δουλέψουν σε μεγάλες εταιρίες. Παρακάτω διαβάζω ότι παίρνουν μέρος σ' ένα πείραμα. Δηλαδή πειραματόζωα; Το ξέρουν άραγε; Μαθαίνω ότι κάτι τέτοιο έγινε και στην Ινδία, που προμηθεύει εργαζόμενους. Μα ξέρω ότι τα εργοστάσια προμηθεύουν προϊόντα, πράγματα. Μπορούμε να πούμε το ίδιο και για ανθρώπους; Γράφει παρακάτω για μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες. Μα, απ' ό,τι ξέρω, και η Ινδία είναι μια μεγάλη χώρα.

Στη συνέχεια μαθαίνω ότι στο Μενίδι ζουν νέοι "κοινωνικά αποκλεισμένοι". Δεν πολυκαταλαβαίνω τι πάει να πει αυτό, αλλά νομίζω ότι είναι αυτοί που δεν μπορούν να συμμετέχουν σε κάτι.

...Και όμως είμαι ένα παιδί που ζει στο Μενίδι. Νιώθω ότι αυτό το άρθρο με μειώνει. Πιστεύω ότι οποιοσδήποτε ήταν στη θέση μου θα ένιωθε το ίδιο συναίσθημα λύπης, όταν υποβαθμίζουν έτσι την περιοχή του και τους ανθρώπους που ζουν εκεί. Αναρωτιέμαι αν ο δημοσιογράφος που έγραψε το άρθρο θα μιλούσε έτσι για τον τόπο του.

Και για μένα όμως αυτό το άρθρο είναι ένα μάθημα. Σκεφτομαι με ποιο τρόπο έχω μιλήσει για άλλους ανθρώπους, χώρες ή περιοχές... και νιώθω πολύ άσχημα. Θα προσπαθήσω να μην υποβαθμίζω και να μην υποτιμώ τους άλλους.

δραστηριότητες

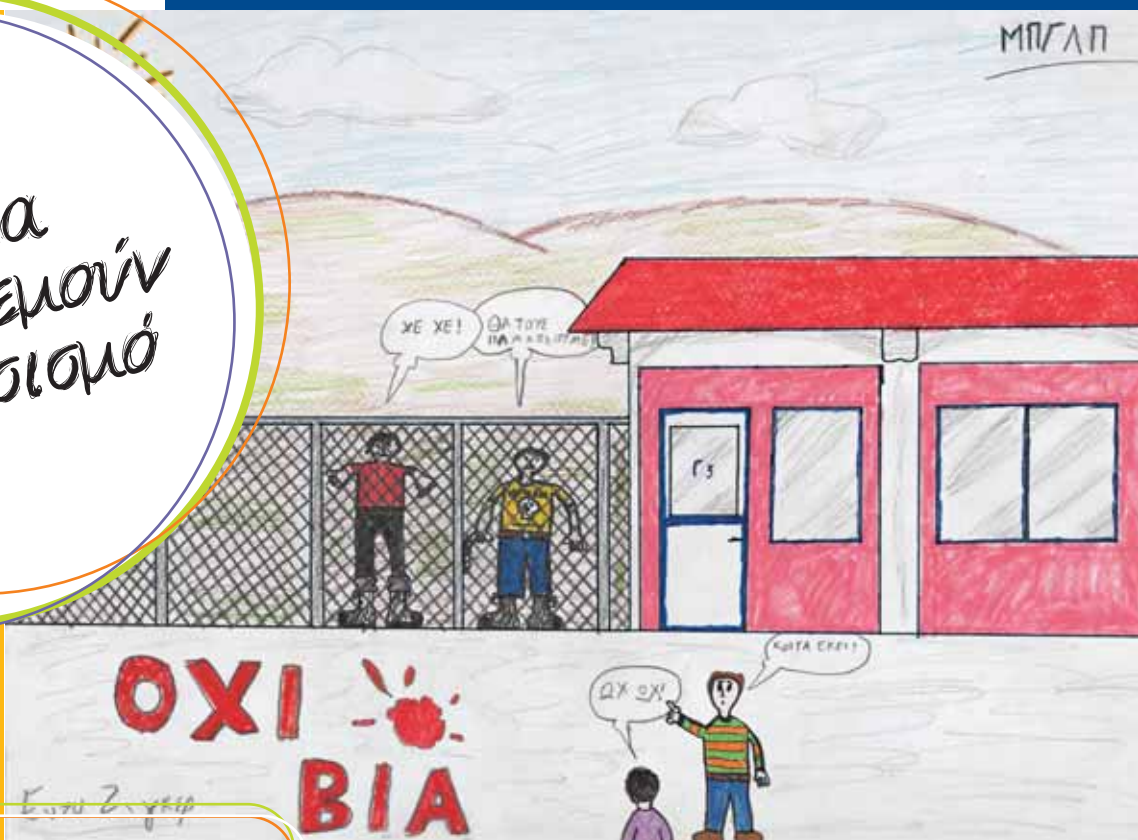
➔ Συζητήστε στην τάξη τις απόψεις και τα συναισθήματα που εκφράζουν οι μαθητές στην απάντησή τους. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε και σε ποια σημεία; Αν ήσαστε εσείς στη θέση τους, πώς θα αντιδρούσατε;

➔ Κάνετε ένα μικρό ρεπορτάζ! Αν ζείτε στο Μενίδι ή σε γειτονική περιοχή, ερευνήστε την εξέλιξη του προγράμματος που αναφέρει η είδηση. Μπορείτε να επισκεφθείτε το Δήμο ή να στείλετε γράμμα. Ανάλογα με τα αποτελέσματα του ρεπορτάζ σχεδιάστε και υλοποιήστε μια παρέμβαση. Το θέμα σας αφορά και οι απόψεις σας “μετράνε”.

➔ Αν δεν ζείτε στο Μενίδι ή σε γειτονική περιοχή, ώστε να μπορείτε να συγκεντρώσετε πληροφορίες για το συγκεκριμένο πρόγραμμα, ερευνήστε τα προγράμματα που υλοποιούνται στη δική σας περιοχή. Μπορείτε να ξεκινήσετε την έρευνά σας από το Δήμο, τη Νομαρχία, τα τοπικά γραφεία του ΟΑΕΔ κ.α. Ρωτήστε αν υπάρχουν προγράμματα για νέους και σε ποιους ακριβώς απευθύνονται, από ποιους οργανώνονται, τι δράσεις περιλαμβάνουν, ποιος είναι ο προϋπολογισμός τους, πώς δημοσιοποιούνται. Συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνας στην τάξη και καταλήξτε σε συγκεκριμένα συμπεράσματα. Μπορείτε να κάνετε μια ανοιχτή παρουσίαση της έρευνάς σας ή να οργανώσετε κάποια παρέμβαση.

Βιβλία
που πολεμούν
το ερασιόμο

Από την ομάδα εργασίας
του 34ου ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Οι μαθητές του 34ου
Γυμνασίου Αθηνών
διαβάζουν και σχολιάζουν
το βιβλίο: “Μια νονά
για τη Ντενάτα” της Νίτσας
Κιάσσου, εκδ. Πατάκης.

Νίτσα Κιάσσου

**«Μια νονά
για την Ντενάντα»**

...Για βδομάδες ολόκληρες, μια και μοναδική λέξη δέσποζε στις εφημερίδες και στα ραδιόφωνα... Ρατσισμός. Τη θυμήθηκαν όσοι την είχαν ξεχάσει, την έμαθαν όσοι δεν την ήξεραν, την ψέλλισαν ακόμα και οι πέτρες...

Ανάμεσα στους Αλβανούς που εγκαταστάθηκαν στο νησί η οικογένεια της Ντενάντα και η ίδια, που με το ήθος και την εξυπνάδα της διεκδικεί πολλά από την τοπική κοινωνία. Διεκδικεί επάξια, αριστεύοντας, τη θέση του παραστάτη δίπλα στην ελληνική σημαία, ένα χριστιανικό όνομα, την αγάπη, τη φιλία και το σεβασμό.

Σ’ αυτή τη δύσκολη πορεία της, όμως, μαθαίνει πως πολλοί άνθρωποι έχουν κακή αντίληψη για τη δικαιοσύνη του κόσμου και πως ο δρόμος της θα είναι γεμάτος αγκάθια.

(από το οπισθόφυλλο του βιβλίου)

αυτόγεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Η ΝΤΕΝΑΝΤΑ

Η Ντενάντα στο βιβλίο αυτό μάς παρουσιάζεται ως μια πολύ έξυπνη, γλυκιά και τρυφερή κοπέλα. Είναι από την Αλβανία και ζει στην Ελλάδα εδώ και δυο χρόνια. Κατοικεί σε ένα μικρό νησί μαζί με τους γονείς της και το μικρό αδερφό της. Πηγαίνει στο σχολείο και είναι μια από τις άριστες μαθήτριες του σχολείου.

Το μόνο που την εμποδίζει να είναι ευτυχισμένη είναι ο φόβος που νιώθει ότι κάποια μέρα θα τη συλλάβουν μαζί με την οικογένειά της και θα τη στείλουν πίσω στην Αλβανία. Μακάρι όμως να είχε να αντιμετωπίσει μόνο αυτό το πρόβλημα. Εκτός από αυτό έχει να αντιμετωπίσει και τους συγχωριανούς της αλλά και τα Μ.Μ.Ε., που πιστεύουν ότι οι ξένοι δεν έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους ντόπιους και ότι δεν είναι δυνατόν μια Αλβανίδα να βρίσκεται δίπλα στην ελληνική σημαία.

Παρ’ όλα αυτά η Ντενάντα με την εξυπνάδα της και την γλυκύτητά της προσπαθεί να κερδίσει την συμπάθεια των ντόπιων και τα καταφέρνει με την υπεράσπιση της φίλης της. Χάρη στη φίλη της Καίτη η Ντενάντα βρίσκει νονά και έτσι πραγματοποιεί το μεγαλύτερο όνειρό της, να βαπτιστεί και να ονομαστεί όπως της αρέσει, δηλαδή Μαρία.

**...ΕΓΩ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΥΡΙΣΩ ΠΙΣΩ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΓΙΑ
ΝΑ ΒΡΕΘΕΙ ΕΝΑ ΑΓΟΡΙ ΠΟΥ ΘΑ ΜΕ ΚΟΙΤΑΞΕΙ ΕΤΣΙ...”**

Ντενάντα

Λόγια που δείχνουν συναισθήματα που δεν τα νιώθει μόνο η Ντενάντα, αλλά εκπροσωπούν συναισθήματα που πολλές φορές νιώθει ένας μετανάστης σε μια ξένη χώρα. Αισθήματα αγάπης και στοργής που μπορεί να έτρεφε για ένα κάτοικο μιας ξένης χώρας αλλά που δεν μπορεί να τα εκφράσει όπως θα είχε τη δυνατότητα να το κάνει σε έναν συμπατριώτη της.

Αισθήματα που πολλές φορές καταπιέζονται και καλύπτονται από το φόβο και τη γνώση πως οι μικροπρέπειες και οι προσβολές που δέχεσαι κάθε φορά από ένα κάτοικο μιας δύσπιστης χώρας θα καλύψουν τον πραγματικό σου εαυτό, τον εαυτό σου που αξίζει να αγαπηθεί και να αγαπήσει.

Παρ’ όλα αυτά, όμως, ελπίζεις πως θα υπάρξει κάποιος που δεν θα ζει κάτω από τις προκαταλήψεις και τις φοβίες που κυριαρχούν κάθε δύσπιστο πολίτη αυτής της χώρας και θα καταλάβει τον πραγματικό σου εαυτό, που είναι μοναδικός και αξίζει να τον ανακαλύψουν και να τον αγαπήσουν...

κριτική των μαθητών

Η συγγραφέας απέδωσε με εύστοχο τρόπο το φόβο και τη δυσπιστία που κρύβονται πίσω από κάθε κάτοικο ενός χωριού ή μιας πόλης, τις παραξενιές και την κακία καθώς και τη μισαλλοδοξία.

Το φόβο πως οι ξένοι, οι απόκληροι είναι καλύτεροι είτε στο σχολείο είτε στη δουλειά. Την απόγνωση που έχουν οι μετανάστες για το αύριο αλλά και συγχρόνως την ελπίδα για το μέλλον, ίσως όχι γι' αυτούς, αλλά για τα παιδιά τους. Βλέπουμε την κακία και τη φιλία, τη δυσπιστία και την εμπιστοσύνη, το φόβο και την ελπίδα, όλα αυτά να συνυπάρχουν μέσα από μια σειρά καταστάσεων, ώστε το ένα να τονίζει και να δείχνει το άλλο.

Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια να μπορούν όλοι, μεγάλοι και μικροί, να καταλάβουν κάπως το βάθος των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι οικονομικοί μετανάστες σε αυτή τη δήθεν σύγχρονη κοινωνία, που κατά βάθος όμως παραμένει υποκριτική και οπισθοδρομική.

Ντενάντα και τα Μ.Μ.Ε

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης πολλές φορές αναφέρονται στο μεγάλο πρόβλημα των ντόπιων, δηλαδή στον ερχομό των ξένων στον τόπο τους. Στη μόνη περίπτωση, όμως, που παίρνουν πραγματικά θέση τα Μ.Μ.Ε. είναι όταν η Ντενάντα βρίσκεται δίπλα στην ελληνική σημαία. Σε όλα τα κανάλια, τις εφημερίδες και τα ραδιόφωνα μόνο η λέξη ρατσισμός αντηχεί. Με αυτό όμως ρίχνουν στάχτη στα μάτια, γιατί ουσιαστικά υποστηρίζουν τους ντόπιους και δεν βλέπουν με καλό μάτι την επιτυχία της Ντενάντα. Δεν δείχνουν την ανάλογη ευαισθησία προς την Ντενάντα, που έχει να αντιμετωπίσει και τον ψυχολογικό πόλεμο που της κάνουν οι συγχωριανοί της...

Οι μαθητές επίσης διάβασαν και σχολίασαν:

Σωτήρη Δημητρίου

«Το ψοταμάκι με τους γυρίνους»

Το διήγημα αναφέρεται σε έναν Τσιγγάνο που κλήθηκε να υπηρετήσει την πατρίδα του, στο Ναυτικό, ως νόμιμος Έλληνας πολίτης. Αν και έκανε φιλότιμες προσπάθειες να τον δεχτούν οι συνάδελφοί του και να αφομοιωθεί μαζί τους, αντιμετώπιζε καθημερινά τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αναγκάζονταν να κάνει και τις αγγαρείες των άλλων, για να τους διευκολύνει και να δεχθεί με αυτό τον τρόπο την επιβράβευσή τους και την αποδοχή τους. Πα' όλα αυτά, εκείνοι δεν τον αποκαλούσαν με το όνομά του, αλλά του είχαν δώσει άλλο, για να δηλώσουν τη διαφορετικότητά του.

Άλλοι προσπαθούσαν να τον εξευτελίσουν με άλλο τρόπο: του "τσαλαπατούσαν" την αξιοπρέπεια, που είχε σαν άνθρωπος, περιγελώντας τον κι εξευτελίζοντάς τον.

Καθημερινά αντιμετωπίζουμε τον κοινωνικό αποκλεισμό και ιδιαίτερα στις περιοχές όπου ζουν άνθρωποι από διαφορετικές χώρες. Κάποιοι άνθρωποι δεν μπορούν να τους δουν ως ίσους με εκείνους αλλά κατώτερους και η συμπεριφορά τους είναι ανάλογη.

Αυτό πρέπει να σταματήσει, διότι όλοι είμαστε άνθρωποι και πρέπει να δώσουμε ευκαιρίες στους συνανθρώπους μας που αναγκάστηκαν για οικονομικούς, κυρίως, λόγους να ξεριζωθούν από την πατρίδα τους και να αναζητήσουν μια καλύτερη τύχη στην πατρίδα μας.

Μαρία Μήτσουρα,

«Σημειώσεις Στη Γλώσσα των Χαμένων»

Το διήγημα μας περιγράφει την ιστορία μιας αλλοδαπής γυναίκας, η οποία είχε "χτίσει" στο μυαλό της ένα δικό της κόσμο, επηρεασμένη από τα "videonoïds", για να ξεφύγει από την απέραντη μοναξιά της και τη σκληρότητα που αντιμετώπιζε. Ζούσε σε ένα υπόγειο δωμάτιο, μόνη, με λιγοστά έπιπλα και μια τηλεόραση κι ένα βιβλίο για μοναδική παρέα της. Μέχρι και τον ύπνο της τον συνόδευαν εφιάλτες τις περισσότερες φορές, ενώ το αποκορύφωμα γι' αυτή την άτυχη γυναίκα ήταν να πέσει θύμα πιθανόν τρομοκρατικής ενέργειας, με αποτέλεσμα να χτυπήσει σοβαρά στο πόδι της και να φυλακιστεί. Μέσα απ' αυτή την ιστορία βιώνουμε τον αποκλεισμό της αλλοδαπής γυναίκας από το κοινωνικό σύνολο. Η μοναξιά της προέρχεται από το γεγονός ότι είναι μια ξένη ανάμεσα σε ξένους, κανείς δεν προσπαθεί να την πλησιάσει για να επιδιώξει τη φιλία της παρά μόνο της φέρονται σαν σε εχθρό και η μόνη της συντροφιά είναι η απέραντη φαντασία της. Πρέπει κι εμείς, λοιπόν, σε αντίστοιχες περιπτώσεις, να προσπαθούμε να πλησιάσουμε τους ανθρώπους που προέρχονται από ξένες χώρες, να τους αντιμετωπίζουμε ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας μας και να γινόμαστε φίλοι τους.

Δημήτρης Χατζής:
«Το δωδεκά βιβλίο»

Ένας Έλληνας μετανάστης στη Γερμανία

...Ένα μικρό ρομέικο, σαράντα χιλιάδες ψυχές είμαστε δω σε τούτη την πόλη. Περισσότεροι δηλαδή κι απ' όλο το Βόλο. Και τους έχουμε βέβαια κάμποσους τέτοιους και μεις - το κουβάλησαν εδώ το χωριό τους, στο χωριό τους ξηπνούνε κάθε πρωί και περιμένουν ν' ακούσουνε τα κοκόρια, που δε λαλούν στη Στουτγκάρδη - περπατούνε πάνω στην άσφαλο και δεν έχουνε κοτρώνια για να σκοντάψουν, παραπατούνε και παραδέρνουν μέσα στα σίδερα, τα γυαλιά, τα αλουμίνια που 'ναι γύρω τους. Δε σου λέω γι' αυτούς... Εγώ - για μένα σου λέω. Και σου λέω, λοιπόν, πως είμαι τέσσερα χρόνια φευγάτος και τη νοσταλγία της πατρίδας που λένε, ποτές δεν την είχα. Δεν την ξέρω πώς είναι... Είμαι, λοιπόν, ένας άνθρωπος που δεν έχει πατρίδα.

...Ο Σκουρογιάννης μας χαιρέτησε, μας αποχαιρέτησε προχτές. Γύρισε στην πατρίδα.

Κάπου-κάπου μέσα στη δική μου την ιστορία έχω πει και γι' αυτόν δυο λόγια, ποιος ήταν. Από τους παλιούς μετανάστες, εκείνους της πρώτης μεγάλης φουρνιάς, έμεινε είκοσι χρόνια εδώ με το συμβόλαιο κι έκοβε σύρματα - συρματόσκοινα στην ΑΕΓΚ. Ένας σιδερένιος μπάγκος με το μαχαίρι, στέκεσαι μπροστά - δε χρειάζονται μπράτσα, τέχνη μυαλό, τίποτα δε χρειάζεται,

να κόβεις μονάχα. Ώρες οχτώμιση κάθε μέρα, μισή ώρα διάλειμμα για το μεσημέρι - και σου τα μετρούν με τη νόρμα...

...Άλλο τίποτα δεν έκανε, δε χρειάστηκε να κάνει. Κοιμήθηκε χρόνια μαζί με τους άλλους σε κείνα τα κοινόβια, τα "χάιμ" που λένε, κοιμήθηκε κάποιον καιρό και στο δωμάτιο το δικό μου, ξαναγύρισε στα "χάιμ"... Έφαγε το μεσημέρι στις καντίνες με το κουπόνι, το βράδι το πακετάκι του με τα τέσσερα ψωμάκια, εκατό γραμμάρια το σαλαμικό, το βούτυρο πάντα στα δυο - για δυο μέρες...

...Είκοσι χρόνια τα 'στειλε ταχτικά κάθε μήνα στους γονιούς του τα ογδόντα του μάρκα και να 'ρθει δε θέλησε. Δεν ήταν μόνο για τα λεφτά, την οικονομία και δεν ήταν ύστερα μονάχα για τη δικτατορία, τις φασαρίες. Χωρίς να το ξέρει, χωρίς να μπορεί να σκεφτεί τέτοια πράγματα ήταν κι αυτός από τους ανθρώπους εκείνους που δεν το λιανίζουνε τ' όνειρό τους, το θέλουν ακέριο, σωστό, μια και καλή, το φκιάχνουνε μέσα τους, το στήνουνε, το δουλεύουν και ξέρουν, μπορούνε να καρτερούνε την ώρα του...

...Στο τμήμα που βρίσκομαι, κάνω τη μεταφορά. Χαμάλης είμαι δηλαδή. Σαν να λέμε, Δε χρειάζεται δηλαδή, Σα να λέμε. Είμαι χαμάλης στη Σπεντισιόν του ΑΟΥΤΕΛ και κανονικότατος. Έχω ένα καρτοσάκι με λαστιχένιες ρόδες και φορτώνω πάνω τα έτοιμα κιβώτια. Όχι όλα. Μονάχα από το πρώτο το τμήμα, αυτά δηλαδή που πάνε για το κατάστημα. Στ' άλλο τμήμα, εκεί, που κλείνουνε τα κιβώτια για τα εργοστάσια, είναι ένας άλλος, με το δικό του το καρότσι κι αυτός. Ήταν πρώτα Σπανιόλος, τώρα ένας Τούρκος...

Οι μαθητές γράφουν:

Αν είχα άλλο όνομα...

Όταν έφτασα εδώ ήμουν ο ξένος, ο απροσάρμοστος και χίλιες δυο λέξεις που πια δε θυμάμαι. Ήμουν ο Τούρκος. Απλησίαστος, με μια ρετινιά που θα με ακολουθούσε όσο καιρό κι αν έμενα εδώ. Με αντιμετώπιζαν σαν κάτι διαφορετικό, με μια προκατάληψη βαθιά ριζωμένη. Στους μεγάλους, στα παιδιά, στους διαβασμένους και στους αγράμματους, ακόμα και στους δήθεν προοδευτικούς. Όλοι τους στη λέξη Τούρκος στρέφανε τα πρόσωπά τους. Αποδοκιμασία, ειρωνεία, μόνο αυτά βίωσα απ' τους Έλληνες.

Το γιατί ήταν ανεξήγητο μέσα στο μυαλό μου, όπως και το πόσο εύκολα χαρακτηρίζουν οι άνθρωποι κάποιον μόνο από την καταγωγή του. Κι αυτή ήταν η αρχή. Πρώτα έφταιγε μόνο ο τόπος. Αλλά υπήρχε και κάτι χειρότερο. Δεν ήμουν χριστιανός. Ήμουν μουσουλμάνος. Και εκεί τα πράγματα χειροτέρευαν. Όποιος μάθαινε ότι ήμουν Τούρκος κι όχι Έλληνας και ότι διάβαζα το Κοράνι αντί για την Αγία Γραφή έφευγε. Έτσι απλά και για πάντα. Στην αρχή μου ήταν πολύ δύσκολο. Πάνω που γνώριζα κάποιον και δενόμωνα εκείνος χανόταν μέσα σε μια άβυσσο από αναπάντητα ερωτήματα, αλλά ύστερα συνήθισα. Έμαθα να περιμένω τη φυγή κάποιου απ' τη στιγμή που θα μάθαινε ότι το όνομά μου γράφεται με τρία γράμματα: Αλή. Τι κρίμα και τι ειρωνεία όμως να ξέρω ότι όλοι θα με αγαπούσαν αν ήμουν Έλληνας, χριστιανός και με έλεγαν Γιώργο, Κώστα ή Δημήτρη. Πόσο εύκολα εξαγοράζεται η αγάπη των ανθρώπων!

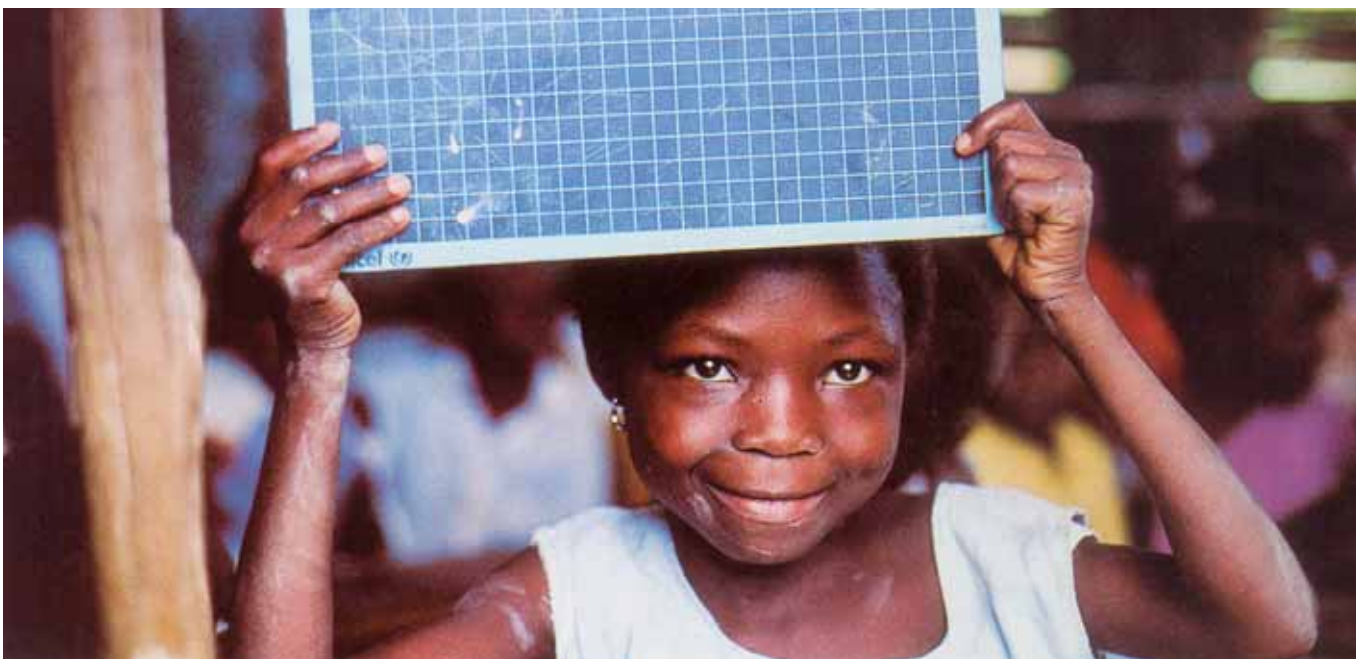
Μόνο αν νιώσεις όλα αυτά καταλαβαίνεις τι θα πει να είσαι

μετανάστης. Λες και φταίω εγώ που γεννήθηκα λίγο πιο πέρα από τα σύνορά σας. Τα σύνορα, που χωρίζουν τους τόπους, χωρίζουν και τους ανθρώπους.

Και έρχονται ώρες που οι μνήμες μου ζωντανεύουν. Μνήμες από απάνθρωπους πολέμους. Ανάμεσα σε μας και τους Έλληνες υπάρχει ένα αβυσσαλέο μίσος χωρίς αιτία, γιατί γεννιόμαστε και μας διδάσκουν το μίσος. Τα ένιωσα πολύ καλά όλα αυτά όταν ήρθα στην Ελλάδα. Από την αρχή κουβαλούσα μια ταμπέλα. Τι είναι αυτό που τους φοβίζει σε μένα; Ή μήπως είναι απλώς ένα κατεστημένο, μια συνήθεια που τη μαθαίνεις από παιδί; Ένιωθα σαν απόβλητος εδώ. Εδώ, στην Ελλάδα, που πριν έρθω φάνταζε σαν παράδεισος, που μετατράπηκε σε κόλαση με ανθρώπους που παραμονεύουν παντού για μια λάθος κίνηση. Φτιάχνουν όλοι μια ασπίδα για να καλύψουν το φόβο που δημιουργείται όταν με βλέπουν. Πολλά πράγματα στερήθηκα επειδή ήμουν Τούρκος. Πράγματα αυτονόητα για τους πολλούς και άπιαστα για μένα, τη φιλία, την αγάπη, τον έρωτα και την τρυφερότητα, όλα αυτά που έπρεπε να παλέψω με νύχια και με δόντια για να κερδίσω, ενώ οι άλλοι τα έχουν από τη μέρα που γεννήθηκαν.

Πολλές φορές έκλαψα, φώναξα και είδα να στρέφουν αλλού το βλέμμα τους. Όμως σταμάτησα να διαμαρτύρομαι όταν κατάλαβα πόσο σκληροί είναι οι άνθρωποι ακόμη και με εκείνους που αγαπούν.

Αραβίδου Αναστασία

“Μόνο για Έλληνες”

Δε θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί ότι η παιδική της ηλικία θα σηματοδοτούν τόσο από μια φίλια και ότι θα ωρίμαζε τόσο γρήγορα γνωρίζοντας τον ανάλητο κόσμο που κατασκευάζουν οι μεγάλοι για τα παιδιά.

Πάντα είχε φίλους στο σχολείο μα ετούτοι εδώ ήταν άλλο πράγμα. Η Έλλη, η Μαρία, ο Κωστής, ο Χαλίτ δεν είχαν τίποτα κοινό. Δεν είχαν την ίδια ηλικία, δεν έμοιαζαν φυσιολογικά, δεν είχαν το ίδιο χρώμα στα μαλλιά και τα μάτια ούτε καν την ίδια καταγωγή. Είχαν όμως το ίδιο παιδικό χαμόγελο, την ίδια αγάπη για τη ζωή και το ίδιο παγκάκι.

Ναι, ένα παγκάκι του πάρκου ήταν η αφορμή για να γνωριστούν. Όταν οι υπάλληλοι του δήμου το τοποθέτησαν δε φαντάστηκαν ότι πάνω του θα κυλούσαν δάκρυα χαράς και λύπης, ότι εκεί θα ζυμώνονταν φιλίες αλλά και το σκληρό πρόσωπο της κοινωνίας θα έκανε την εμφάνισή του.

Ναι, ένα καταπράσινο παγκάκι της ελπίδας ήταν ο τόπος συνάντησής τους. Ήταν όμως και μέρος του παιχνιδιού. Η παιδική φαντασία το μετέτρεπε σε σπίτι, σε σχολείο, σε κατασκήνωση, σε λούνα παρκ. Κι όταν σουρούπωνε, μετατρέπονταν σε χώρο αποκλεισμού και υπόσχεσης για τη συνάντηση που θα ακολουθούσε.

Εκείνο που λαχταρούσε κάθε μέρα η Μαρία ήταν το παιχνίδι στο πάρκο. Εκεί ένιωθε πραγματικά ελεύθερη. Όλοι μαζί έχτιζαν τα όνειρά τους και έπλαθαν έναν κόσμο αλλιώς, όπως μπορούν να τον δημιουργήσουν τα παιδικά όνειρα.

Όμως εκείνο το ανοιξιάτικο απόγευμα δεν ήταν σαν τα

προηγούμενα. Από μακριά ένιωσε την αλλαγή. Ήταν τα μάτια της που τρεμόπαιζαν ή πράγματι κάτι είδε γραμμένο πάνω στο ξύλινο σώμα; Καθώς πλησίασε βεβαιώθηκε. Είδε την προειδοποίηση, γραμμένη με κόκκινα κεφαλαία γράμματα, πάνω στο παγκάκι: “ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ”.

Τα πόδια της άρχισαν να τρέμουν. Κοίταξε δεξιά αριστερά αναζητώντας έναν τρόπο να αλλάξει τα πράγματα, να προλάβει το κακό, να επαναφέρει την προηγούμενη κατάσταση.

Όμως η πραγματικότητα έτρεχε πιο γρήγορα από τη σκέψη της. Ξαφνικά αισθάνθηκε πίσω της ανθρώπινη παρουσία. Ο Χαλίτ στεκόταν και κοιτούσε το απροσδόκητο θέαμα. Ο τρόμος ήταν ζωγραφισμένος στο πρόσωπό του. Μα δεν ήταν μόνο τρόμος.

Ήταν και απογοήτευση και πόνος. Ένας πόνος που μετασχηματίστηκε σε δάκρυ.

Η Μαρία δεν πρόλαβε να τρέξει κοντά του, να του συμπαρασταθεί. Ο Χαλίτ είχε χαθεί τόσο γρήγορα, όσο αθόρυβα είχε εμφανιστεί. Τον αναζήτησε παντού με το βλέμμα της. Δεν μπορούσε να τρέξει και τα βήματά της την οδήγησαν στο παγκάκι που ήταν “ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΛΛΗΝΕΣ”. Τώρα το μισούσε ετούτο το παγκάκι που τόσο είχε αγαπήσει.

Η κυρία που κάθισε δίπλα της θεώρησε υποχρέωσή της να δικαιολογήσει την απαράδεκτη ενέργεια: “Καθημερινά το λένε από την τηλεόραση. Τα πάρκα έχουν γίνει στέκια μεταναστών. Δεν τολμούμε να πλησιάσουμε”.

Η Μαρία δε συγκράτησε τίποτα από τα λόγια της. Ένιωσε μόνο απέχθεια. Εκείνο όμως που έβλεπε παντού γύρω της ήταν ένα ζευγάρι μάτια. Τα συννεφιασμένα μάτια του Χαλίτ την κοιτούσαν γεμάτα απορία.

Μόνο η φωνή του μικρού παιδιού που έπαιζε πιο πέρα κατόρθωσε να την επαναφέρει: “Μαμά, τι είναι μετανάστες; Δεν είναι άνθρωποι;”

Το κείμενο αφιερώνεται σε όλα τα παιδιά, που έχουν το δικαίωμα να κάνουν φίλους και να παίζουν ξένοιαστα.

Αγορίτσα Σταθοπούλου

δραστηριότητες

➔ Έχετε διαβάσει το βιβλίο ή κάποιο από τα κείμενα που σχολιάζουν οι μαθητές; Αν ναι, μιλήστε γι' αυτό στους συμμαθητές σας. Συμφωνείτε με τα σχόλια των μαθητών που τα διάβασαν και τα επεξεργάστηκαν;

➔ Έχετε διαβάσει κάποιο άλλο λογοτεχνικό βιβλίο ή κάποιο διήγημα που προσεγγίζει το θέμα του ρατσισμού; Ποιο ήταν αυτό; Ποια ήταν τα δυνατά και ποια τα αδύνατά του σημεία; Θα είχε ενδιαφέρον να το παρουσιάσετε στην τάξη σας, να διαβάσετε κάποια αποσπάσματα και να τα συζητήσετε με τους συμμαθητές σας.

➔ Κάνετε μια έρευνα σε βιβλιοπωλείο! Ψάξτε και βρείτε μερικά λογοτεχνικά βιβλία που έχουν θέμα σχετικό με ρατσισμό, ξενοφοβία κ.λπ. Γράψτε τον τίτλο, το συγγραφέα, τον εκδοτικό οίκο. Μάθετε μερικά στοιχεία για το περιεχόμενό τους. Συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνας με τους συμμαθητές σας.

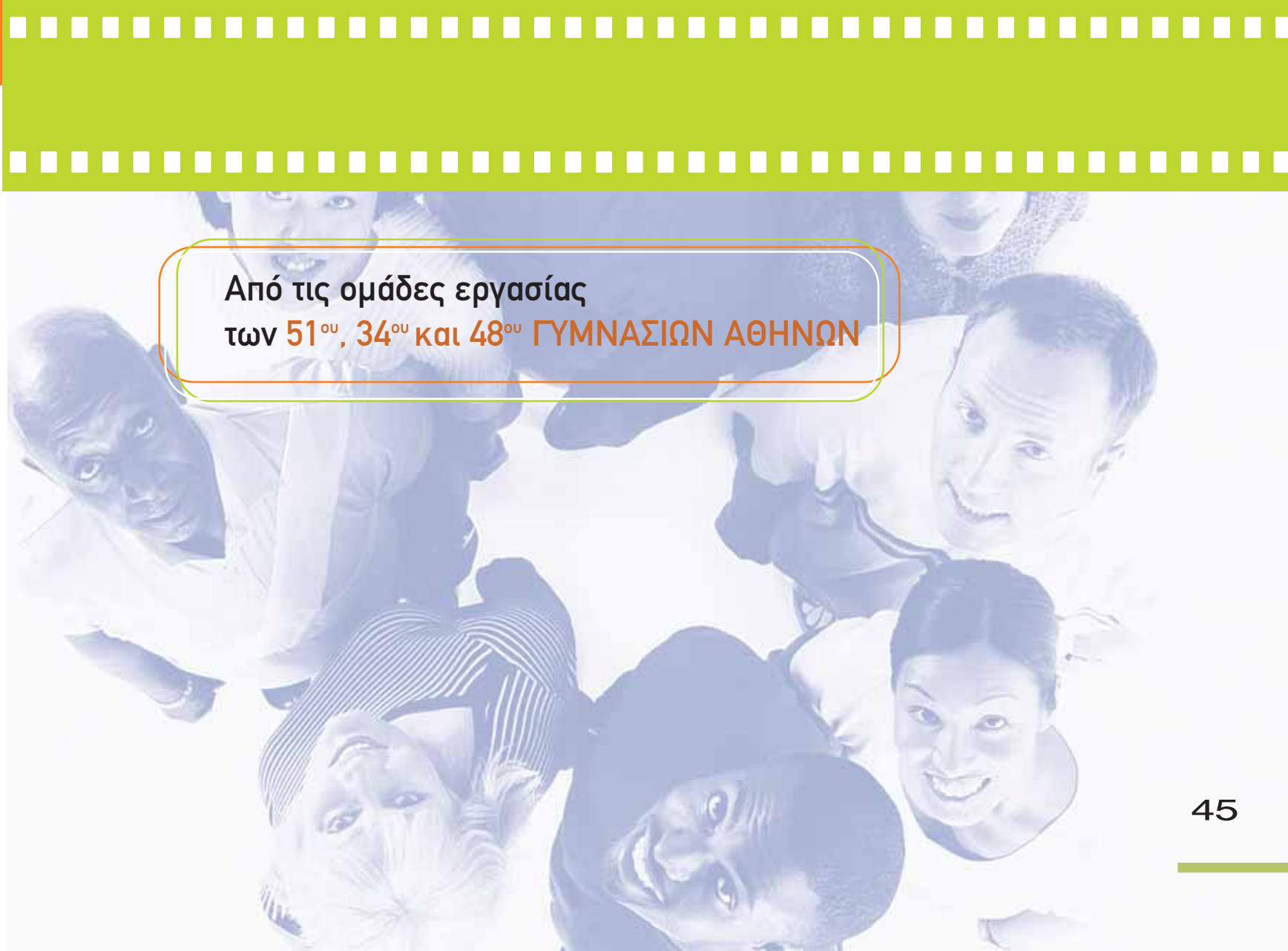
➔ Αναζητήστε το “Το Διπλό Βιβλίο” του Δημήτρη Χατζή και διαβάστε το. Είναι ένα από τα καλύτερα βιβλία της σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας. Οργανώστε στην τάξη σας μια συζήτηση γύρω από το περιεχόμενο του βιβλίου αυτού. Κάνετε μια σύγκριση ανάμεσα στη ζωή των Ελλήνων μεταναστών στη Γερμανία, για την περίοδο στην οποία αναφέρεται ο συγγραφέας, και τη ζωή των οικονομικών μεταναστών στη σημερινή Ελλάδα.

➔ Αφού γίνετε αναγνώστης και κριτικός βιβλίου, τώρα γίνετε και συγγραφέας. Γράψτε ένα δικό σας διήγημα σχετικά με το ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τις διακρίσεις, την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μπορεί να είναι και μια πραγματική ιστορία γύρω από τα θέματα αυτά. Στη συνέχεια, αν θέλετε, μπορείτε να παρουσιάσετε και να συζητήσετε την ιστορία που γράψατε με τους συμμαθητές σας.

Πάμε σινεμά!

Από τις ομάδες εργασίας
των 51^{ου}, 34^{ου} και 48^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κάν' το όπως ο Μπέκχαμ

(Bend it like Beckham):

Gurinder Chandha (2002, Βρετανία).

Η Jess είναι η πιο μικρή κόρη μιας μεσοαστικής οικογένειας Ινδοϊρανών μεταναστών Πουντζάμπι (Punjabi), που κατοικούν σ' ένα προάστιο του Λονδίνου. Το πάθος της Jess για το ποδόσφαιρο την οδηγεί σε διάσταση με τους γονείς της, που θεωρούν τον αθλητισμό χάσιμο χρόνου για ένα κορίτσι της ηλικίας της, που μοναδικό του μέλημα πρέπει να είναι ο γάμος και το πανεπιστήμιο. Η μεγαλύτερη αδελφή της, η Pinky, που πρόκειται σύντομα να παντρευτεί, εκπλήσσεται όταν η Jess δεν συμμερίζεται τη δικιά της άποψη για τη ζωή, που επικεντρώνεται στα αγόρια και τα ψώνια. Έτσι, όταν η Jess γνωρίζεται με την Αγγλίδα Jules και με τη βοήθειά της μπαίνει ως αναπληρωματική στην τοπική ομάδα και αρχίζει να προπονείται, σπάζει απότομα και αποφασιστικά τα δεσμά που τη δένουν με την κουλτούρα των Punjabi.

Αλλά και η Jules αντιμετωπίζει προβλήματα με την οικογένειά της. Η πλοκή του έργου, που επικεντρώνει το ενδιαφέρον στη δύναμη, το πείσμα και τη βαθιά φιλία δύο κοριτσιών που ανήκουν σε διαφορετικές φυλές, έχουν διαφορετικό χρώμα και διαφορετικές συνήθειες, μιλούν διαφορετικές γλώσσες στο οικογενειακό τους περιβάλλον και δένονται μέσα από την αγάπη τους για τον αθλητισμό, κτίζεται, κατά περίεργο τρόπο, πάνω σ' έναν ήπιο μισογονισμό. Και η Jess και η Jules εμποδίζονται στην εξέλιξή τους από τις εξίσου αυταρχικές μητέρες τους, που επιμένουν σε παλιομοδίτικα γυναικεία πρότυπα, ενώ αντίθετα οι πατεράδες τους, όταν τα πράγματα δυσκολεύουν, δείχνουν υπομονή και υποστηρίζουν τις κόρες τους. Τα γεγονότα διαδέχονται το ένα το άλλο και η κατάσταση γίνεται όλο και πιο περίπλοκη, μέχρι που έρχεται ο μεγάλος αγώνας για να δώσει τη λύση.

Ο τίτλος του έργου και η μερική χρήση της τοπικής διαλέκτου των Punjabi ίσως απαιτούν κάποιες εξηγήσεις, αλλά το αμάλγαμα των πολυπολιτισμικών και φεμινιστικών ιδεών του έργου είναι πράγματι πολύ οικείο. Το φιλμ είναι γεμάτο από στερεότυπα και τονίζει την προσκόλληση, τουλάχιστον επί της οθόνης, των οικογενειών των μεταναστών στις παραδόσεις τους, απ' όπου και αν προέρχονται αυτοί και όπου και αν κατοικούν.

Από την ομάδα εργασίας
του 51ου Γυμνασίου Αθηνών

Φύλαξε τον τελευταίο χορό Save the last dance

Η Σάρα είναι μια δεκαεπτάχρονη κοπέλα που ονειρεύεται να γίνει μπαλαρίνα. Στην κρίσιμη οντισιόν όμως, στην οποία συμμετέχει για να γίνει δεκτή σε μία από τις καλύτερες σχολές του είδους, αποτυγχάνει. Την ίδια στιγμή, η μητέρα της, η οποία σπεύδει να την στηρίξει ψυχολογικά, πέφτει θύμα τροχαίου και χάνει τη ζωή της. Η Σάρα νιώθει υπεύθυνη για το θάνατο της μητέρας της. Χωρίς καμία διάθεση να ασχοληθεί ξανά με το χορό, μετακομίζει σε μια υποβαθμισμένη γειτονία του Σικάγο, στο σπίτι του παρακμιακού πατέρα της.

Στο νέο της σχολείο φοιτούν αποκλειστικά μαύροι μαθητές. Σύντομα η Σάρα θα δημιουργήσει φιλίες, θα μάθει να χορεύει χιπ-χοπ και θα ερωτευτεί ένα συμμαθητή της. Μαζί του θα καταφέρει να ξεπεράσει το πρόβλημά της και θα αφιερωθεί ξανά στο χορό, συνδυάζοντας μάλιστα το μπαλέτο με στοιχεία χιπ-χοπ. Όμως η ζωή τους δεν θα κυλήσει χωρίς προβλήματα, καθώς πολλοί είναι εκείνοι που δεν εγκρίνουν τη σχέση τους.

Το "Φύλαξε τον τελευταίο χορό" είναι μια νεανική ταινία, φτιαγμένη για να προσφέρει μια σειρά από διδάγματα στα παιδιά των αμερικανικών γκέτο, όπως να αποφεύγουν τα όπλα, τα ναρκωτικά και τις συμμορίες και, κυρίως, να μην ενδίδουν στο ρατσισμό. Εκείνο που δεν τους δείχνει είναι ο τρόπος με τον οποίο θα τα καταφέρουν, όταν ολόκληρη η δομή της κοινωνίας τους σπρώχνει προς την αντίθετη κατεύθυνση.

Από την ομάδα εργασίας
του 34ου Γυμνασίου Αθηνών

ζωή είναι ωραία La vita e bella

Η κωμική, αλλά και συνάμα πολύ, μα πολύ τραγική ιστορία ενός Ιταλού-εβραϊκής καταγωγής - βιβλιοπώλη, που κατά τη διάρκεια του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου θα συλληφθεί και θα σταλεί μαζί με το μικρό του γιο στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς.

Εκεί, για να καταφέρει να προφυλάξει το παιδί από όλα τα δεινά που συμβαίνουν καθημερινά τριγύρω, θα σκαρφιστεί ένα κόλπο σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης των ολοένα και πιο πιεστικών καταστάσεων.

Απλούστατα θα το πείσει πως το στρατόπεδο καθώς και οι άνθρωποι μέσα του - καλοί και κακοί, κυρίως οι δεύτεροι - συμμετέχουν σε ένα γιγαντιαίο παιχνίδι, το οποίο έτσι και καταφέρει να κερδίσει θα ανταμειφθεί με ένα τανκ.

Η σάτιρα και ο κοινωνικός προβληματισμός σε συνδυασμό με τη γνήσια σουρεαλιστική διάθεση του Μπενίνι δίνουν μια εντελώς άλλη διάσταση σ' αυτή τη συγκινητική ιστορία αγάπης.

Από την ομάδα εργασίας
του 48ου Γυμνασίου Αθηνών

Ζωή είναι ωραία La vita e bella

Η ταινία αυτή μας συνεπήρε. Το κουδούνι του σχολείου ακούστηκε για το διάλειμμα αλλά κανένας μας δεν κουνήθηκε από τη θέση του. Θέλαμε να συνεχιστεί η προβολή της ταινίας και όλοι παρακολουθήσαμε με ενδιαφέρον, άλλοτε γελούσαμε και άλλοτε μας διακατείχε ρίγος από αγωνία και συγκίνηση. Εκείνες τις ώρες ζήσαμε το όνειρο, η μυθοπλασία μάς απέσπασε από τις άλλες σκέψεις μας και τα προβλήματά μας, τα μάτια μας βούρκωσαν, χαρήκαμε, απολαύσαμε, επικοινωνήσαμε με τους ήρωές μας με το νου και την ψυχή μας. Ξεχάσαμε την πίεση της τάξη και του σχολείου και ανακαλύψαμε ότι "χαρούμενη γνώση" μπορεί να υπάρξει και μέσα στο σχολείο. Καταλάβαμε ακόμη ότι ο κινηματογράφος δεν είναι μόνο ένα μέσο επικοινωνίας, αλλά δημιουργεί συνείδηση για το παρελθόν και το παρόν με τη βοήθεια της μαγείας της εικόνας. Μετά ήρθε η ώρα να συζητήσουμε με τους συμμαθητές μας για την ταινία. Όλοι θέλαμε να πάρουμε το λόγο και πούμε τις εντυπώσεις μας. Συμφωνήσαμε στο ποιοι ήταν οι "καλοί" και οι "κακοί" της ταινίας, εκφράσαμε τη λύπη μας για τις ολέθριες συνέπειες του ρατσισμού αλλά και τη χαρά μας για το αισιόδοξο μήνυμα της ταινίας. Ζητήσαμε από τις καθηγήτριές μας να ξαναδούμε την ταινία, για να τη χαρούμε και στις λεπτομέρειές της. Πριν να γίνει όμως αυτό, σε κάθε ομάδα ανατέθηκε και το αντικείμενο που έπρεπε να επεξεργαστεί, για να μπορεί να αξιοποιήσει τη δεύτερη προβολή της ταινίας. Η κάθε ομάδα συνεννοήθηκε χωριστά για το τι έπρεπε να προσέξει ιδιαίτερα και μάλιστα, ως συνεργάτες πια, καθήσαμε και όλοι μαζί. Συνειδητοποιήσαμε ότι είχαμε αναλάβει ένα ρόλο και με δεδομένο ότι οι καθηγήτριές μας επέλεξαν το δικό μας τμήμα, για να υλοποιήσουμε αυτό το πρόγραμμα, θέλαμε να δουλέψουμε σωστά, για να μην τις απογοητεύσουμε. Απορήσαμε και εμείς με τον εαυτό μας που το ενδιαφέρον μας ήταν αμείωτο, όταν ξαναείδαμε την ταινία. Να βλέπουμε και να ακούμε δεύτερη φορά τα ίδια πράγματα στο σχολείο με τέτοια προσοχή δεν είχε ξαναγίνει! Οι άτακτοι του τμήματος ησυχάσαν και αυτοί, καθώς ήταν προσηλωμένοι στην εξέλιξη της υπόθεσης και συγχρόνως, όπως και οι άλλοι, κρατούσαν σημειώσεις. Είχαμε γίνει μικροί ερευνητές και μας άρεσε. Μας είχαν αναθέσει μια υπεύθυνη εργασία. Μέχρι και οι καθηγητές που μας συνόδεψαν στην αίθουσα προβολών σιγομουρμούρισαν για την αλλαγή στη στάση μας. Μέρα με τη μέρα διαπιστώσαμε ότι είχε αλλάξει κάτι στο σχολικό μας πρόγραμμα. Ρωτούσαμε τις καθηγήτριές μας ποια ώρα θα συνεχίσουμε αυτή την εργασία, γιατί και ενδιαφέρον παρουσίαζε η ενασχόληση μ' αυτό, αφού βιώνουμε κάτι πρωτόγνωρο, αλλά, να πούμε και την αλήθεια, ξεφεύγαμε και από το "μάθημα". Βέβαια μαθαίναμε πολλά και αυτές τις ώρες αλλά με διαφορετικό τρόπο, κυρίως με τη δική μας συμμετοχή.

Η ταινία του Μπενίνι μας είχε ήδη παρουσιάσει με πολύ γλαφυρό τρόπο ορισμένα από τα γεγονότα του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου και κυρίως το ολοκαύτωμα των Εβραίων. Έγιναν όμως έτσι τα πράγματα; Γιατί ήδη είχαμε καταλάβει από το πρόγραμμα που εκπονούσαμε ότι δεν πρέπει να δεχόμαστε ανεπιφύλακτα οτιδήποτε μας προσφέρουν τα Μ.Μ.Ε. Θα ήταν ευχής έργο αν μπορούσαμε να έχουμε την άποψη κάποιου που έζησε τότε και, ακόμα καλύτερα, κάποιου που συμμετείχε ενεργά. Ίσως, αν βρίσκαμε κάποιον που επέζησε του ολοκαυτώματος; Η ιδέα μας άρεσε πολύ, αλλά θα ήταν δύσκολο να υλοποιηθεί, γιατί, και αν ακόμα βρίσκαμε κάποιον, ίσως δε θα ήθελε να μας μιλήσει. Αποφασίσαμε με τις καθηγήτριές μας να απευθυνθούμε στην Ισραηλιτική κοινότητα, μήπως και μπορούσε να μας βοηθήσει. Μας παρέπεμψαν στην Κυρία Μπέρυ Ναχμία, γιατί, όπως μας είπαν, ήταν από τους ελάχιστους που ήθελαν να μιλήσουν. Οι περισσότεροι από τους επιζώντες δε θέλουν ούτε καν να θυμούνται. Δεν είναι καθόλου εύκολο να βγάλεις στην επιφάνεια καταστάσεις και εμπειρίες που το μυαλό αποδιώχνει τη θύμησή τους και η μνήμη αρνείται να ξαναζήσει. Η κυρία Ναχμία ίσως να ήθελε να μοιραστεί και μαζί μας τις αναμνήσεις της, παρόλο που θα είναι για αυτή πολύ οδυνηρό. Διαβάστε ένα μικρό απόσπασμα από όσα μας είπε:

Ξαφνικά ξεσπάει ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος... Όλη η ανθρωπότητα συγκλονίζεται από τη βαρβαρότητα του πολέμου, αλλά οι Εβραίοι θα υποστούν τα πάνδεινα με τελικό σκοπό την οριστική εξόντωσή τους. Ήμουν Εβραία, κι όλοι οι Εβραίοι ήσαν υπό παρακολούθηση.

Δεν ήθελα να πιστέψω πως είχαμε κιόλας υποστεί λόγω θρησκείας τις πρώτες αυθαίρετες επεμβάσεις στην ανθρώπινη ελευθερία μας, στη ζωή μας. Ούτε αντιλήφθηκα ότι δεν είχα ούτε καν δικαίωμα να σκέφτομαι για τις σπουδές μου...

Και μονομιάς αισθάνθηκα μεγάλα και ψηλά τείχη, σαν... τα ΤΕΙΧΗ του Καβάφη, να με ζώνουν και να με αποκλείουν από τον έξω κόσμο...".

Νόμιζαν ότι φτάνοντας στον προορισμό τους θα τελείωναν τα βάσανά τους. Πόσο είχαν όμως γελαστεί! Τότε άρχιζε κι ο Γολγοθάς τους! Μόλις κατέβηκαν απ' το τραίνο άρχισε η διαλογία:

Η διαλογία: Ξεχώριζαν απάνθρωπα κι αλύπητα τους

ανθρώπους σε δυο διαφορετικές κατευθύνσεις. Ύπαρξη ή ανυπαρξία. Η μια στη ζωή και η άλλη στο θάνατο. Τα καμiónια πήγαιναν κατευθείαν στα κεραματόρια. Αυτοί έπρεπε να πεθάνουν, διότι ήταν άχρηστα άτομα και δεν είχαν δικαίωμα να υπάρχουν. Και οι δύο γραμμές των λίγων νέων θα μπαίνανε σε λίγο στο στρατόπεδο του Άουσβιτς για δουλειά. Να προσφέρουν καταναγκαστική εργασία για λίγες μέρες, λίγες βδομάδες, λίγους μήνες, όσο θα άντεχαν σ' αυτό το στρατόπεδο”.

Μπαίνοντας οι νέοι στο στρατόπεδο παρατάχτηκαν σε δυο γραμμές, άντρες γυναίκες, και με τη συνοδεία οπλισμένων Γερμανών στρατιωτών, που κρατούσαν στα χέρια τους από τις αλυσίδες μεγάλα λυκόσκυλα, τους οδήγησαν σε μια παράγκα για να τους δώσουν τον “αριθμό”.

Αφού μπήκα στη σειρά μου, μ' ανέλαβε μια κάποια νεαρή κοπέλα, που μου είπε ξαφνικά:

Δώσ' μου το αριστερό σου μπράτσο. Να, εδώ κοντά, το βραχιόνιό σου, θα σου χαράξω έναν αριθμό... τατουάζ... Και να το θυμάσαι πάντα σ' όλη σου τη ζωή. Εάν ζεις κι όσο ζεις, διότι θα προσπαθήσω να σου κάνω τον αριθμό όσο το δυνατόν πιο μικρό, για να μην είναι άσχημο.

Και αμέσως με μια σύριγγα γεμάτη μελάνι μου τρύπαγε σιγά σιγά προσέχοντας να μην πονέσω... ώσπου χάραξε το 76859 με μισό τρίγωνο από κάτω, δηλαδή το μισό άστρο του Δαβίδ, που σημαίνει ότι είμαι Εβραία, **κι αυτή άλλωστε ήταν η μόνη κατηγορία.**

Μετά τους έκοψαν τα μαλλιά ή καλύτερα τα ξύρισαν και τους υποχρέωσαν να βγάλουν τα ρούχα τους και να φορέσουν κάτι λερωμένα ρούχα του στρατοπέδου. Τους μέτρησαν πολλές φορές και κάποια στιγμή τους έδωσαν από ένα κύπελλο μαυριδερό ζουμί, που μύριζε απαίσια, και ένα κομμάτι ψωμί ανά δύο.

Ήμουν τελείως χαμένη μ' όλα αυτά που μας συνέβαιναν... Μας απειλούσαν με το θάνατο, το σαδισμό, την κτηνωδία... Κατέστρεφαν την προσωπικότητά μας και μας ταΐζανε χειρότερα απ' τα ζώα.

Αισθάνθηκα έναν κλονισμό μέσα μου, έτοιμη να καταρρεύσω... όταν ακούω τη φωνή της Ντόρας να μου φωνάζει δυνατά... για να με ξυπνήσει.

Όσοι ήταν ικανοί για εργασία, τους υποχρέωναν να μεταφέρουν πέτρες βαριές σε μεγάλες αποστάσεις και μετά να τις επιστρέφουν στο ίδιο μέρος από όπου αρχικά τις έπαιρναν. Ξαφνικά αισθάνθηκε ένα τρομερό τράνταγμα, που ξεπήδαγε από μέσα της και λέγεται “Ένστικτο Επιβίωσης” και, όπως λένε, υπάρχει σε όλους μας από την ώρα που γεννιόμαστε.

“Τότε θυμάμαι, το “Αστρικό Σώμα” μου έγινε βαρύ σαν σίδηρο και με κουκούλωνε από απόσταση για να γίνει μονομιás σαν μια ασπίδα γύρω μου. Αυτή η ασπίδα δεν άφηνε πλέον κανένα βέλος να με διαπερνά και να φτάσει ως το καβούκι μου...”

Δηλαδή τα εξωτερικά κακά μαντάτα και άσχημα μηνύματα σταματούσαν κάπου εκεί... δε μ' άγγιζαν.

Φαίνεται πως έτσι αυτόματα δημιουργήθηκε ένας

μηχανισμός άμυνας μέσα μου που προστάτευε τον εαυτό μου κι ανέβαλλε γι' αργότερα τους συναισθηματισμούς.

Χωρίς να το καταλάβω καλά καλά πήρα μια παράξενη απόφαση: Απαγόρευσα στον εαυτό μου, για την ώρα, τις μεγάλες συγκινήσεις. Όχι κλάματα, είπα, όχι δυνατά συναισθήματα. Δεν πρέπει να καταναλώσω ενέργεια και δύναμη, τώρα τουλάχιστον.

Ήταν αντιμετώπιση ή αυτοάμυνα; Δεν ήξερα τότε να πω τίποτα... Αλλά ήθελα να επιβιώσω...”

Και τελικά τα κατάφερε, γιατί μέσα στην ατυχία της είχε την τύχη να την μεταφέρουν σε ένα χώρο, όπου έκαναν διαλογή των πραγμάτων που έφερναν οι ομόθησκοί της κάθε μέρα που έφταναν στο στρατόπεδο. Οι συνθήκες διαβίωσης εκεί ήταν καλύτερες και έτρωγε καλύτερα. Δεν πέρασε όμως ούτε μια μέρα που να μην έρθει αντιμετώπι με το θάνατο και να μην αναρωτηθεί αν θα ζει την επομένη. Πέρασαν έτσι μερικοί μήνες ακόμα, μέχρι που έφτασε η μεγάλη μέρα της απελευθέρωσης: **1η Μαΐου 1945.**

Ήταν σαν Ανάσταση για όλους τους κρατούμενους. Τους έδιναν ξανά όχι μόνο την **Ελευθερία** αλλά και τη **Ζωή** τους. Η αντίστροφη μέτρηση για την επιστροφή στην αγαπημένη της πατρίδα άρχιζε, αλλά παρέμεινε για λίγο ακόμα σε ένα πρόχειρο στρατιωτικό νοσοκομείο των Ρώσων στο Μάλκοβ, καθώς είχε προσβληθεί από τύφο. Ο οργανισμός ήταν πολύ εξαντλημένος και την είχε καταβάλει ο πυρετός. Η ανάρρωση κράτησε αρκετό καιρό, αλλά η προσμονή της επιστροφής της έδινε δύναμη και κουράγιο. Τελικά έφτασε στην Ελλάδα αεροπορικά, με τη βοήθεια των Αμερικανών.

Σιγά σιγά ξαναθυμήθηκε τι σημαίνει να ζεις ελεύθερος και να έχεις τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα με τους άλλους. Παντρεύτηκε με έναν υπέροχο άνθρωπο και έκανε δύο παιδιά που υπεραγαπά. Εδώ η κυρία Ναχμία τελείωσε τη διήγησή της. Εμείς την ακούγαμε τόση ώρα με κομμένη την ανάσα. Είχε τόσες εμπειρίες... Οι περιπέτειες την είχαν κάνει πολύ δυνατή και σοφή και είχε μια σπάνια ικανότητα να τη μεταδίδει.

Στις περισσότερες απορίες μας είχε ήδη απαντήσει. Το μόνο που τη ρωτήσαμε τελικά ήταν αν είχε ακόμα τον αριθμό στο χέρι της. Εκείνη σήκωσε το μανίκι της και μας έδειξε τον αριθμό λέγοντας ότι δεν είχε σκεφτεί ποτέ να τον αφαιρέσει. Θέλει να τον έχει όσο ζει και όταν πεθάνει έχει ζητήσει από τα παιδιά της να τον χαράξουν στον τάφο της. Επίσης, την ρωτήσαμε αν έχει δει την ταινία του Μπενίνι. Εκείνη μας είπε ότι την έχει δει και τη θεωρεί πολύ ωραία, αν και λυπητερή, καθώς το παιδάκι χάνει τον πατέρα του στο τέλος της ταινίας. Επίσης, πως ο σκηνοθέτης πρόβαλε με εύθυμο τρόπο τις σκληρές συνθήκες του πολέμου.

Αφού την ευχαριστήσαμε, της προσφέραμε μια ανθοδέσμη και βγάλαμε αναμνηστικές φωτογραφίες όλοι μαζί. Η τελευταία της συμβουλή φεύγοντας ήταν:

“Να είστε πάντα δυναμικοί σε ό,τι κάνετε και να θυμάστε ότι ο καθένας μας έχει ένα Θεό μέσα του”.

Μερικά συμπεράσματα

Προς το τέλος της εκκρόνησης του φροχράμματος

Τώρα πια βρισκόμασταν στο μήνα Μάιο. Είχαμε αφιερώσει αρκετές ώρες στο πρόγραμμα *Ρατσισμός, Ξενοφοβία και Μ.Μ.Ε.* Είχαμε μάθει ότι ρατσιστής είναι αυτός που πιστεύει ότι είναι ανώτερος από κάποιον άλλον υιοθετώντας διάφορα προσχήματα, όπως ότι δεν έχει το ίδιο χρώμα δέρματος, δεν ανήκει στην ίδια φυλή, δεν έχει την ίδια εξωτερική εμφάνιση ή δεν πιστεύει στην ίδια θρησκεία. Ακόμη, καταλάβαμε ότι ρατσισμός υπάρχει παντού, όπου ζουν άνθρωποι. Είναι, ας πούμε, σαν μια αρρώστια. Καλύτερα να το ξέρουμε και να μάθουμε να τον απορρίπτουμε και να τον αρνιόμαστε. Γνωρίσαμε και στην ταινία αλλά παρατηρούμε και στην κοινωνία πολλές ρατσιστικές εκδηλώσεις με επώδυνες συνέπειες, όπως την περιθωριοποίηση ατόμων, τη νομιμοποίηση της αδικίας, την επιβολή των ισχυρών, την καταστρατήγηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα φαινόμενα βίας, τον κλωνισμό της πολιτισμικής εξέλιξης και την υπονόμηση της διεθνούς συνεργασίας.

Ακόμη, με τις συζητήσεις που κάναμε μέσα στην τάξη εντοπίσαμε και αιτίες του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Πολλές φορές πίσω από ρατσιστικές συμπεριφορές κρύβονται οικονομικά οφέλη ή πολιτικές σκοπιμότητες. Άλλος λόγος σοβαρός είναι ο φόβος που αναπτύσσεται μέσα μας μπροστά σε κάτι άγνωστο ή διαφορετικό. Όμως οι "ξένοι" και οι "διαφορετικοί" δε ζητούν να τους αγαπάμε, αλλά να σεβόμαστε την ανθρώπινη αξιοπρέπειά τους, να έχουμε ανοχή και ευγένεια. Ο ξένος δε ζητά αγάπη και φιλία, αλλά σεβασμό. Η αγάπη και η φιλία μπορούν να έρθουν αργότερα, όταν γνωριστούμε, και αυτό θα γίνει πιο εύκολα, αν δεν έχουμε προκαταλήψεις και δεν αποδεχόμαστε στερεότυπες ταυτότητες.

Μας δόθηκε η αφορμή να συζητήσουμε όλα τα παραπάνω και να τα αναλύσουμε στην τάξη με την προβολή της κινηματογραφικής ταινίας του Μπενίνι: *"Η ζωή είναι ωραία"*.

Ο κινηματογράφος, δηλαδή ένα είδος των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, ήταν το μέσο για να εργαστούμε στο πρόγραμμα αυτό. Η ταινία αυτή αναφέρεται σε γεγονότα που διαδραματίστηκαν κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εμείς σχολιάσαμε πώς καταγράφονται αυτά τα γεγονότα, ποιος είναι ο πομπός, ποιος ο δέκτης, ποιο είναι το μήνυμα, ποιος ο σκοπός και ποια μέσα χρησιμοποιούνται. Εξωτερικεύσαμε τις σκέψεις και τα συναισθήματα που νιώσαμε από την παρακολούθηση της ταινίας. Ακόμη, νιώσαμε ότι περιχαράκωσαμε τους ήρωες σε καλούς και κακούς, κάποιους αγαπήσαμε και για κάποιους νιώσαμε απέχθεια, αποστροφή και μίσος.

δραστηριότητες

- ➔ Έχετε δει κάποια από τις παραπάνω ταινίες; Αν ναι, κάνετε τη δική σας κριτική παρουσίαση στους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας. Αν όχι, προσπαθήστε να βρείτε και να δείτε τις ταινίες σε βίντεο. Καταγράψτε τα τρία, κατά τη γνώμη σας, πιο δυνατά και πιο αδύναμα σημεία της κάθε ταινίας και δικαιολογήστε την άποψή σας.
- ➔ Ψάξτε στο λεξικό. Στη μετάφραση του αγγλικού κειμένου που έκαναν οι μαθητές για την ταινία “Καν’ το όπως ο Μπέκαμ” συναντάμε τη φράση “πολυπολιτισμικές και φεμινιστικές ιδέες”. Ποιες είναι οι ιδέες αυτές; Μπορείς να τις περιγράψεις με δικά σου λόγια; Συμφωνείς ή διαφωνείς μαζί τους και γιατί; Μπορείς να δώσεις μερικά παραδείγματα απόψεων, αλλά και δράσεων που εμπεριέχουν τις ιδέες αυτές;
- ➔ Έχετε δει κάποια ταινία που το θέμα της έχει κοινά σημεία με τη μία ή την άλλη από τις παραπάνω ταινίες; Ποια είναι η ταινία αυτή; Παρουσιάστε την στους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.
- ➔ Κάνετε μια έρευνα σχετικά με τις ταινίες που παίζονται στους κινηματογράφους ή παίχτηκαν παλιότερα και κυκλοφορούν ήδη σε βίντεο. Εντοπίστε ποιες απ’ αυτές αγγίζουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, φαινόμενα ρατσισμού. Κάνετε έναν κατάλογο με τις ταινίες, γράφοντας λίγα λόγια για το περιεχόμενό τους. Χωρίστε τις σε κατηγορίες ανάλογα με το θέμα τους.
- ➔ Διαλέξτε μια από τις παραπάνω ταινίες. Αν παίζεται αυτό τον καιρό στους κινηματογράφους, οργανώστε μια ομαδική

παρακολούθησή της με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σου. Αν την έχετε σε βίντεο, οργανώστε μια ομαδική προβολή. Στη συνέχεια συζητήστε όλοι μαζί για το περιεχόμενο, τη σκηνοθεσία και τα άλλα χαρακτηριστικά της.

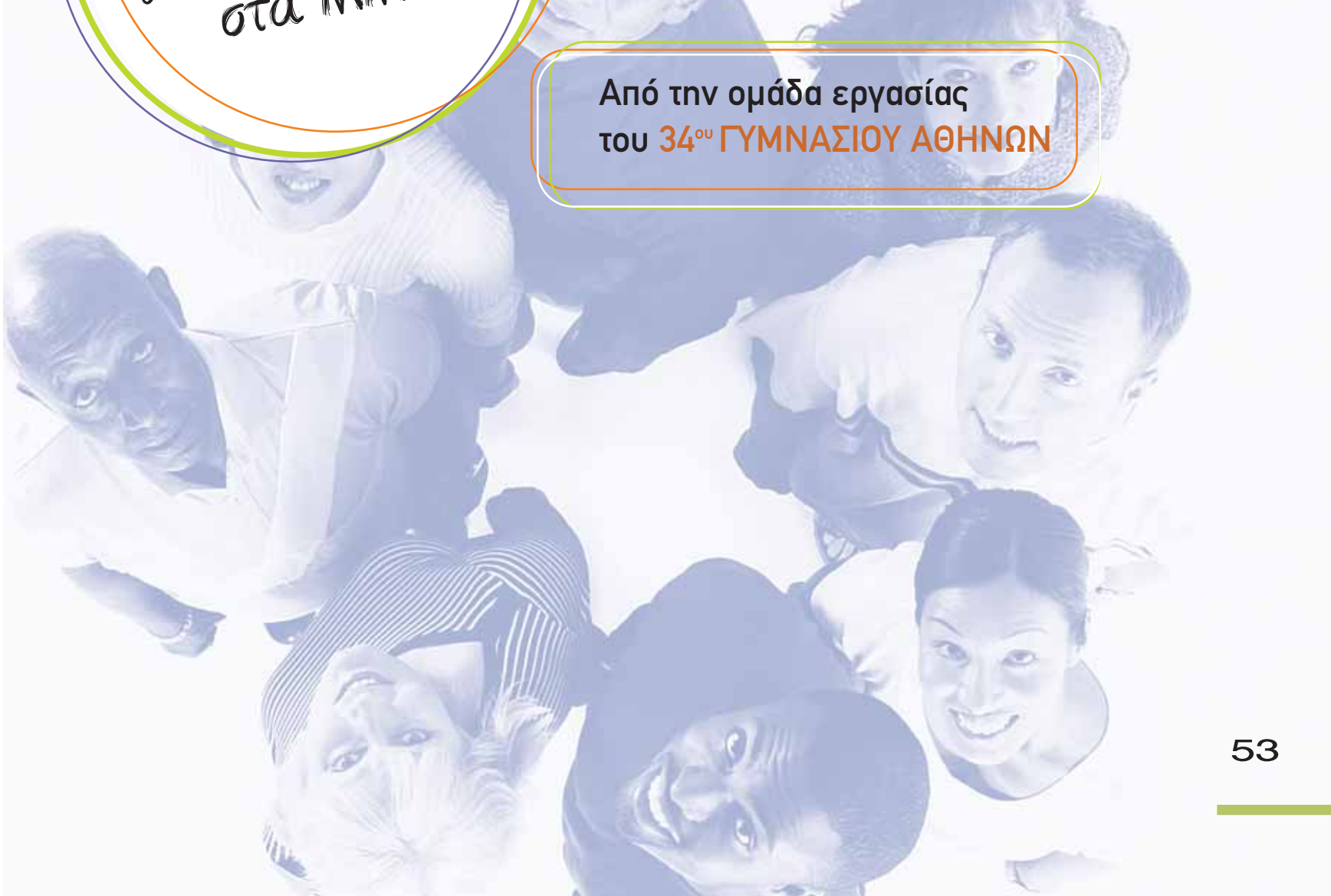
- ➔ Υπάρχουν πολλά βιβλία που αναφέρονται στο Ολοκαύτωμα. Κάνετε μια έρευνα στα βιβλιοπωλεία. Διαλέξτε ένα από τα παραπάνω βιβλία. Διαβάστε το και παρουσιάστε το στην τάξη σας.
- ➔ Τί ξέρετε για το Ολοκαύτωμα; Αναζητήστε και διαβάστε περισσότερα στοιχεία σχετικά με το Ολοκαύτωμα.
- ➔ Γράψτε και σχολιάστε τρία σημεία από το κείμενο των μαθητών σχετικά με τη ζωή της κ. Ναχμιά που σας έκαναν τη μεγαλύτερη εντύπωση. Έχετε ακούσει άλλες παρόμοιες ιστορίες; Μιλήστε γι’ αυτές στους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.

Έρευνα με
ερωτηματολόγιο
για το ρατσισμό
στα ΝΜΕ

Από την ομάδα εργασίας
του **34^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Σχεδιάσαμε ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό να ερευνήσουμε τις απόψεις των μαθητών, αλλά και των γονιών για το ρατσισμό στα ΜΜΕ.

Η ομάδα μας συγκέντρωσε 65 ερωτηματολόγια και από αυτά τα 45 ήταν κατάλληλα για επεξεργασία. Από αυτά τα 18 απαντήθηκαν από μετανάστες και τα υπόλοιπα 31 από μη μετανάστες.

Η επεξεργασία έγινε σε υπολογιστή από τις συντονίστριες καθηγήτριες. Παρακάτω μπορείτε να διαβάσετε μερικές από τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου, καθώς και τα δικά μας σχόλια.

Κατανομή των 49 συμμετεχόντων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Πιστεύεις ότι ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση άποψης για τους ξένους είναι θετικός ή αρνητικός;”.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	Συχνότητα	Συχνότητα %
Θετικός	17	34,7
Αρνητικός	32	65,3
Σύνολο	49	100

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1, οι 17 (34,7%) από τους συμμετέχοντες απάντησαν ότι ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση άποψης για τους ξένους είναι θετικός και 32 (65,3%) ότι είναι αρνητικός.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

	Συχνότητα	Συχνότητα
Ραδιόφωνο	13	26,5
Τηλεόραση	14	28,6
Εφημερίδα	16	32,7
Internet	6	12,2
Σύνολο	49	100

Πίνακας των 49 συμμετεχόντων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Ποιο από τα παρακάτω ΜΜΕ θεωρείς ότι μεταδίδει πιο αντικειμενικά τα νέα;”

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζεται η κατανομή των υποκειμένων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Ποιο από τα παρακάτω ΜΜΕ θεωρείς ότι μεταδίδει πιο αντικειμενικά τα νέα;”. Τα δεδομένα αυτά μας υποδεικνύουν ότι 13 (26,5%) από τους συμμετέχοντες θεωρούν ότι τα νέα μεταδίδονται πιο αντικειμενικά από το ραδιόφωνο, 14 (28,6%) από την τηλεόραση, 16 (32,7%) από την εφημερίδα και 6 (12,2%) από το internet.

Κατανομή των 49 συμμετεχόντων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Σε ποιο από τα παρακάτω πιστεύεις ότι εμφανίζονται περισσότερα φαινόμενα ρατσισμού;”

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

	Συχνότητα	Συχνότητα
Καθημερινές πράξεις	31	63,3
Τηλεόραση	12	24,5
Έντυπα και εφημερίδες	1	2
Ραδιόφωνο	0	0
Λογοτεχνικά βιβλία	0	0
Θέατρο	2	4,1
Κινηματογράφος	2	4,1
Internet	1	2
Σύνολο	49	100

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζεται η κατανομή των υποκειμένων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Σε ποιο από τα παρακάτω πιστεύεις ότι εμφανίζονται περισσότερα φαινόμενα ρατσισμού;”. Τα δεδομένα αυτά μας υποδεικνύουν ότι 31 (63,3%) από τους συμμετέχοντες θεωρούν ότι περισσότερα φαινόμενα ρατσισμού εμφανίζονται στις καθημερινές μας πράξεις, 12 (24,5%) στην τηλεόραση, 1 (2%) στα έντυπα και τις εφημερίδες, 2 (4,1%) στο θέατρο, 2 (4,1%) στον κινηματογράφο και 1 (2%) στο internet. Αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας δεν απάντησε ότι τα περισσότερα φαινόμενα ρατσισμού εμφανίζονται στο ραδιόφωνο και στα λογοτεχνικά βιβλία.

Κατανομή των 49 συμμετεχόντων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Αν σου δινόταν η ευκαιρία να μιλήσεις στην τηλεόραση σχετικά με το ρατσισμό, ποιες από τις παρακάτω λύσεις θα έδινες στο θέμα;”

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

	Συχνότητα	Συχνότητα
Να δημιουργηθούν οργανώσεις με αντικείμενο το ρατσισμό	5	10,2
Να προσπαθήσουμε να κάνουμε διάφορες γνωριμίες με άτομα διαφορετικά από εμάς	6	12,2
Να δημιουργηθεί εφημερίδα που να εκδίδεται σε όλη την Ελλάδα με θέμα το ρατσισμό και την ξενοφοβία	10	20,4
Όλα τα παραπάνω	28	57,1
Σύνολο	49	100

Στον Πίνακα 4 παρουσιάζεται η κατανομή των υποκειμένων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Αν σου δινόταν η ευκαιρία να μιλήσεις στην τηλεόραση σχετικά με το ρατσισμό, ποιες από τις παρακάτω λύσεις θα έδινες στο θέμα;”. Τα δεδομένα αυτά μας υποδεικνύουν ότι 5 (10,2%) από τους συμμετέχοντες θα πρότειναν ως λύση να δημιουργηθούν οργανώσεις με θέμα το ρατσισμό, 6 (12,2%) να προσπαθήσουμε να κάνουμε διάφορες γνωριμίες με άτομα διαφορετικά από εμάς, 10 (20,4%) να δημιουργηθεί εφημερίδα που να εκδίδεται σε όλη την Ελλάδα με θέμα το ρατσισμό και την ξενοφοβία και 28 (57,1%) όλα τα παραπάνω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

	Συχνότητα	Συχνότητα
Ναι	20	40,8
Όχι	29	59,2
Σύνολο	49	100

Στην ερώτηση αυτή 20 άτομα (40,8% των συμμετεχόντων) δήλωσαν πως πιστεύουν ότι στα ελληνικά ΜΜΕ υπάρχουν εκπομπές με ρατσιστικό περιεχόμενο, ενώ 29 άτομα (59,2%) δεν βλέπουν ότι στα ελληνικά ΜΜΕ υπάρχουν τέτοιες εκπομπές.

Κατανομή των 49 συμμετεχόντων ως προς τις απαντήσεις τους στην ερώτηση “Πιστεύεις ότι υπάρχει στα ελληνικά ΜΜΕ (ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπος) κάποια εκπομπή ή κείμενα που να εκφράζουν ρατσιστικές απόψεις;”

δραστηριότητες

- ➔ Δώστε τις δικές σας απαντήσεις στις ερωτήσεις του παραπάνω ερωτηματολογίου, παρουσιάζοντας στην τάξη τα επιχειρήματά σας για καθεμία απάντηση.
- ➔ Υπάρχουν κάποια σημεία στις απαντήσεις του ερωτηματολογίου που σας κάνουν εντύπωση και γιατί; Τι απαντήσεις θα περιμένατε εσείς; Γιατί νομίζετε ότι κάποιες από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου είναι διαφορετικές από αυτές που εσείς θα περιμένατε;
- ➔ Συμφωνείτε με την πλειοψηφία των απαντήσεων στην ερώτηση που διερευνά το πού εμφανίζονται περισσότερα φαινόμενα ρατσισμού; Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι αιτίες που η μεγάλη πλειοψηφία των απαντήσεων αφορά τις «καθημερινές πράξεις»;
- ➔ Πόσο έχουν επηρεάσει τα ΜΜΕ στη διαμόρφωση της άποψης αυτής;
- ➔ Πώς σχολιάζετε την αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στις απαντήσεις της πρώτης και της τελευταίας από τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου; Ενώ στην πρώτη ερώτηση 65,3% των απαντήσεων δηλώνουν ότι «ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση άποψης για τους ξένους είναι αρνητικός», στην ερώτηση που διερευνά τις ρατσιστικές απόψεις στα ελληνικά ΜΜΕ, 59,2% των απαντήσεων είναι «όχι».
- ➔ Οργανώστε μια έρευνα με το ίδιο θέμα στο δικό σας σχολείο. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τόσο παρόμοιες ερωτήσεις όσο και άλλες. Πόσο συμφωνούν τα συμπεράσματά σας με εκείνα της έρευνας που υλοποίησε η ομάδα εργασίας;

Γιατί γελάνε
με το
ρατσισμό,

Από την ομάδα εργασίας
του 7^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Ρατσιστικά ανέκδοτα

Καταρχάς πρέπει να παρατηρήσουμε ότι τα καθαρά ρατσιστικά ανέκδοτα αποτελούν καθορισμένες "επισημοποιημένες" κατηγορίες στο Internet, που οπωσδήποτε καταλαμβάνουν περίπου το 1/5 των κατηγοριών που εντοπίσαμε στο Internet. Αυτό σημαίνει τουλάχιστον τα παρακάτω:

- A. Ο ρατσισμός καταχωρείται και άρα επισημοποιείται, ονομάζεται και καθορίζεται ως συγκεκριμένη κατηγορία και άποψη.
- B. Δεν κατονομάζεται ως ρατσισμός.
- Γ. Ωστόσο, όποιος χρησιμοποιεί τη συγκεκριμένη πρόσβαση γνωρίζει ότι τα συγκεκριμένα αστεία έχουν στόχο μια μερίδα ανθρώπων, άρα εκ των προτέρων δέχεται τη σύμβαση: Κάποιοι "ανώτεροι", διακωμωδούν κάποιους "κατώτερους".

Δ. Ο ορισμός του "ανώτερου" ή "κατώτερου" δεν είναι συγκεκριμένος, με την έννοια της φυλής, για παράδειγμα, ή του χρώματος, αλλά καθορίζεται από ποικίλα χαρακτηριστικά και μάλιστα θα μπορούσε να συνοψιστεί ως εξής:

Ε. Οποιοδήποτε διαφορετικό χαρακτηριστικό που διαθέτει μια μειοψηφία ή η πλέον αδύνατη ομάδα μπορεί να θεωρηθεί αντικείμενο χλευασμού ή ειρωνείας.

ΣΤ. "Ο ανώτερος" ή ο "κατώτερος", λοιπόν, σχετίζεται άμεσα με την έννοια της εξουσίας και επιβολής, κάτι που δημιουργεί και διαιωνίζει τη βασική αντίληψη: "οι άνθρωποι είναι άνισοι". Το γεγονός αυτό, επειδή είναι δεδομένο και επαναλαμβάνεται, προκαλεί και το γέλιο.

Στο Internet μπαίνει οποιοσδήποτε. Πρόκειται για το πιο σύγχρονο μαζικό μέσο ενημέρωσης, που κερδίζει όλο και περισσότερο τις καρδιές των εφήβων και νέων, αφού έχει ποικιλία, διαθέτει όλη τη γοητεία της σύγχρονης τεχνολογίας και ταυτόχρονα ενισχύεται από την επικαιρότητα και τη διαρκή ανανέωση των πηγών του.

ΣΚΕΦΤΗΚΑΤΕ ΨΟΤΕ ΓΙΑΤΙ ΓΕΛΆΜΕ; ΣΚΕΦΤΗΚΑΤΕ ΨΟΤΕ ΜΕ ΤΙ ΓΕΛΆΜΕ;

Αυτή η υπεραπλουστευτική αντίληψη, έτσι, για να γελάμε, μπορεί να μην είναι και τόσο αληθινή. Ποτέ δεν κάνουμε ή δε λέμε τυχαία κάτι για να γελάσουμε.

Ακόμη και στο θέατρο ή στην τέχνη το κωμικό έχει τους κανόνες και τις προϋποθέσεις του. Το γέλιο, λένε κάποιοι ειδικοί, προκαλείται γιατί ανακαλείται μέσα μας μια παιδική ανάμνηση, η παιδικότητά μας, που τη ζούμε στιγμιαία απ' την αρχή. Είναι μια διαδικασία που μοιάζει λίγο με τη διαδικασία του ελατηρίου, που συσπειρώνεται και εκτινάσσεται προκαλώντας αυξανόμενο γέλιο στο μικρό παιδί. Η ίδια διαδικασία, αν μεταφερθεί στο επίπεδο των ιδεών, μας εξηγεί πώς και γιατί παράγεται το γέλιο, στην κωμωδία του Μολιέρου λόγω χάρη. Έτσι η επανάληψη, που αποτελεί μια συγκεκριμένη μέθοδο της κλασικής κωμωδίας, προκαλεί το γέλιο όταν συμβολίζει τη διαδικασία ενός συναισθήματος συμπιεσμένου που εκτινάσσεται

σαν ελατήριο και μιας ιδέας που διασκεδάζει με το να το συμπιέζει ξανά.

Συχνά η σοβαρότητα της ζωής εξαφανίζεται, αν σκεφτούμε τους ανθρώπους να δρουν σαν μαριονέτες. Δεν υπάρχει παιχνίδι πιο διασκεδαστικό απ' αυτό και κάθε παιδί θα το προτιμούσε αβίαστα. Ακόμη, το γέλιο πηγάζει αυθόρμητα από ένα παιδί με τη διαδικασία της χιονοστιβάδας. Ένα αποτέλεσμα που πολλαπλασιάζεται, καθώς προχωρά, και μάλιστα συχνά προς ανεξέλεγκτες κατευθύνσεις. Έτσι συχνά έχουμε μια σημαντική δυσαναλογία ανάμεσα στην αιτία και το αποτέλεσμα: Αυτό προκαλεί το γέλιο. Έτσι παράγεται κάτι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, επειδή πρόκειται κάπως σαν μια αφηρημάδα της ζωής.

Το γέλιο είναι ο θάνατος της ιεραρχικής απόστασης, είναι αυτό που φέρνει την ανθρώπινη μορφή κοντά, αφού το υποκείμενο ως

απόμακρη μορφή δεν μπορεί να είναι κωμική και για να γίνει πρέπει να έρθει κοντά μας. Έτσι αλλάζει και την αντίληψη περί του χρόνου και αντικαθιστά το παρελθόν με το παρόν, το μακρινό με το απτό, το ζωντανό με το άμεσο.

Στην εφηβεία αυτό που θεωρείται κωμικό αποκτά μια πιο ειδική σύνδεση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της ηλικίας: Το μαύρο χιούμορ ή τα πρόστυχα αστεία είναι δημοφιλή στην εφηβεία. Το στοιχείο του ελέγχου είναι ιδιαίτερα εμφανές στα πειράγματα και στα αστεία με θέμα, για παράδειγμα, τα δυο φύλα, ειδικά στα νεαρά αγόρια. Η αδυναμία αφορίζεται με υποτιμητικές κατηγορίες, όπως «είσαι γυναίκα». Έτσι, μέσα από το αστείο εμφυτεύονται τα στερεότυπα των φύλων. Αυτό, βέβαια, υπενθυμίζει την κοινωνική διάσταση του χιούμορ και μάλιστα τις τρεις κοινωνιολογικές ερμηνείες του χιούμορ, που επικεντρώνονται σε τρεις ευρείες λειτουργίες: τη σύγκρουση, τον έλεγχο και τη συναίνεση.

Το χιούμορ ως σύγκρουση είναι ένα όπλο ή μια επιθετική πράξη η οποία χρησιμοποιείται για να βλάψει κάποιον ή να επιβεβαιώσει κυριαρχία πάνω του. Ο σαρκασμός, η κοροϊδία είναι τυπικές μορφές αυτού του είδους και μπορούν να ανυψώσουν το ηθικό ενός ατόμου ή άλλων ομάδων στη σύγκρουσή τους.

Το χιούμορ ως έλεγχος αποτρέπει τη σύγκρουση βοηθώντας στην αποκατάσταση και τη διατήρηση της τάξης. Οι ανθρωπολόγοι επισημαίνουν πως στις πρωτόγονες κοινωνίες οι αστεϊσμοί διατηρούσαν την ισορροπία ανάμεσα σε ανθρώπους και ομάδες που εξαιτίας της θέσης τους και των κοινωνικών δεσμών τους θα είχαν διαφορετικά ανταγωνιστικές σχέσεις, απειλώντας έτσι τη συνοχή της κοινωνίας.

Η τρίτη λειτουργία του χιούμορ τονίζει την αλληλεγγύη και τη φιλία. Σ' αυτήν κυρίαρχη σημασία έχουν η αρχή «της ηδονής» και το στοιχείο του παιχνιδιού. Εμφανίζεται στις ομαδικές δραστηριότητες προς χάρη της ομάδας και για το μόνο λόγο της απόλαυσης της συντροφικότητας.

Οποιαδήποτε χιουμοριστική πράξη ή γεγονός θα μπορούσε να περιέχει μια ή περισσότερες απ' αυτές τις λειτουργίες. Θα μπορούσε εξίσου να χρησιμοποιηθεί ως όπλο σε μια σύγκρουση εναντίον του κυρίαρχου πολιτισμού. Το χιούμορ συχνά εμπεριέχει και τάσεις εναντίωσης. Έτσι, ενώ η έκδηλη λειτουργία των τηλεοπτικών κωμωδιών που αναφέρονται σε εθνικές καταστάσεις είναι η απεικόνιση του βαθμού της ανοχής μιας κοινωνίας, ο λανθάνων σκοπός είναι η όξυνση της φυλετικής δυσαρμονίας. Έτσι, λοιπόν, το χιούμορ αποτελεί το μέσο, και ο τρόπος με τον οποίο το μέσο αυτό χρησιμοποιείται επαφίεται στις κοινωνικές δομές και αναγκαιότητες.

Κάτι παρόμοιο, άλλωστε, συμβαίνει και μ' αυτό που αποκαλούμε «πολιτισμική ταυτότητα». Διότι, εάν το να ανήκει απλώς κανείς κάπου λόγω καταγωγής συνεπάγεται τον αναγκαστικό αποκλεισμό για τους άλλους και υπονοεί μια οριστικά κλειστή κοινωνία, αντίθετα, η δυνατότητα να ανήκει κανείς κάπου έπειτα από επιλογή μισανοίγει τις πόρτες στους άλλους. Και αυτό ισχύει πολύ περισσότερο, αφού, στην πραγματικότητα, το άτομο δέχεται την κοινωνία και τις αξίες της τις υιοθετεί, μόνο όταν υπάρχει η δυνατότητα και να τις αρνηθεί. Σε περίπτωση που αυτή η δυνατότητα δεν υπάρχει, δεν τις δέχεται, αλλά απλώς τις υφίσταται.

Ρατσιστικά ανέκδοτα

Παράδειγμα

- Τι κάνει ένας Αλβανός στο θέατρο;
- Κλέβει την παράσταση.

Οι μαθητές αναλύουν το ανέκδοτο

Το γέλιο στο συγκεκριμένο ανέκδοτο πηγάζει από το συνδυασμό δυο εννοιών, που όμως πρέπει να θεωρηθούν δεδομένες. Εδώ πρόκειται για την επανάληψη μιας σύμβασης που προϋποτίθεται για να υπάρξει το αστείο. Άρα προϋποτίθεται ότι:

- οι Αλβανοί πάντοτε κλέβουν,
- το θέατρο είναι ένας χώρος όπου κανείς δεν μπορεί να υπάρξει, παρά μόνο σε σχέση με την παράσταση.

Έτσι, λοιπόν, το χιουμοριστικό στοιχείο παράγεται στη δεδομένη περίπτωση από τις δύο αυτές προϋποθέσεις, που όμως η επανάληψή τους θεωρείται δεδομένη και επομένως η ιδεολογία τους αδιάσειστη. Έτσι, το ρατσιστικό μήνυμα δένεται άρρηκτα με την παραγωγή του γέλιου. Αν δεν ισχύει το ένα, δεν μπορεί να ισχύσει ούτε το άλλο. Αν δε δεχτούμε το ένα ως δεδομένο, δεν έχει νόημα και το κωμικό.

Ας θυμηθούμε εδώ μια άποψη που διατυπώθηκε, ότι το κωμικό εκφράζει μια ατομική ή συλλογική ατέλεια που αξιώνει την άμεση διόρθωση. Ταυτόχρονα αλλάζει την αντίληψη περί του χρόνου και αντικαθιστά το παρελθόν με το παρόν, το μακρινό με το απτό, το ζωντανό, το άμεσο. Έτσι, καταστάσεις που ίσως είναι παρελθοντικές, μακρινές ή ακόμη θεωρητικές αποκτούν μια πιο ζωντανή, απτή και άμεση ύπαρξη. Αυτές οι διαδικασίες κάνουν το ανέκδοτο από τη μια επίκαιρο και παραδεκτό, από την άλλη το κατατάσσουν στους μοχλούς διαιώνισης των στερεοτύπων, κατατάσσοντάς το σ' ένα είδος χιούμορ που μόνο επιθετικό και κυριαρχικό μπορεί να θεωρηθεί.

«Ξεκινήσαμε στραβά»...

Η εικόνα των Αλβανών στην ελληνική κοινωνία είναι πολύ αρνητική, κυρίως λόγω της τάσης και από τα ΜΜΕ για γενίκευση: σκοτώνει ένας Αλβανός, σκοτώνουν όλοι οι Αλβανοί. Αντιθέτως, ο Αλβανός που στο δυστύχημα του Μαλιακού βοήθησε να βγουν τα παιδιά από το λεωφορείο δεν «έπαιξε» ως είδηση. Αυτό θέλουν να αλλάξουν οι σύλλογοί τους προβάλλοντας τα θετικά της παρουσίας των Αλβανών στην Ελλάδα, καθώς και επιτυχημένους συμπατριώτες τους που ζουν στην Ελλάδα. «Ξεκινήσαμε στραβά» παρατηρεί ο κ. Γκαμπέτα, μετανάστης από την Αλβανία. «Πήγαμε να χτίσουμε ένα σπίτι και αρχίζουμε από το ρετιρέ. Πρέπει κάποια στιγμή να βρούμε τη χρυσή τομή, αυτά που μας ενώνουν. Να υπερβούμε αυτή τη βαλκανική νοοτροπία που μας κρατά εγκλωβισμένους σε παλιά μίσση και πρακαταλήψεις». Για να συμβεί αυτό, πρέπει καταρχάς να ξεκαθαρίσει το νομοθετικό πλαίσιο για τους μετανάστες, το οποίο σήμερα αποτελεί τη μεγαλύτερη τροχοπέδη για την ενσωμάτωσή τους και πηγή των πολλών προβλημάτων.

BHMA 10/10/04

ΜΕΡΙΚΕΣ ΔΙΚΕΣ ΜΑΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Αν το γέλιο, όπως λένε οι θεωρητικοί του, αποτελεί μια εκδήλωση της ανθρώπινης παιδικότητας και ανάγεται σε μια παιδική, δική μας ή πανανθρώπινη ανάμνηση, δεν είναι λάθος να θυμηθούμε ότι τα παιδιά είναι συχνά σκληρά. Είμαστε λοιπόν σκληροί, όταν συχνά γελάμε με συμβάσεις και τετριμμένα κοινότοπα λόγια που λέγονται κατά των μειονεκτουσών κοινωνικών ομάδων.

Και σ' όσους αρέσουν αυτές οι καταπληκτικές καταστάσεις κωμικού, τέτοιες που αναφέραμε παραπάνω, ας αναλογιστούν κατά πόσο θα γελούσαν κατά των ίδιων «θυμάτων», αν ένα από αυτά ήταν, για παράδειγμα, ο διευθυντής τους, ο δικαστής από τον οποίο εξαρτάται αν θα πληρώσουν μια κλήση, ο γιατρός από τον οποίο εξαρτάται η θεραπεία του παιδιού τους ή ακόμη και ο αγαπημένος τους φίλος που θίγεται.

Μήπως, τελικά, όσο κι αν το γέλιο στο θέατρο ή στην τέχνη έχει τους δικούς του κανόνες και τις δικές του αρχές, σεβαστές και κατά το δυνατόν αναλυμένες, στην κοινωνία πρέπει πάνω απ' όλα να το συνδέσουμε με την εξουσία και την επιβολή της από τον πιο ισχυρό στον πιο ανίσχυρο;

Και εδώ οι κοινωνίες των παιδιών μάς χρησιμεύουν για παράδειγμα. Ποιος από μας δεν έχει δει παιδιά να κοροϊδεύουν, να γελούν ή να διακωμωδούν τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των συνομήλικών τους; Και πάντα είναι οι πολλοί που κοροϊδεύουν τον έναν ή τους λίγους και ποτέ το αντίστροφο. Και στους μεγάλους το χιούμορ εκδηλώνεται σε μορφή εξουσίας και επιβολής προτύπων ακόμη και σε ομάδες με υψηλό δείκτη νοημοσύνης και υψηλό πνευματικό επίπεδο. Εδώ έχει νόημα η παρέμβαση της εκπαίδευσης. Εκεί που οι μηχανισμοί εξουσίας αναπαράγονται αβίαστα και χωρίς την παραμικρή κριτική δεν μπορεί παρά το παιχνίδι να επαναλαμβάνεται στο διηνεκές και η πνευματική δύναμη να σπαταλιέται οπουδήποτε αλλού εκτός από την παραγωγή νέων πρωτότυπων ιδεών που προάγουν την ισότητα και τη συνεργασία. Πάρτε αυτό το δυναμικό και με τη σωστή κατεύθυνση στην εκπαίδευσή του στρέψτε το αλλού. Έτσι η δημιουργικότητα αυτής της ιδιότυπης ενέργειας που λέγεται χιούμορ είναι έτοιμη να δράσει υπέρ αυτού που ονομάζουμε ανθρωπισμό. Κι όσο κι αν η λέξη δε μας λέει πολλά κι αν τη θεωρούμε ξεχασμένη πια και άσχετη με τα μηνύματα των καιρών, κάπου στις γραμμές των κειμένων μας την προϋποθέτουμε.

δραστηριότητες

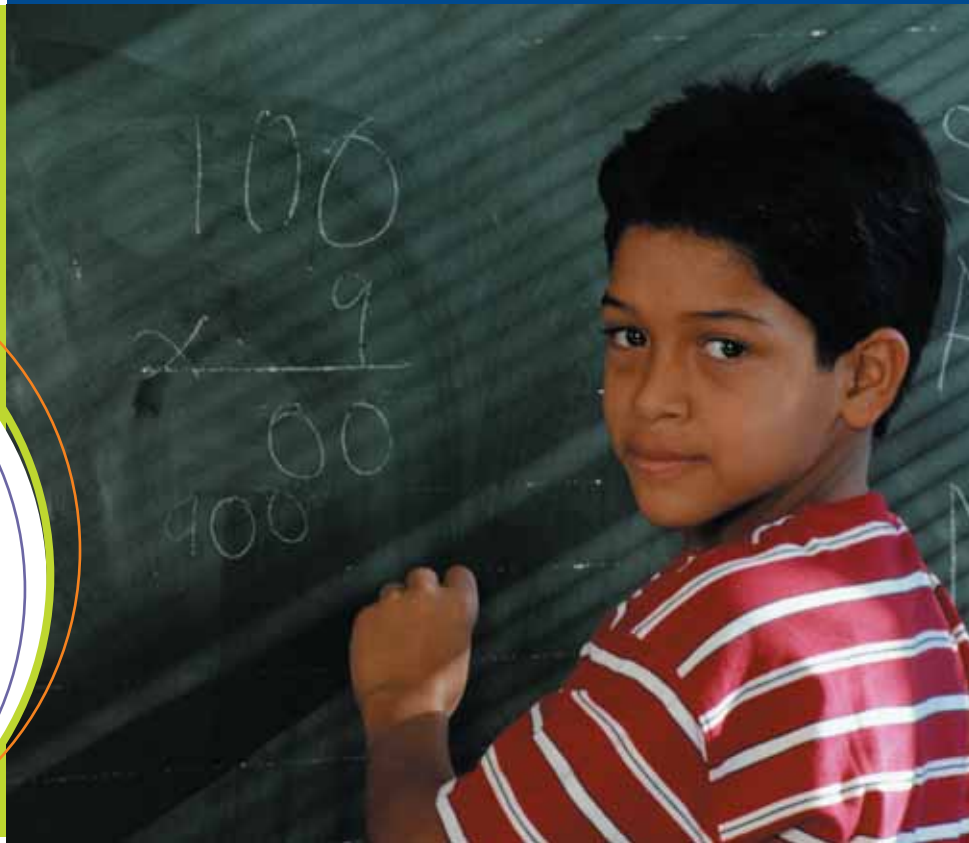
➔ Σύμφωνα με την έρευνα που έκαναν οι μαθητές του 7ου Γυμνασίου Αχαρνών για τα ρατσιστικά ανέκδοτα στο Διαδίκτυο, πολλά από αυτά αναφέρονται σε εκείνους που κατάγονται από μια ξένη χώρα, μιλούν διαφορετική από την επίσημη γλώσσα ή διάλεκτο, έχουν διαφορετική θρησκεία. Σκεφτείτε και συζητήστε στην τάξη το θέμα του διαφορετικού: Γιατί η διαφορετικότητα αποτελεί πολύ συχνά αντικείμενο ρατσιστικών ανεκδότων; Ποιες είναι οι αιτίες του φαινομένου αυτού και ποιους σκοπούς εξυπηρετεί;

➔ Αναλύστε στην τάξη το περιεχόμενο ενός ρατσιστικού ανεκδότου που γνωρίζετε. Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν για να το κάνεις.

- Σε ποια κατηγορία ανθρώπων αναφέρεται;
- Γιατί διακρίνει την κατηγορία αυτή από τις άλλες ανθρώπινες ομάδες;
- Σε ποια χαρακτηριστικά στέκεται η διάκριση και γιατί;
- Έχουν όλοι οι άνθρωποι της κατηγορίας στην οποία αναφέρεται το ανέκδοτο αυτά τα χαρακτηριστικά;
- Πώς χρησιμοποιεί το ανέκδοτο τα χαρακτηριστικά αυτά;
- Ποιους σκοπούς εξυπηρετεί η διάκριση;
- Σε ποια στοιχεία ακριβώς εντοπίζεται το στοιχείο του χιούμορ;
- Τι συναισθήματα δημιουργεί το ανέκδοτο στα μέλη της κατηγορίας που προσβάλλει;
- Τι συναισθήματα δημιουργεί το ανέκδοτο σ' εκείνους που το δημιούργησαν καθώς και σ' εκείνους που το αναπαράγουν;

Γιατί παίζουν
κιάλα...
με το
ρατσισμό;

Από την ομάδα εργασίας
του 2^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

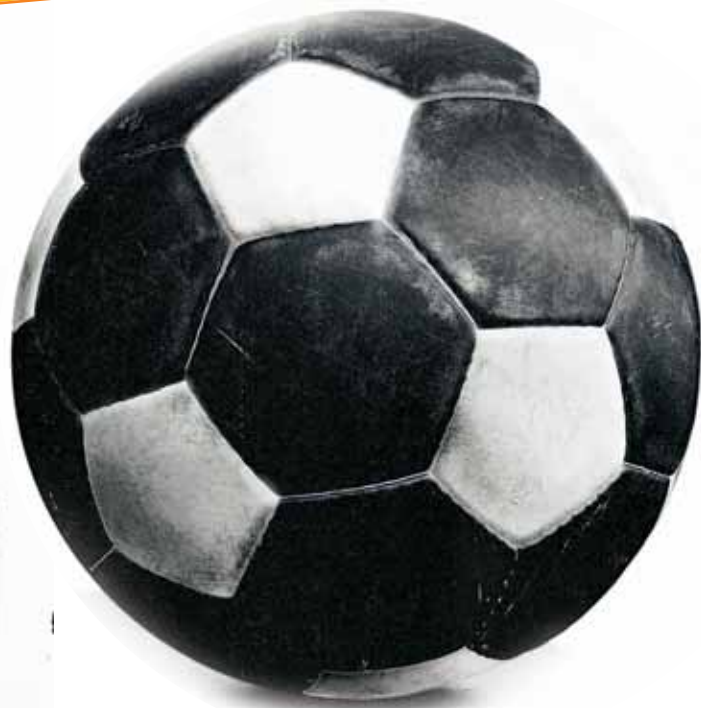
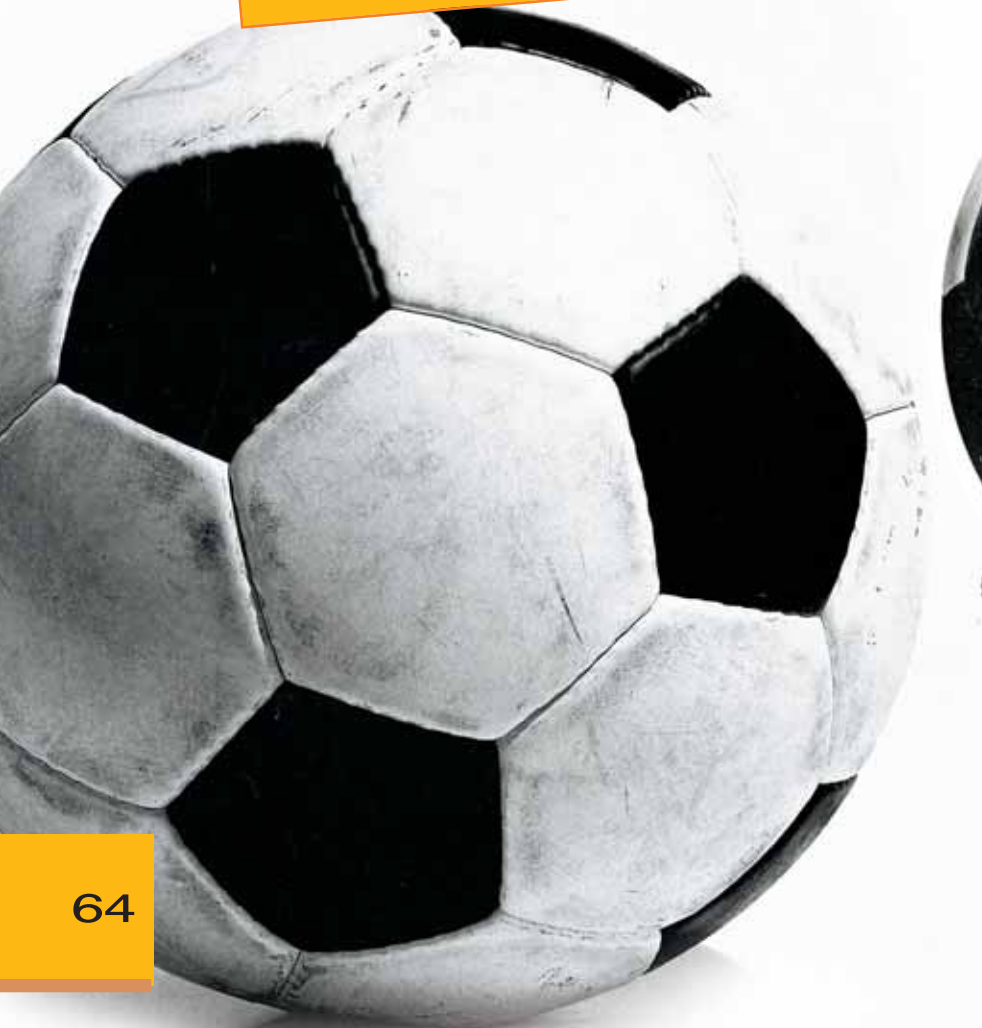

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ,
αναπληρώτρια καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

σκοτεινή πλευρά του αθλητισμού

«Σε μια εποχή απομάγευσης των πάντων και ιδιαίτερα των αξιών του παρελθόντος αποδεικνύεται ότι ο κόσμος έχει ανάγκη από ήρωες, από εμβληματικές φιγούρες και σύμβολα, έστω και εάν αυτά είναι εφήμερα κατασκευάσματα των κάθε είδους οικονομικών επιχειρήσεων. Ο αθλητισμός –ιδιαίτερα το ποδόσφαιρο– εξακολουθεί να εμπνέει επειδή στις συλλογικές αναπαραστάσεις εμπεριέχει αξίες όπως η προσπάθεια, ο κόπος, η θυσία, η εγκράτεια, όλα όσα συνιστούν τη δύσκολη πορεία για να οδηγηθεί κανείς στη νίκη. Ο καθένας ξεχωριστά και συχνά όλοι μαζί ως έθνος προβάλλουν τον εαυτό τους στον ένα και μοναδικό, στο νικητή, που το σπαρ σίστεμ αναλαμβάνει να καθαγιάσει σε μυσταγωγικές τελετουργίες αναγορεύοντάς τον σε «ιερή» ύπαρξη. Όμως πλάι στο ιερό υπήρχε πάντα το μιαρό, το μολυσμένο. Αυτό που τόσο οι αρχές, οι εξουσίες, όσο και ο λαός πρόθυμα έριχναν στον Καιάδα κυρίως για να απαλλαγούν από τη σκοτεινή και συνένοχη πλευρά του εαυτού τους. Όλος ο κόσμος γνωρίζει σήμερα τη σκοτεινή πλευρά του αθλητισμού, του θεάματος, γνωρίζει, έστω και εάν δεν θέλει να αναγνωρίσει, την πορεία κατασκευής των αθλητών. Προτιμά να κλείνει τα μάτια για να γευτεί λίγες στιγμές μαγείας και ονείρου, να ανυψωθεί σε ιδανικές καταστάσεις με την κρυφή επιθυμία να μη νοηματοδοτούνται όλοι και όλα από το χρήμα και την εξουσία. Το πιο ανησυχητικό σε όλη αυτή την ιστορία ήταν η θλίψη στα μάτια των νεαρών εφήβων, προς τους οποίους πρέπει να στρέψουν το βλέμμα τους οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις προωθώντας επιτέλους τον αθλητισμό όχι μόνο ως πρωταθλητισμό και επάγγελμα αλλά ως αξία, διέξοδο στον ελεύθερο χρόνο και αναζήτηση ποιότητας στην καθημερινή ζωή.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 17/08/04

είδηση

Αποθέωση για «Μανόλη» και Μικάελσεν

Μπορεί να μην ήταν χθες εκ των πρωταγωνιστών του αγώνα, καθώς δεν αγωνίζονταν, όμως η «πράσινη» εξέδρα δεν τους ξέχασε και τους αποθέωσε. Ο λόγος για τους Εμάνουελ Ολιζαντέμπε και Γιαν Μικάελσεν, των οποίων το όνομα ουκ ολίγες φορές ακούστηκε στη Λεωφόρο. Όσον αφορά τον «Μανόλη», τα περισσότερα συνθήματα είχαν να κάνουν με την... πελατειακή σχέση που έχει αναπτύξει με τον Ολυμπιακό, ενώ ο «τρελός Δανός» αποθεώθηκε και πανηγύρισε όλα τα γκολ δίπλα από τον πάγκο του Παναθηναϊκού, έχοντας νάρθηκα στο τραυματισμένο χέρι του.

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

άποψη της ομάδας εργασίας

Οι φίλαθλοι δεν κάνουν διακρίσεις

Μέσα από αυτό το άρθρο της Αθλητικής Φωνής βλέπουμε πως οι οπαδοί των ομάδων δεν κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε λευκούς και έγχρωμους αθλητές. Ένα ενδεικτικό παράδειγμα είναι η αποθέωση που δέχτηκε ο παίκτης του Παναθηναϊκού Εμάνουελ Ολιζαντέμπε από τους φιλάθλους της ομάδας σε έναν αγώνα. Παρ' όλο που δεν αγωνιζόταν λόγω τραυματισμού. Με αυτή τους την κίνηση οι οπαδοί του Παναθηναϊκού απέδειξαν πως μέσα στον αθλητισμό δεν αποδέχονται διακρίσεις, αντίθετα ο αθλητισμός ενώνει τους ανθρώπους ανεξάρτητα από τη φυλή και το χρώμα τους. Η εφημερίδα υιοθετεί το νέο «βαφτιστικό» του Εμάνουελ Ολιζαντέμπε και προβάλλοντας το στον τίτλο διευκολύνει την αποδοχή ενός έγχρωμου ποδοσφαιριστή από το φίλαθλο κοινό. Την ίδια λειτουργία διευκολύνει και ο χαρακτηρισμός «τρελός Δανός» που απευθύνει στον Γ. Μικάελσεν.

Κι άλλες ειδήσεις

Έκκληση προς τα ΜΜΕ

Κοινή πρωτοβουλία κατά των φαινομένων της βίας και του εθνικισμού ανέλαβαν οι γενικοί διευθυντές του Αλβανικού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΑΤΑ) Φροκ Τσούπι και του Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων (ΜΠΕ) Σπύρος Κουζινόπουλος. Με αφορμή τα θλιβερά γεγονότα μετά τη λήξη του ποδοσφαιρικού αγώνα Αλβανίας - Ελλάδας απευθύνουν έκκληση προς τα ΜΜΕ και τους δημοσιογράφους των δύο χωρών να δείξουν αυτοσυγκράτηση και σεβασμό στις αρχές του αθλητικού ιδεώδους και της συναδέλφωσης των λαών. Τα δύο πρακτορεία θα θέσουν το ζήτημα στη γενική συνέλευση της Ένωσης των Βαλκανικών Πρακτορείων Ειδήσεων (ΑΒΝΑ). Αποφάσισαν επίσης να εκδώσουν κοινό δελτίο με ειδήσεις στα ελληνικά και στα αλβανικά, που θα αναδεικνύει τα στοιχεία του πολιτισμού και των δραστηριοτήτων στις δύο χώρες.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 7/9/04

Νεκρός για ένα κορνάρισμα...

Το δηλητηριώδες φίδι του ρατσισμού, που φαίνεται ότι φώλιαζε από καιρό στο μυαλό ενός 22χρονου Ζακυνθινού, ξύπνησε χθες το βράδυ ξαφνικά από τους ξέφρενους πανηγυρισμούς των Αλβανών φιλάθλων, που γιόρταζαν, όπως και χιλιάδες άλλοι συμπατριώτες τους, τη νίκη της εθνικής τους ομάδας ποδοσφαίρου. Σύρθηκε ύπουλα μέσα στη νύχτα, όπλισε το χέρι του με ένα μαχαίρι, σκόρπισε γύρω του για ένα κορνάρισμα... το θάνατο και τον τρόπο.

Ήταν λίγο πριν από τις 12 χθες βράδυ, όταν δεκάδες κάτοικοι της περιοχής Τσιλιβί Ζακύνθου πάγωσαν στη θέα του οπλισμένου με μαχαίρι συμπατριώτη τους 22χρονου Π.Κ.Ξ. Σύμφωνα με την Αστυνομία, ο νεαρός ενοχλημένος από την ήττα της εθνικής μας ομάδας και οργισμένος από τους πανηγυρισμούς των Αλβανών εργατών, βγήκε από την καφετέρια όπου είχε παρακολουθήσει τον ποδοσφαιρικό αγώνα και με τη βοήθεια φίλου του Δ.Κ., 22 ετών, πήγε στη μέση του δρόμου και σταμάτησε τα μοτοποδήλατα τριών Αλβανών εργατών που πανηγύριζαν κορνάροντας.

Χωρίς άλλη κουβέντα ο 22χρονος, που είναι γόνος οικογένειας Ελληνοαμερικανών επιχειρηματιών από το Σικάγο με σημαντική δραστηριότητα στη Ζάκυνθο, κάρφωσε με δύναμη το μαχαίρι που κρατούσε στην καρδιά του 20χρονου Αλβανού εργάτη Γράμμου Μπαλούσι αφήνοντάς τον στον τόπο. Στη συνέχεια άρχισε να μοιράζει μαχαιριές δεξιά και αριστερά και στους υπόλοιπους, με αποτέλεσμα να τραυματίσει σοβαρά στην καρωτίδα τον 30χρονο Αλβανό Λουάν Νασούφ και ελαφρότερα στην κοιλιακή χώρα τον 22χρονο ξάδερφο του νεκρού, Χαρούν Μπαλούσι.

Κάτοικοι της περιοχής και φίλοι των τριών Αλβανών εργατών μετέφεραν αμέσως στο νοσοκομείο της Ζακύνθου τους τρεις τραυματίες, αλλά για τον 20χρονο Γράμμο Μπαλούσι όλα είχαν τελειώσει και οι γιατροί διαπίστωσαν απλώς το θάνατό του. Μία ώρα αργότερα άνδρες της Ασφάλειας Ζακύνθου εντόπισαν και συνέλαβαν το δράστη, ο οποίος –σύμφωνα με τον αστυνομικό διευθυντή Ν. Χριστοφοράτο– ήταν επιθετικός και μάλλον υπό την επήρεια αλκοόλ ή ναρκωτικών ουσιών.

6/9/2004 - ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΕΣΗΕΑ: Συνέβαλε και μέρος των ΜΜΕ

Τον «εθνικιστικό παροξυσμό» καταδικάζει με ανακοίνωσή της η ΕΣΗΕΑ. Το διοικητικό συμβούλιο της Ένωσης χαρακτηρίζει τα όσα συνέβησαν τραγικά και διαπιστώνει «με μεγάλη ανησυχία ότι μέρος των μέσων ενημέρωσης συνέβαλε και συμβάλλει –είτε με την προβολή ακραίων απόψεων προσώπων του “δημόσιου χώρου” είτε με ανάλογα σχόλια ορισμένων δημοσιογράφων είτε με επιλεκτική χρήση της “ειδησεογραφίας”– στη διαμόρφωση επίφοβου κλίματος εθνικιστικού και ρατσιστικού παροξυσμού».

Ενόψει μάλιστα και του αγώνα της Εθνικής μας με το αντιπροσωπευτικό συγκρότημα της Τουρκίας, η ΕΣΗΕΑ καλεί «τις επιχειρήσεις ενημέρωσης καθώς και κάθε άλλο κυβερνητικό, κομματικό ή αθλητικό παράγοντα –και από τις δύο πλευρές του Αιγαίου– να μην αναμασώντας εθνικιστικά στερεότυπα και άλλες βαρβαρότητες». Το διοικητικό συμβούλιο της Ένωσης ζητεί επίσης από τους δημοσιογράφους να τηρούν τον κώδικα δεοντολογίας, «να μην αποδέχονται πιέσεις, από οποιονδήποτε κι αν ασκούνται, που στοχεύουν στη δημιουργία εμπρηστικού κλίματος, και να επιβεβαιώνουν ότι έχουν απόλυτη συνείδηση του κοινωνικού τους ρόλου, πέρα από ασύδοτες επιχειρηματικές, πολιτικές ή άλλες σκοπιμότητες».

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 7/9/04

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε στην τάξη και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας το κείμενο της καθηγήτριας Α. Κορωναίου με τίτλο «Η σκοτεινή πλευρά του αθλητισμού». Με ποια σημεία του κειμένου συμφωνείτε και με ποια διαφωνείτε; Αναπτύξτε τα επιχειρήματά σας. Στη συνέχεια γράψτε ένα δικό σας κείμενο που θα περιγράφει τόσο τη «σκοτεινή» όσο και τη «φωτεινή» πλευρά του αθλητισμού.
- ➔ Ξεφυλλίστε τις αθλητικές εφημερίδες και συγκεντρώστε κείμενα και εικόνες που θεωρείται ότι αναπαράγουν διάφορες μορφές ρατσισμού. Σχολιάστε το περιεχόμενό τους, συζητώντας με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.
- ➔ Διαλέξτε ένα από τα παραπάνω κείμενα και προσπαθήστε να το ξαναγράψετε με ύφος που κατά τη γνώμη σας δεν είναι ρατσιστικό. Αφού το κάνετε, συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας πόσο εύκολο ή δύσκολο ήταν να γίνει αυτό. Περιγράψτε συγκεκριμένες δυσκολίες που συναντήσατε.
- ➔ Διαβάστε την είδηση που αποδελτίωσε από την εφημερίδα «Αθλητική Φωνή» η Ομάδα του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών στο πλαίσιο του προγράμματος «Ρατσισμός και ΜΜΕ». Στη συνέχεια διαβάστε το σχόλιο που κάνουν οι μαθητές πάνω στην είδηση αυτή. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε και γιατί; Αφού συγκεντρώσετε τα επιχειρήματά σας, κάντε το δικό σας γραπτό σχολιασμό για την παραπάνω είδηση, επιβεβαιώνοντας ή διαφωνώντας με το σχολιασμό που έκαναν οι μαθητές του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών.
- ➔ Στην παραπάνω είδηση αναφέρονται δύο παρωνύμια ποδοσφαιριστών. Κάντε ένα κατάλογο προσθέτοντας και άλλα παρωνύμια ποδοσφαιριστών, αθλητών ή ομάδων που γνωρίζετε. Ξεχωρίστε ποια από τα παραπάνω παρωνύμια έχουν προσβλητική ή ρατσιστική διάσταση. Προβληματιστείτε για το πώς προέκυψαν τα παρωνύμια αυτά, αλλά και σε τι εξυπηρετούν. Σκεφτείτε πώς νιώθουν οι κάτοχοι των παρωνυμίων, οι οποίοι ξαφνικά βρέθηκαν με ένα «δεύτερο όνομα», που όχι μόνον δεν

επέλεξαν, αλλά συνήθως και διαφωνούν με το περιεχόμενό του.

- ➔ Κάνετε ένα κατάλογο με προσβλητικά ή ρατσιστικά συνθήματα που συνήθως ακούγονται στο γήπεδο, αλλά και δημοσιεύονται στον αθλητικό τύπο. Σκεφτείτε και συζητήστε στην τάξη ποιος είναι ο σκοπός των συνθημάτων αυτών, αλλά και οι αντιδράσεις που προκαλούν. Στη συνέχεια κάνετε έναν κατάλογο με συνθήματα που όλοι συμφωνείτε ότι δεν εμπεριέχουν προσβλητικές ή ρατσιστικές διαστάσεις. Συγκρίνετε το μέγεθος των δύο καταλόγων. Τι συμπεράσματα βγάζετε;
- ➔ Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη την είδηση με τίτλο «Νεκρός για ένα κορνάρισμα...». Το γεγονός στο οποίο αναφέρεται δεν είναι σίγουρα συνηθισμένο, παρ'όλα αυτά η βία στα γήπεδα είναι πολύ συνηθισμένη. Συζητήστε το θέμα αυτό με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας. Τι προτάσεις έχετε να κάνετε σχετικά με τον έλεγχο της βίας στα γήπεδα; Πώς θα μπορούσαν να βοηθήσουν τα ΜΜΕ; Μερικές ιδέες θα μπορούσατε να πάρετε και από την ανάγνωση των προηγούμενων κειμένων.
- ➔ Γνωρίζετε την ευρωπαϊκή οργάνωση «FARE» (Football Against Racism in Europe); Πρόκειται για μια μεγάλη ομάδα ατόμων αλλά και φορέων που από τη μια αγαπούν το ποδόσφαιρο και από την άλλη αγωνίζονται εναντίον του ρατσισμού. Περισσότερες πληροφορίες για την οργάνωση αυτή μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα: www.farenet.org
Η οργάνωση Fare την περίοδο 14-24/10/04 οργάνωσε την Εβδομάδα Δράσης εναντίον του Ρατσισμού και των Διακρίσεων στο Ευρωπαϊκό Ποδόσφαιρο.
Ψάξτε στην ιστοσελίδα της FARE και βρείτε περισσότερες πληροφορίες για τις εκδηλώσεις που έγιναν την παραπάνω εβδομάδα. Στην Ελλάδα έγινε κάποια αντίστοιχη εκδήλωση; Αν είσαστε εσείς υπεύθυνοι για την οργάνωση μιας τέτοιας εκδήλωσης τι θα προτείνατε;

Τι χράζουν
οι εφημερίδες
και τα περιοδικά
για τη
γυναίκα

Από την ομάδα εργασίας
του 2^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

τον προγράμματος

Αν και θέλουμε να πιστεύουμε ότι ο ρατσισμός σήμερα έχει εξαλειφθεί εντελώς, η πραγματικότητα απέχει πολύ από αυτό. Αν και έχουν καταργηθεί τα σχολεία των λευκών και των μαύρων, ακόμα και τα λεωφορεία αυτού του είδους, παρ' όλ' αυτά συνεχίζουν οι διακρίσεις. Ακόμα και ο τύπος ορισμένες φορές κάνει διακρίσεις στον τρόπο που σχολιάζει λευκούς και μαύρους. Ρατσισμός σήμερα υπάρχει παντού τριγύρω μας. Άλλες φορές τον καταδικάζουμε και τον καταγγέλλουμε και άλλες τον αγνοούμε απορροφημένοι από τα προβλήματα της καθημερινότητας.

Ρατσισμός όμως δεν υπάρχει μόνο ανάμεσα σε λευκούς και μαύρους, αλλά γίνονται και διακρίσεις ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες. Οι άντρες από τα πανάρχαια χρόνια κατείχαν ηγετική και ευνοϊκότερη θέση σε σχέση με τις γυναίκες. Τα δικαιώματα που οι άντρες κατείχαν από πολύ παλιά οι γυναίκες μόλις πριν λίγα χρόνια απέκτησαν, όπως της ψήφου. Σε μερικές χώρες οι γυναίκες βρίσκονται ακόμα σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους άντρες.

Σαν νέοι άνθρωποι ευαισθητοποιηθήκαμε στο θέμα του ρατσισμού και σαν κορίτσια, ιδιαίτερα στο θέμα του ρατσισμού κατά της γυναίκας. Η θέση της γυναίκας πάντα ήταν υποβαθμισμένη και άνιση σε σχέση με τους άντρες. Αυτό δεν μας αρέσει. Επικεντρωθήκαμε και ψάξαμε μέσα στο γυναικείο περιοδικό τύπο. Γιατί θέλαμε να δούμε πώς βλέπουν τα περιοδικά που ασχολούνται αποκλειστικά με τη γυναίκα τη θέση που αυτή έχει μέσα στην κοινωνία και ποια μηνύματα στοχεύουν να την επηρεάσουν.

στο τέλος του προγράμματος

Μετά από μια έντονη προσπάθεια, λίγων αναγκαστικά μηνών, η ομάδα κατά του ρατσισμού της γυναίκας προσπάθησε να δείξει πως η γυναίκα είναι ισότιμη με τον άντρα. Ψάξαμε μέσα από τον γυναικείο περιοδικό τύπο να βρούμε άρθρα και να δούμε το περιεχόμενό τους. Διαπιστώσαμε πως οι αρθρογράφοι έχουν καταλάβει την αξία της γυναίκας, γι' αυτό και η γνώμη τους έχει αντιρατσιστικό περιεχόμενο. Έχουν καταλάβει πως οι σύγχρονες γυναίκες έχουν και αυτές δικαιώματα και μπορούν να κάνουν ό,τι ακριβώς οι άντρες στον τομέα της εργασίας. Οι γυναίκες έχουν καταφέρει να "ξεφύγουν" από την προκατάληψη ότι αυτές είναι κατώτερες από τους άντρες, αν και έχουν πολλή δουλειά μπροστά τους για να την "εξαφανίσουν" τελείως!!!

“Γιατί οι γυναίκες αμείβονται λιγότερο από τους άνδρες;”

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
“ΓΥΝΑΙΚΑ” 8/03/03

“...Είναι λοιπόν προφανές ότι το σλόγκαν “Πες μου το φύλο σου να σου πω την αμοιβή σου”, που επέλεξε πρόσφατα το ελληνικό Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) για να δημοσιοποιήσει το πρόβλημα της (άν)ισης αμοιβής είναι πιο επίκαιρο από ποτέ. Το Κ.Ε.Θ.Ι. έχει αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο στην ευαισθητοποίηση των Ελληνίδων για κάθε μορφή ανισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα. Το πρόγραμμα “Ίση αμοιβή - Προσοχή στο κενό”, που ξεκίνησε πέρυσι, ολοκληρώθηκε πρόσφατα με την ανακοίνωση της έρευνας για το χάσμα των αμοιβών στον τομέα της υγείας. Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ελληνίδων Δημοσιογράφων (ΕΔΕΔ), με πρόεδρο την Εύη Δεμίρη, σε συνεργασία με την πρόεδρο του Donna Manager, του Ελληνο-Ιταλικού Επιμελητηρίου Παρή Ράπη-Λύρα, βράβευσαν πέντε μεγάλες επιχειρήσεις που προώθησαν αξιολογικά γυναίκες σε επιτελικές θέσεις. Ήδη, έχουν προηγηθεί ένα πανευρωπαϊκό συνέδριο σχετικά με την ισότητα των αμοιβών, στο οποίο συμμετείχε και η Άννα Διαμαντοπούλου, και η ανακοίνωση του μισθολογικού χάσματος, σε άλλους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Όπως τονίζει στο “Bazaar” η πρόεδρος του Κ.Ε.Θ.Ι. Βάσω Αρτινοπούλου, “το ζήτημα της ίσης αμοιβής είναι συναφές με τη μη ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας. Αυτό που παρατηρούμε είναι ότι οι γυναίκες πολλές φορές καθυστερούν να μπουν στην αγορά εργασίας εξαιτίας και του αποκαρδιωτικού μισθολογικού χάσματος. Με στόχο το 60% (σε σχέση με το 37% σήμερα) των Ελληνίδων να εργάζεται σύντομα, και μάλιστα σε συνθήκες πραγματικής εργασιακής ισότητας, έχουμε οργανώσει πολλά σχετικά προγράμματα, όπως, για παράδειγμα, αυτό της ευαισθητοποίησης των μαθητών σε 3.500 σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, επειδή πιστεύουμε ότι η εξάλειψη των στερεότυπων πρέπει να αρχίσει από νωρίς, από τα μαθητικά χρόνια”. Σύμφωνα με στοιχεία του Κ.Ε.Θ.Ι., το χάσμα στους μισθούς

στην Ελλάδα με βάση τις ωριαίες μεικτές αποδοχές ανέρχεται σε 28,5% και 25% στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες αντίστοιχα. Στον κλάδο του λιανικού εμπορίου, οι γυναίκες λαμβάνουν κατά μέσο όρο 16% μικρότερη αμοιβή από αυτήν των ανδρών. Ελάχιστο μικρότερο είναι στον τουρισμό, ενώ αρκετά μεγαλύτερο είναι στον τραπεζικό κλάδο, όπου αυξήθηκε κατά τη δεκαετία του '90 και ανέρχεται σήμερα στο 23%. Γι' αυτόν το λόγο ενδεχομένως, κατά το τελευταίο μόνο τρίμηνο, το τηλεφωνικό κέντρο του Κ.Ε.Θ.Ι. έχει δεχτεί περισσότερα από 160 τηλεφωνήματα από εργαζόμενες που αντιμετωπίζουν άνιση μεταχείριση στο θέμα των αμοιβών, ζητώντας νομική βοήθεια από τους εξειδικευμένους συμβούλους.

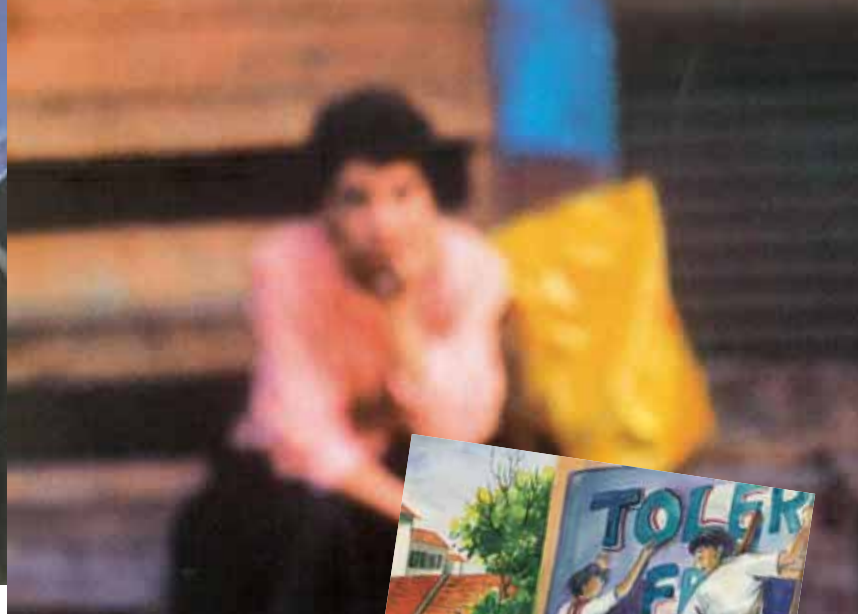
Τι μέλλει γενέσθαι; Σύμφωνα με την Άννα Διαμαντοπούλου, “οι ίδιες οι γυναίκες πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι μισθολογικές διακρίσεις εξακολουθούν να υφίστανται, ώστε να απαιτήσουν την αλλαγή των δεδομένων. Η απουσία των γυναικών από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και η ύπαρξη μίας “γυάλινης” οροφής που τις εμποδίζει να ανεληχθούν σε θέσεις αυξημένης ευθύνης και υψηλότερων αποδοχών δεν θέτουν μόνο ζήτημα κοινωνικής και αποτελεσματικής λειτουργίας των αγορών και της οικονομίας γενικότερα”. **Στις προτεραιότητες της Ε.Ε.** για τα επόμενα χρόνια συμπεριλαμβάνονται η αναδιάρθρωση του τρόπου εκτίμησης της απόδοσης και της παραγωγικότητας των εργαζομένων, η βελτίωση των στατιστικών μετρήσεων των μισθολογικών ανισοτήτων, η υποχρέωση των επιχειρήσεων να συντάξουν εκθέσεις για την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών εργαζομένων καθώς και η βελτίωση των υπηρεσιών φύλαξης παιδιών και άλλων εξαρτώμενων προσώπων. Στόχος των μέτρων θα είναι μέχρι το 2010 το “ασθενές” φύλο να ξαναβρεί και πάλι το σθένος του, τουλάχιστον μισθολογικά.

αυθόγεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Αυτό το άρθρο μάς μιλάει για την ανισότητα μεταξύ του άντρα και της γυναίκας στον επαγγελματικό τομέα. Και συγκεκριμένα αναφέρεται στο ότι οι εργαζόμενες γυναίκες στην Ευρωπαϊκή Ένωση αμείβονται από 16% έως και 38% λιγότερο από τους άντρες. Ακόμη, παρόλο που έχουν υιοθετηθεί διάφορες Συμβάσεις κατά καιρούς, η ανισότητα συνεχίζεται, μπορεί ότι με τον ίδιο ρυθμό, αλλά συνεχίζεται!

Η αρθρογράφος καταγράφει τη δυσάρεστη πραγματικότητα και επισημαίνει τη διάσταση ανάμεσα στις προβλέψεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και στην πραγματικότητα, που καταδικάζει τις γυναίκες σε μικρότερες αμοιβές - για ίση εργασία - από τους άντρες. Προσωπικά, όταν διάβασα αυτό το άρθρο σκέφτηκα ότι, φυσικά, δεν είναι σωστό να υποτιμώνται οι γυναίκες. Γιατί μας αποκαλούν το “ασθενές” φύλο; Και γιατί δεν δέχονται ότι έχουμε τα ίδια δικαιώματα με τους άντρες; Σιγά σιγά θα τα αποκτήσουμε. Βοήθεια θα έχουμε από τα θετικά μέτρα που πρόκειται να παρθούν στο μέλλον.

η θηλυκή πλευρά της τεχνολογίας

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
"ΓΥΝΑΙΚΑ" 8/04/03

Πριν από μερικά χρόνια, οι νέες τεχνολογίες εισέβαλαν θριαμβευτικά στη ζωή μας. Προς τα τέλη της περασμένης δεκαετίας, το Διαδίκτυο μπήκε στην καθημερινότητά μας, το e-mail άρχισε ν' αντικαθιστά τα ταχυδρομεία, η κινητή τηλεφωνία μεταβλήθηκε από καταναλωτικό αγαθό στο απόλυτο σήμερα κατατεθέν της κοινωνικής ευημερίας, ενώ οι εταιρίες νέας τεχνολογίας σκαρφάλωναν στην κορυφή του δείκτη NASDAQ, ώσπου ακούστηκε ο εκκωφαντικός κρότος της απότομης πτώσης. Το καταναλωτικό κοινό φάνηκε ανήμπορο να ανταποκριθεί στη συνεχή παραγωγή νέων προϊόντων, οι εταιρίες νέας τεχνολογίας με πεδίο δραστηριοποίησης τον κυβερνοχώρο άρχισαν να κλείνουν η μία μετά την άλλη και οι πωλήσεις ηλεκτρονικών υπολογιστών μειώθηκαν. Παρ' όλα αυτά, η αγορά συνέχισε να κινείται με τη σωστή προβολή και προώθηση των προϊόντων μιας βιομηχανίας, στην οποία οι εξελίξεις κινούνται με την ταχύτητα της σκέψης. Στις σελίδες που ακολουθούν πέντε γυναίκες μιλούν για τις δυσκολίες, τις προοπτικές, αλλά και την πορεία τους στη βιομηχανία που σχεδιάζει το μέλλον.

Μαρία Βαΐδου, διευθύντρια μάρκετινγκ για Ελλάδα και Κύπρο, Sun Microsystems. Η πορεία της ξεκινά από την Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης, μ' ένα πτυχίο του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων. Διασχίζει τον Ατλαντικό με μοναδικά όπλα το κοφτερό της μυαλό, τη θέληση και την εργατικότητα. Βρίσκεται στην Καλιφόρνια, όπου και διδάσκει, ως βοηθός καθηγητή, Ποσοτική Επιχειρησιακή Ανάλυση στο San Jose State University, απ' όπου παίρνει και το μεταπτυχιακό της. "Βρέθηκα στις ΗΠΑ δίχως πόρους από την οικογένειά μου. Εργάστηκα και σπούδασα με υποτροφία". Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι νέες τεχνολογίες μπαίνουν θεαματικά στη ζωή της και η Σίλικον Βάλεϊ γίνεται αναπόσπαστο κομμάτι μιας καθημερινότητας, που τρέχει με τις ταχύτητες των μικροτσιπ. Εκεί θα βιώσει την ξέφρενη κούρσα προς την κορυφή των εταιριών νέας τεχνολογίας και θα δει τη γέννηση του μύθου, που περιέβαλε για μία δεκαετία τις εταιρίες του χώρου. Οι επαγγελματικές της φιλοδοξίες παραχωρούν τη θέση τους στη νοσταλγία για την Ελλάδα και παίρνει τη μεγάλη απόφαση να επιστρέψει. Την ίδια στιγμή, οι νέες τεχνολογίες μόλις είχαν αρχίσει να παίρνουν τη θέση τους στην οικονομική πραγματικότητα της χώρας μας. "Έλειπαν οι υποδομές, ενώ οι διευθυντικές θέσεις για τις γυναίκες ήταν ανύπαρκτες. Θα έλεγα ότι ο χώρος αποτελούσε εφελτήριο επαγγελματικής εξέλιξης των αντρών. Ωστόσο, στάθηκα τυχερή και βρήκα σχεδόν αμέσως εργασία στη Singular, ως διευθύντρια μάρκετινγκ".

Αυτοί οι σπόροι-σχολία
της ομάδας
εργασίας

Αυτό το κείμενο μας μιλάει για τις διακρίσεις απέναντι στη γυναίκα, προβάλλοντας το παράδειγμα μιας διευθύντριας λογισμικού στα Multigama, που εργάστηκε σκληρά, με θέληση και εργατικότητα, για να φτάσει ψηλά. Στο άρθρο αναφέρεται πως οι διευθυντικές θέσεις γυναικών ήταν ανύπαρκτες και ότι σε κάθε περίπτωση μία γυναίκα για να φτάσει ψηλά πρέπει να αρχίσει από πολύ χαμηλά, γιατί οι άντρες δεν εμπιστεύονται τις γυναίκες.

Γυναίκες πρόσφυγες

Αυτές είναι που δεν γιορτάζουνε ποτέ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
"ΓΥΝΑΙΚΑ" 10/04/03

Της Φωτεινής Τσαλίκoglου

Για την ημέρα της γυναίκας αξίζει να σταθούμε στην αλήθεια μιας γυναίκας που δεν γιορτάζει ποτέ. Η γυναίκα πρόσφυγας. Η σιωπηλή πλειονότητα ενός κατατρεγμένου σε όλη την υφήλιο πληθυσμού.

Από τα 22 εκατομμύρια προσφύγων στη Γη, το 80% είναι γυναίκες. Οι 3.000 από αυτές ζουν στη χώρα μας. Ένας πληθυσμός που η ζωή του κυμαίνεται ανάμεσα σε δύο πόλους: "Άσυλο" - "Απέλαση". Όπως λέμε "Ζωή" και "Θάνατος". Εξαιρετικά σημαντικός είναι ο ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ενώ η Ελληνική Αντιπροσωπεία υπερβαίνει σε ζήλο και μόχθο τον εαυτό της. Όμως το ευρωπαϊκό τοπίο δεν είναι και τόσο ευνοϊκό. Η πίεση που ασκούν τα ισχυρά μεταναστευτικά ρεύματα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση γεννά δυσπιστία και φόβο απέναντι στον απειλητικό ξένο. Η 11η Σεπτεμβρίου επιδείνωσε το ήδη ολισθηρό έδαφος. Στο Ευρωκοινοβούλιο οι μεταρρυθμίσεις που ψηφίζονται για το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών διαπνέονται από τη μέριμνα της καταστολής και του ελέγχου, ενώ ο επικείμενος ολέθριος πόλεμος στο Ιράκ θα προκαλέσει την προσφυγοποίηση έως και 2.000.000 ατόμων. Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η σύγχυση ανάμεσα στις έννοιες των "αιτούντων άσυλο", των "μεταναστών προσφύγων" και των "λαθρομεταναστών" αποβαίνει συνήθως εις βάρος του πρόσφυγα. Ο εξ ορισμού "δίχως χαρτιά" πρόσφυγας κινδυνεύει να ταυτιστεί με τον λαθρομετανάστη.

Ωστόσο, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η έννοια του πρόσφυγα έτσι όπως καθιερώθηκε στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών του 1951 προσλαμβάνει μια εντελώς συγκεκριμένη σημασία. "Πρόσφυγας είναι ο άνθρωπος με δικαιολογημένο φόβο διώξεως επειδή ανήκει σε συγκεκριμένη φυλή, θρησκεία, εθνικότητα, κοινωνική ομάδα ή πολιτική παράταξη, βρίσκεται μακριά από τη χώρα καταγωγής του και εξαιτίας του φόβου αυτού δεν επιθυμεί να τύχει της προστασίας αυτής της χώρας".

"Δικαιολογημένος φόβος" και "δίωξη", οι δυο λέξεις-κλειδιά, που φανερώνουν μιαν αλήθεια η οποία εύκολα παρακάμπτεται: "Ουδείς γίνεται πρόσφυγας με τη θέλησή του". Ο πρόσφυγας δεν έχει άλλη επιλογή από το να εγκαταλείψει τον γενέθλιο τόπο. Σε αυτό τον εξαναγκασμό οι γυναίκες είναι διπλά χαμένες. Υφίστανται την πίεση της προσφυγικής συνθήκης και επιπλέον πρόσθετες πιέσεις. Έχοντας οι περισσότερες υποστεί διώξεις, στερήσεις, βιασμούς, κακοποιήσεις και εκμεταλλεύσεις πάσης φύσεως, διαιωνίζουν το ευάλωτο της κατάστασής τους και την ευθραυστότητα της προϊστορίας τους στο νέο τόπο "υποδοχής".

Εκεί όπου τις περιμένουν οι νέες συνθήκες κοινωνικού

αποκλεισμού: Γλωσσικοί φραγμοί. Ανέχεια. Απομόνωση. Πολιτισμικό σοκ σε μια άγνωστη χώρα με άγνωστους ανθρώπους. Χαστικές και ανοίκειες συνθήκες διαβίωσης σε καταυλισμούς.

Και ο βασανιστικός χρόνος, που δεν περνά μέχρι να εκδικασθεί το αίτημά τους.

Η σωματική αλλά και η ψυχική υγεία πάσχει. Ερευνητικά δεδομένα φανερώνουν πως μια στις δύο γυναίκες πρόσφυγες υποφέρει από κατάθλιψη, μια στις τέσσερις από αγχώδη νεύρωση, ενώ η πλειονότητά τους υποφέρει από το σύνδρομο ενός μετατραυματικού στρες (PTSD).

"Να προλάβει να ζήσει προτού πεθάνει". Ιδού το μεγάλο στοίχημα της γυναίκας-πρόσφυγα.

Ο αποχωρισμός από την οικογένεια αποτελεί ένα μείζον πρόβλημα. Συνεπώς, είναι σημαντικό το ότι μόλις πριν από λίγες μέρες έγινε δεκτή υπό την ελληνική προεδρία η οδηγία για την οικογενειακή επανένωση, που επί τρία χρόνια ταλάνιζε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Family Reunification Directive JHA Council Meeting of Feb. 27 & 28). Οι γυναίκες δεν είναι μόνον θύματα βίας και εκμετάλλευσης, αλλά και θύματα της ρητορείας και των εύκολων λόγων που αρθρώνονται για να τις υπερασπιστούν. Ο σεβασμός των διεθνών συμβάσεων είναι ένα πρώτο κανονιστικό βήμα για την τιθάσευση της ρητορείας.

Τι όμως να γίνει για όλες αυτές τις γυναίκες που κουβαλούν το τραυματικό ίχνος ενός απειλητικού παρελθόντος σε έναν εξίσου απειλητικό νέο τόπο;

Πώς να γίνει πράξη το άρθρο 1 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη κάθε Μορφής Διάκρισης εις Βάρος των Γυναικών; Θα μπορούσε κανείς εδώ να δοκιμάσει να προτείνει την αλήθεια του αυτονότου, όπως:

Να αναγνωριστούν οι ιδιαίτερες ανάγκες των γυναικών προσφύγων, καθώς και εκείνων που ανήκουν σε ακόμη πιο ευάλωτες ομάδες (π.χ. ασυνόδευτα κορίτσια, ανάπηρες, ψυχικά άρρωστες, ηλικιωμένες).

Να υπάρξει μια αξιόπιστη πληροφόρηση για την κατάστασή τους και να γίνουν σχετικές εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού. Στην κατάρτιση των προγραμμάτων που τις αφορούν να συμμετέχουν ενεργά οι ίδιες. Το κράτος, οι τοπικές αρχές, οι ισχυροποιημένες μη κυβερνητικές οργανώσεις να παρέχουν στοιχειώδη υποδοχή, νομική και κοινωνική συμπαράσταση, πρόσβαση σε αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως τροφή, στέγη, ένδυση και ιατρική περίθαλψη, προγράμματα ένταξης και προστασία κατά τον επαναπατρισμό όταν αυτός γίνεται δυνατός.

Απαραίτητη προϋπόθεση: η εναρμόνιση των διαδικασιών ασύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, για την οποία σημαντική αναμένεται να είναι η συμβολή της ελληνικής προεδρίας. Αξίζει τον κόπο. Δεν είναι μόνον χάριν αυτών, αλλά και χάριν ημών των ιδίων...

αυθόψεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Στο άρθρο αυτό η κα Τσαλίκογλου θίγει το πρόβλημα των προσφύγων, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στις γυναίκες πρόσφυγες. Αναφέρει πως εκτός από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλοι οι πρόσφυγες, οι περισσότερες γυναίκες έχουν υποστεί δώξεις, στερήσεις, βιασμούς και διάφορες τέτοιες καταστάσεις που συμβάλλουν στην εμφάνιση κατάθλιψης που έχουν οι περισσότερες.

Αξιοσημείωτο είναι να αναφέρουμε πως οι πρόσφυγες γυναίκες είναι περισσότερες, αφού αποτελούν το 80% όλων των προσφύγων. Η αρθρογράφος φαίνεται πως αυτό που της έχει κάνει εντύπωση είναι το ότι οι γυναίκες πρόσφυγες δεν γιορτάζουν ποτέ.

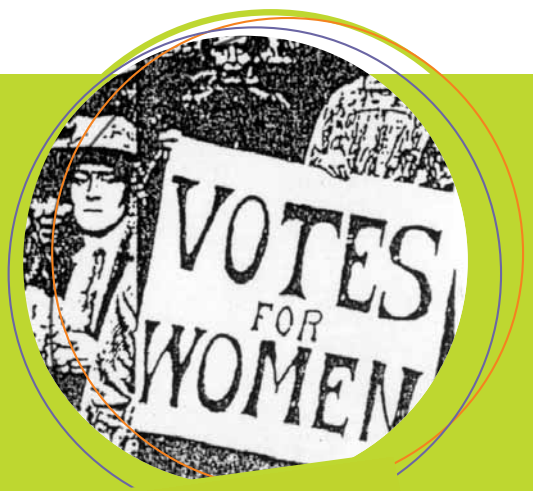
Αν σκεφτούμε λίγο παραπάνω, καταλαβαίνουμε πως κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στην ελληνική κοινωνία. Οι γυναίκες ποτέ δεν γιορτάζουν, είτε έχουν γενέθλια είτε γιορτή, αντίθετα έχει καθιερωθεί σαν "έθιμο" να κάνουν τραπέζια για τη γιορτή του άντρα τους!

ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΣΑΜΙΟΥ

"ΙΣΤΟΡΙΚΑ"
τ. 175, 6/3/2003

Ένας όρος γεννιέται

Η λέξη "σουφραζέτα" (αγγλικά "suffragette") είναι από εκείνες που κατάφεραν να μείνουν στην ιστορία, θυμίζοντάς μας ότι οι Αγγλίδες αγωνίστηκαν σθεναρά για την κατοχύρωση της δικής τους ισοπολιτείας. "Σουφραζέτα" είναι μια λέξη που κατάφερε να περάσει τόσο στο λόγο πολιτικών και διανοουμένων όσο και σ' εκείνο ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων στην Αγγλία, για να μείνει ανεξίτηλα γραμμένη στη συλλογική μνήμη διεθνώς μέχρι σήμερα, ενώ όλα τ' άλλα έχουν πια ξεχαστεί. Η λέξη δεν βρήκε ποτέ την αντίστοιχή της στα ελληνικά, όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, όπου απλώς μεταγράφεται. Ακριβώς γιατί δεν χρειάστηκε να εκφραστεί, παρά μόνο περιθωριακά, το αντίστοιχο του αγγλικού όρου. Το κίνημα των σουφραζετών υπήρξε ένα κίνημα που αναπτύχθηκε και έδρασε σχεδόν αποκλειστικά στη Βρετανία. Η λέξη "suffragette" δεν δημιουργήθηκε όμως για να ονοματίζει αφηρημένα τις οπαδούς της γυναικείας ψήφου, αφού σε όλο το 19ο αιώνα έχει καθιερωθεί και χρησιμοποιείται ο όρος "suffragist", ο οποίος υποδηλώνει ταυτόχρονα τις (όπως και τους) υπέρμαχους κάθε δικαιώματος ψήφου. Ο όρος σουφραζέτα δημιουργήθηκε για να εκφράσει μια καινούργια μορφή αγωνιζόμενης για τα δίκαια της γυναίκας, πολιτικό υποκείμενο μιας αμιγούς γυναικείας φεμινιστικής κινητοποίησης. Κυριο χαρακτηριστικό της ήταν η άμεση και με μαχητικό τρόπο διεκδίκηση του δικαιώματος της ψήφου από το τμήμα εκείνο του φεμινιστικού κινήματος που θεωρούσε τα πολιτικά δικαιώματα ακρογωνιαίο λίθο της ισότητας. Η λέξη υπήρξε δημοσιογραφικό δημιούργημα της εφημερίδας "Daily Mail" τον Ιανουάριο του 1906, την οποία επαναχρησιμοποίησε σε πρωτοσέλιδό της η εφημερίδα "Daily Mirror" δύο μήνες αργότερα. Οι δυναμικές φεμινίστριες υπέρμαχοι της ψήφου την οικειοποιήθηκαν αμέσως προάγοντάς την σε φραστικό σύμβολό τους. Οι σουφραζέτες χαρακτηρίζονται από το ότι εισήγαγαν στον αγώνα τους τις πρακτικές της "πολιτικής ανυπακοής", της "βίαιης αντίστασης", καθώς και της "επίθεσης" στο κράτος, που εξακολουθούσε να τις αγνοεί ως ολοκληρωμένους πολίτες.

αυθόψεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Η αρθρογράφος κάνει μια εκτεταμένη αναδρομή στο κίνημα των Αγγλίδων σουφραζετών, που διεκδίκησε με έντονο τρόπο την παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες. Οι φωτογραφίες του άρθρου μας γνωρίζουν τις σημαντικότερες μορφές του κινήματος, όπως οι Έμελιν (μητέρα), Σίλβι και Κρίσταμπελ (κόρες) Πάνκχαρστ. Εντύπωση προκαλεί το θάρρος των γυναικών αυτών και η αντοχή τους στις δώξεις που υφίσταντο, κάτι που φαίνεται καθαρά στις φωτογραφίες του άρθρου.

Βουδίστριες μοναχές. Γιατί θέλουν να γίνουν άντρες;

4.00 π.μ. Το μοναστήρι της Σαμαϊντονταγια αντηχεί από τους χτύπους της καμπάνας. Ώρα για το πρωινό ξύπνημα. Με τα κεριά στο χέρι, οι καλόγριες πηγαionoέρχονται σαν πυγολαμπίδες από τα κελιά στην τουαλέτα, από την τουαλέτα στον νιπτήρα και από εκεί στην κουζίνα, όπου ετοιμάζουν τα κάρβουνα για το φούρνο. Το βρασμένο ρύζι μπαίνει σε ένα μεγάλο δίσκο και μαζί με αρωματικές σάλτσες και βρασμένα λαχανικά, όσπρια και μπαχαρικά τοποθετείται σε ένα τεράστιο τραπέζι, έξω στο δρόμο. Σιγά σιγά κάνει την εμφάνισή του μέσα από το σκοτάδι ο πρώτος μοναχός και χωρίς κουβέντα παίρνει το μερίδιό του. Πριν περάσει πολλή ώρα έχει σχηματιστεί ουρά έξω από το μοναστήρι. Μία ώρα αργότερα, οι μοναχοί έχουν τελειώσει πια το πρωινό τους και οι καλόγριες μοιράζονται τα απομεινάρια. Η Μα Σινγκασίρι, μια εικοσιεννιάχρονη βουδίστρια, μου λέει με έμφαση: "οι άνδρες είναι κάτι το ιερό! Είναι ανώτεροι. Πρέπει να τους υπηρετούμε".

Στη Σαγκάινγκ, τη βουδιστική πρωτεύουσα της Μιανμάρ, ζουν πάνω από 8.000 μοναχές και μοναχοί στα αμέτρητα βουδιστικά μοναστήρια της πόλης. "Ζω σε αυτό το μοναστήρι από τα 16 μου. Αυτές οι γυναίκες είναι η οικογένειά μου", λέει η αιωνόβια ηγουμένη του μοναστηριού της Σαμάντο ντάγια Ντάου Νασασάρι. "Η

ζωή μου βρίσκεται στο τέλος της, αλλά δεν φοβάμαι. Έζησα έντιμα και στην επόμενη ενσάρκωσή μου θα έρθω στη Γη ως βουδιστής μοναχός. Είμαι σίγουρη γι' αυτό". Στη Μιανμάρ, παρ' ότι οι γυναίκες μπορούν να χωρίσουν τους συζύγους τους, με δικαιώματα στη μισή περιουσία, να ξεκινήσουν δική τους δουλειά, να διατηρήσουν το επώνυμό τους μετά το γάμο, αναγνωρίζονται βάσει νόμου ως ισότιμοι πολίτες με τους άνδρες και δεν αποκλείονται από οποιαδήποτε δραστηριότητα ή επιδίωξη, έρχεται ο βουδισμός και βάζει φρένο στη γυναικεία χειραφέτηση. Σύμφωνα με τις αρχές του κάρμα, οι πράξεις της προηγούμενης ζωής μας καθορίζουν την επόμενη ενσάρκωσή μας, τα πλούτη, την ευτυχία, την υγεία και, φυσικά, το φύλο. Η γυναικεία ενσάρκωση είναι αποτέλεσμα αρνητικού κάρμα, ένα είδος τιμωρίας.

Ο Ασίν Νιμάλα, ένας νεαρός μοναχός από το μοναστήρι Νταμαουντάγια της Γιανγκόν, μου εξηγεί: "Οι γυναίκες πρέπει να υπηρετούν τους άνδρες τους, γιατί μόνο έτσι μπορούν να ελπίζουν ότι θα ξαναγεννηθούν ως άνδρες. Οι άνδρες, πάλι, πρέπει να σέβονται τις γυναίκες τους. Αν τις απατούν, στην επόμενη μετενσάρκωσή τους θα γεννηθούν γυναίκες. Η προσφορά φαγητού και υπηρεσιών στους άνδρες μοναχούς, τους "γίους του Βούδα", θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους τρόπους για την απόκτηση θετικού κάρμα. Και οι καλόγριες το κάνουν αδιαμαρτύρητα, παρ' ότι τους κοστίζει ακριβά, καθώς πρέπει να συγκεντρώσουν τρόφιμα με τα πενιχρά μέσα που διαθέτουν, σε μια χώρα που μαστιάζεται από τη φτώχεια. Το φορτίο που τους φαίνεται ασήκωτο, όμως, είναι η υποτίμηση και η έλλειψη σεβασμού που εισπράττουν. "Μπήκα στο μοναστήρι στα 19 μου", λέει η Μα Σινγκάσιρι. "Η ζωή μου εδώ ήταν ήρεμη και ανέμελη, αλλά λίγο μετά την είσοδό μου στο μοναστήρι οι γονείς μου απέκτησαν αναπάντεχα τον πολυπόθητο γιο και έπαψαν να ενδιαφέρονται για μένα και να μου στέλνουν χρήματα..."

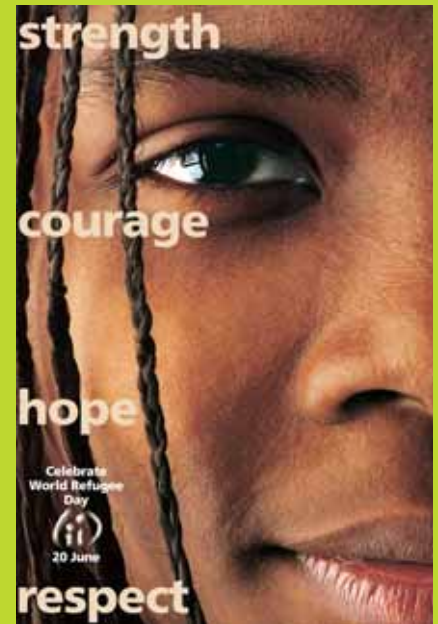
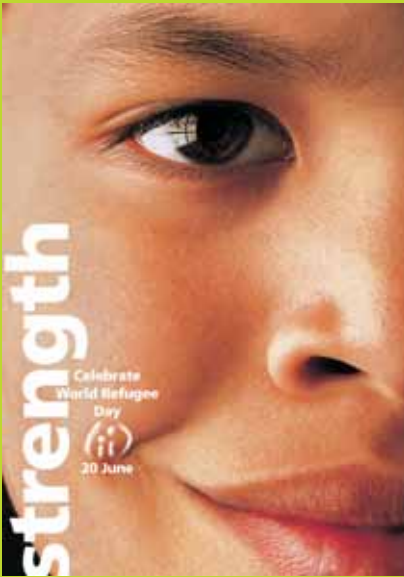
αυθόψεις-σχόλια
της ομάδας
εργασίας

Με το παραπάνω άρθρο και τις σχετικές φωτογραφίες και τα σχόλια, φαίνεται ο ρατσισμός προς τη γυναίκα. Αν και σε κάποιες χώρες, όπως αναφέρει, έχουν κάποια δικαιώματα, ωστόσο είναι υποχρεωμένες να υπηρετούν τους άντρες. Η στάση αυτή μου φαίνεται εντελώς ρατσιστική, διότι τόσο οι ικανότητες των αντρών όσο και των γυναικών είναι εξίσου πολύτιμες, για τη ζωή του καθενός.

Η στάση των αντρών προς τις γυναίκες τις οδήγησε σε άσχημα αποτελέσματα. Δηλαδή ακόμα και σήμερα, στη σύγχρονη εποχή, οι γυναίκες να αποδέχονται ότι είναι κατώτερες και να επιθυμούν στην επόμενη ζωή τους να είναι άντρες. Η υποτίμησή και η κακομεταχείριση που γινόταν οδήγησαν σε αυτά τα αποτελέσματα. Οι γνώμες μας φυσικά είναι εντελώς αντίθετες. Και όπως είναι φυσικό δεν θα επιθυμούσαμε την ίδια μεταχείριση, ακόμα και αν είχαμε κάποια δικαιώματα. Το λάθος αυτών, ίσως, είναι ότι πείστηκαν σε ένα πράγμα το οποίο δεν ισχύει, ότι είναι δηλαδή κατώτερες από τους άντρες, λόγω του φύλου τους. Πρέπει όμως να ξέρουμε ότι τα δύο φύλα είναι εξίσου ισότιμα τόσο για να δείχνουν σεβασμό το ένα στο άλλο όσο και να παραδέχονται την αξία του καθενός, όποιο φύλο και αν έχει!

Το περιοδικό αφιερώνει ένα εκτενές άρθρο για τη θέση της γυναίκας στο Μιανμάρ, ιδιαίτερα τη διαφορά στον τρόπο ζωής ανάμεσα στους Βουδιστές μοναχούς και στις γυναίκες μοναχές.

Στο άρθρο υπάρχουν πολλές αντιρατσιστικές αναφορές, όπου στιγματίζεται η κακομεταχείριση των γυναικών, η οποία όμως οφείλεται στις θρησκευτικές και κοινωνικές αντιλήψεις που επικρατούν. Ιδιαίτερα μας προβλημάτισε η παθητικότητα που επιδεικνύουν οι γυναίκες. Απαρνούνται την αξία του φύλου τους και προσδοκούν να ξαναγεννηθούν ως άντρες!!!

Δουλεύοντας

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη τα κείμενα που συγκέντρωσε η ομάδα εργασίας του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών σχετικά με τη γυναίκα. Εντοπίστε τα σημεία στα οποία συμφωνείτε καθώς και τα σημεία στα οποία διαφωνείτε. Αναπτύξτε τα επιχειρήματά σας.
- ➔ Τα παραπάνω κείμενα προσεγγίζουν μια σειρά από σημαντικά θέματα, όπως: οι αμοιβές των γυναικών, οι γυναίκες και η τεχνολογία, οι γυναίκες πρόσφυγες, η θέση της γυναίκας στη θρησκεία, οι Αγγλίδες σουφραζέτες κ.ά. Επιλέξτε ένα από τα θέματα αυτά και ερευνήστε το σε βάθος. Παρουσιάστε τα συμπεράσματα της μελέτης σας στην τάξη.
- ➔ Κάνετε τη δική σας έρευνα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο. Συγκεντρώστε άρθρα, κείμενα, ειδήσεις, διαφημίσεις, φωτογραφίες και οποιαδήποτε άλλο υλικό αφορά τη γυναίκα. Υπάρχουν στο υλικό από κάποιες διακρίσεις σε βάρος των γυναικών; Συζητήστε στην τάξη σχετικά με αυτό.
- ➔ Στα συμπεράσματα της έρευνάς της η ομάδα εργασίας του 2ου Γυμνασίου Αχαρνών υποστηρίζει ότι "οι αρθρογράφοι έχουν καταλάβει την αξία της γυναίκας, γι' αυτό και η γνώμη τους έχει αντιρατσιστικό περιεχόμενο". Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το παραπάνω συμπέρασμα. Παρουσιάστε τα επιχειρήματά σας και συζητήστε με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριάς σας.

Μηνύματα
εναντίον
του ρατσισμού

Ομάδες εργασίας από σχολεία
της Αττικής

Το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ.) της ΟΛΜΕ έστειλε την πρόκληση για το διαγωνισμό:

Μαθητικός Διαγωνισμός Αντιρατσιστικού Διαφημιστικού Μηνύματος και Φωτογραφίας
ΘΕΜΑ: «ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ»

Στο δικό μου σχολείο:

- έχουν όλοι οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριες ίδια δικαιώματα, ισότιμη μεταχείριση, ίσες ευκαιρίες στη μόρφωση;
- καταπολεμούμε το ρατσισμό και την ξενοφοβία, ιδίως απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες και τους πρόσφυγες;
- ενισχύουμε την ανεκτικότητα, την αποδοχή του διαφορετικού, τη διαπολιτισμική κατανόηση και ευαισθησία, τις αξίες της αλληλεγγύης, της ειρήνης και της συνεργασίας;
- αντιμετωπίζουμε κριτικά τα μηνύματα των μέσων μαζικής ενημέρωσης, απορρίπτοντας ό,τι προβάλλει το ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις;

Σκοποί του Διαγωνισμού

Να προβάλλει και να ενισχύσει την ιδέα ενός σχολείου στο οποίο όλοι οι μαθητές και όλες οι μαθήτριες έχουν ισότιμη θέση, ανεξάρτητα από τη φυλή, την εθνικότητα, το θρήσκευμα, τη γλώσσα, την πολιτισμική προέλευση, την κοινωνική θέση των γονέων τους ή άλλα κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Να καταπολεμήσει το ρατσισμό και την ξενοφοβία, ιδίως απέναντι στους οικονομικούς μετανάστες και τους πρόσφυγες, να ενισχύσει την ανεκτικότητα, την αποδοχή του

διαφορετικού, τη διαπολιτισμική κατανόηση και ευαισθησία, και να προβάλλει τις αξίες της αλληλεγγύης, της ειρήνης και της συνεργασίας.

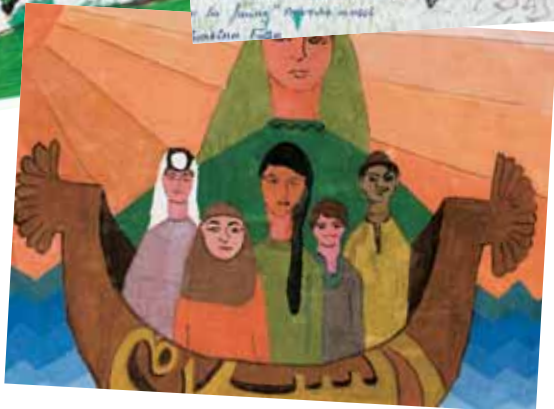
Να βοηθήσει τους μαθητές και μαθήτριες να γίνουν πιο ευαίσθητοι δέκτες των μηνυμάτων των μέσων μαζικής ενημέρωσης, αξιολογώντας θετικά το περιεχόμενό τους που προβάλλει τη διαπολιτισμική κατανόηση και ευαισθησία και απορρίπτοντας ό,τι προβάλλει το ρατσισμό, την ξενοφοβία και τις διακρίσεις.

Να ενθαρρύνει και να βοηθήσει τις μαθήτριες και τους μαθητές του Γυμνασίου, του Λυκείου και των ΤΕΕ να εξοικειωθούν με τις εκφραστικές δυνατότητες και τις τεχνικές της στατικής εικόνας (= φωτογραφία) και της κινούμενης εικόνας συνδουασμένης με μουσική και κείμενο (= διαφημιστικό μήνυμα) και γενικότερα των νέων τεχνολογιών.

Να συμβάλει στην προετοιμασία πολιτών ενημερωμένων και ευαίσθητων στα κοινωνικά,

πολιτικά, πολιτισμικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, των οποίων τις συνέπειες βιώνουν καθημερινά, και να καλλιεργήσει τη διάθεση συμμετοχής για την επίλυσή τους. Να προωθήσει τη δημιουργική συνεργασία ανάμεσα στους μαθητές και μαθήτριες για την παραγωγή οπτικοακουστικών μηνυμάτων που προβάλλουν αξίες όπως αυτές που αναφέρθηκαν προηγουμένως, καθώς και ανάλογες πρακτικές στην καθημερινή σχολική ζωή. Να τους εθίσει στην τάση να επιχειτούν τρόπους ψυχαγωγίας υψηλού επιπέδου, που θα συμβάλλουν τόσο στην προσωπική τους ικανοποίηση όσο και στην απόκτηση χρήσιμων γνώσεων και εμπειριών. Να δώσει ευκαιρίες στους μαθητές και μαθήτριες να αναδείξουν το ταλέντο και τις δεξιότητές τους και να αναπτύξουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους.

Εμείς
ανταποκριθήκαμε

Γυμνάσιο Διονύσου
«Αλληλέγγυοι
στους κοινούς στόχους»
Χιωτίνη Ευδοκία, Μάστορη Άννα,
Παρασκευόπουλος Αλκιβιάδης,
Μπουρλή Βασιλική κ.ά. (Τμήμα Β2)

1ο Γυμνάσιο Κορωπίου
«Διαβάζουμε παρέα»
Αργυρού Αναστ., Αργυρού Κατερίνα,
Κοπαλίδης Βίκτωρας, Κιριμόπουλος Δημήτρης,
Καρακώστα Βάσια, Σταμούλου Γλυκερία,
Παπαπλιού Μαρία, Ιφρέμ Ιωάννα, Τσιάπαλη
Αθηνά, Ντούνη Ελένη, Φραγκίσκου Διαλεχτή

3ο Γυμνάσιο Νίκαιας
«Η αλήθεια σε δύο
ζευγάρια παπούτσια»
Κατράκη Παύλου Ίριδα

6ο Λύκειο Ν. Ιωνίας
«Αγανάκτηση»
Τσιουδάκης Εμμ., Πάσχου Μαρ.,
Ρόκκος Δημ., Κιούση Ελ.,
Καμζόλα Δημ., Βρεττός Κώστας

Σχεδιασμός «διαφημιστικού» μηνύματος εναντίον του ρατσισμού

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΑΙΝΙΑΣ: περίπου 20''

SOUNDTRACK: «The Immigrant Song» των Led Zeppelin ή
«Sweet Dreams» των Eurythmics

ΧΡΟΝΟΣ ΠΛΑΝΟ

- 1''-2'': Το μεγάλο μολύβι (1) ανάβει από έναν αναπήρα.
2''-4'': Το αναμμένο μολύβι (1) κάνει περιστροφή 180ο, αγγίζει ένα μολύβι (2) και μεταδίδει τη φωτιά.
5''-7'': Το μολύβι (2) κάνει περιστροφή 180ο, αγγίζει ένα μολύβι (3) και μεταδίδει τη φωτιά.
8''-10'': Το μολύβι (3) μένει ακίνητο - η φωτιά μεταδίδεται απ' τη μια άκρη στην άλλη. Η άκρη του ακουμπά ένα όρθιο μολύβι (4).
11''-13'': Το μολύβι (4) καίγεται ολόκληρο (η φωτιά μεταδίδεται ως την άκρη του).
14'': Το μολύβι (4) γέρνει στο όρθιο μολύβι (5) που παίρνει φωτιά στην άκρη.
15'': Το μολύβι (5) γέρνει με τη σειρά του σ' ένα όρθιο μολύβι (6) και μεταδίδει σ' αυτό τη φωτιά.
16''-17'': Το μολύβι (6) πέφτει με δύναμη στην επιφάνεια του τραπεζιού πάνω σε άλλα μολύβια, που ανάβουν όλα.
18''-19'': Πανοραμικό πλάνο της επιφάνειας του τραπεζιού με τα αναμμένα μολύβια, όπου αρχίζει να βρέχει και σβήνουν.
20'': Τελευταίο πλάνο της εικόνας των καμμένων και βρεγμένων μολυβιών.

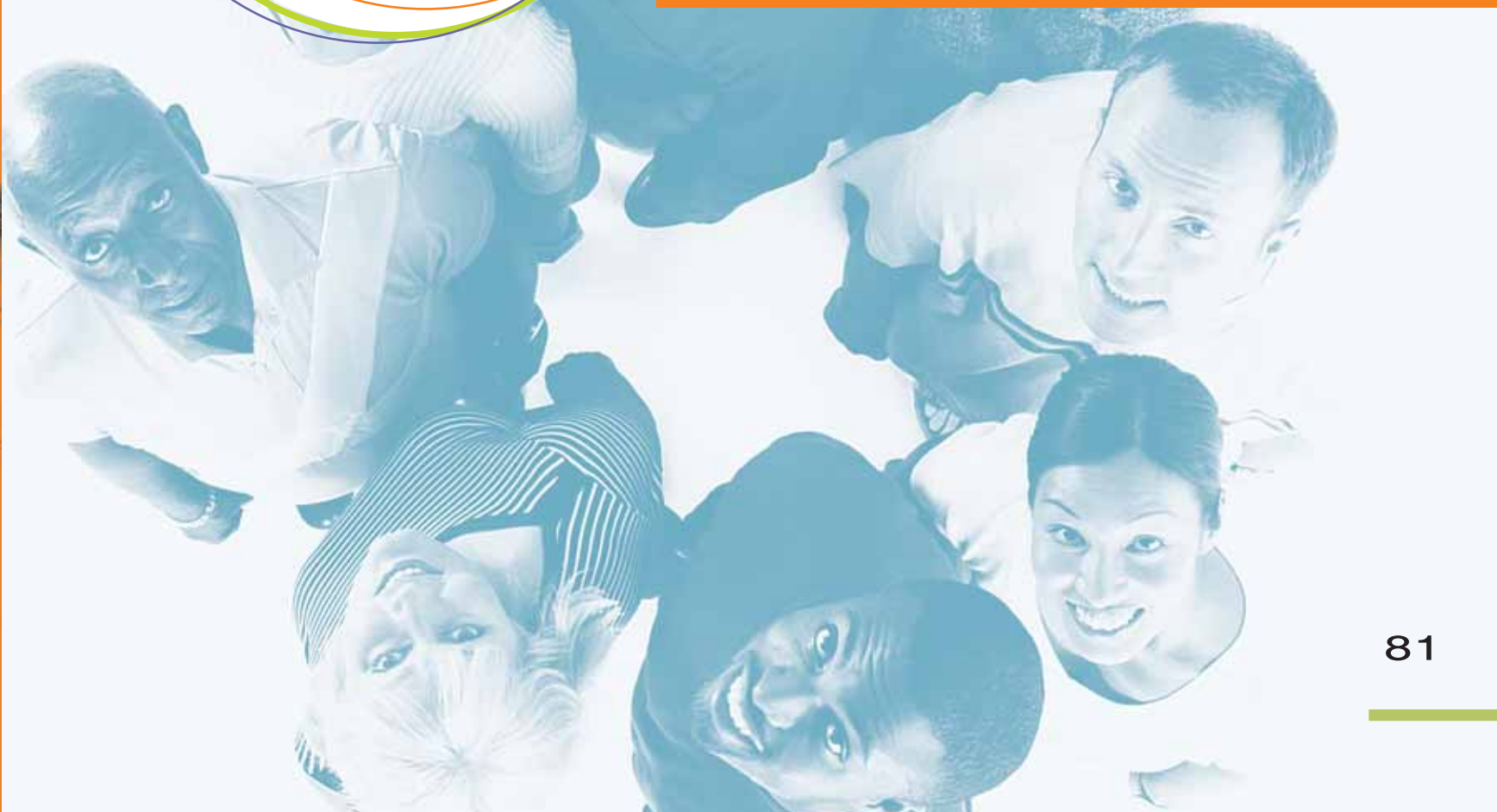
Σημ.: Σε όλη τη διάρκεια της ταινίας, η κάμερα ακολουθεί την κίνηση των μολυβιών. Στο πλάνο φαίνονται πάντα πολλά μολύβια εκτός από τα (1), (2), (3), (4), (5), (6), τα οποία δεν φαίνονται αναμμένα παρά μόνο στο 17''.

Μίνα Κουτσούκου - Αργυράκη
1ο Ενιαίο Λύκειο Ν. Ιωνίας

δραστηριότητες

- ➔ Επικοινωνήστε με το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης της ΟΛΜΕ (τηλ. 210 3252189, 210 3244930) και ζητήστε να δείτε και άλλες συμμετοχές στο μαθητικό διαγωνισμό αντιρατσιστικού μηνύματος και φωτογραφίες. Μάθετε για τις συμμετοχές που διακρίθηκαν.
- ➔ Επιλέξτε ένα από τα έργα που σας αρέσει περισσότερο και – μέσω του ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ. – επικοινωνήστε με τους δημιουργούς του. Οργανώστε μια συνέντευξη. Μάθετε από πού εμπνεύστηκαν, τι τους επηρέασε, πόσο εύκολο ήταν να φτιάξουν το δικό τους έργο.
- ➔ Κάνετε μια έρευνα για αντιρατσιστικά μηνύματα στα ΜΜΕ. Διαλέξτε ένα από αυτά και σχολιάστε το στην τάξη. Αν ήσασταν εσείς ο/η δημιουργός του, θα κάνατε κάτι διαφορετικό; Τι και για ποιο λόγο;
- ➔ Τραβήξτε φωτογραφίες με αντιρατσιστικό και διαπολιτισμικό θέμα. Δώστε ένα τίτλο σε καθεμιά από αυτές. Οργανώστε μια έκθεση στο σχολείο σας.
- ➔ Δημιουργήστε τη δική σας κινηματογραφική ταινία μικρού μήκους με αντιρατσιστικό περιεχόμενο. Χρησιμοποιήστε ως παράδειγμα το πλάνο της συμμαθήτριάς σας από το Λύκειο της Ν. Ιωνίας. Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη και καλή σας επιτυχία!

Παράλληλα
Κείμενα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «9», τ. 171, 15/10/2003

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «9», τ. 203, 26/5/2004

δραστηριότητες

- ➔ Συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας το μήνυμα που μεταφέρουν τα σκίτσα αυτής της σελίδας.
- ➔ Παίρνοντας αφορμή από αυτά τα σκίτσα, γράψτε ένα κείμενο που να μεταφέρει αντίστοιχο μήνυμα. Το κείμενο μπορεί να έχει τη μορφή διηγήματος, ποιήματος, χρονογραφήματος, ημερολογίου, συνέντευξης ή ό,τι άλλο εσείς επιθυμείτε.
- ➔ Συγκεντρώστε κόμικς, σκίτσα, γελοιογραφίες με θέμα τα ΜΜΕ. Κάνετε μια έρευνα στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο. Συζητήστε το περιεχόμενό τους με τους συμμαθητές σας.
- ➔ Σε συνεργασία με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας δημιουργήστε κόμικς, σκίτσα και γελοιογραφίες σχετικά με τα ΜΜΕ. Οι ιδέες σας έχουν αξία!!!
- ➔ Οργανώστε στο σχολείο μια έκθεση, αξιοποιώντας το παραπάνω υλικό. Προσθέστε τίτλους και κείμενα σχετικά με τα σκίτσα.

Κλείστε τις τηλεοράσεις για μία εβδομάδα

Από το 1999 η περιώνυμη ομάδα των Adbusters διοργανώνει - εκτός των άλλων αντικαταναλωτικών κι εν πολλοίς αντικαπιταλιστικών ενεργειών της- μια αντιτηλεοπτική καμπάνια η οποία κορυφώνεται με την «Εβδομάδα της σβησμένης τηλεόρασης». Όλη αυτή η μονότονα «αντί-σε-κάτι» ρητορική των Καναδών αρνητών παγιώνεται στο πλέον δραστικό μέτρο που μπορεί να πάρει κανείς ενάντια στο τηλεοπτικό θέαμα, δηλαδή να το ακυρώσει, αφήνοντας το μήνυμά του να πέσει στο κενό. Κάπως έτσι λοιπόν έφτασε και φέτος η επίσημη ώρα για να κλείσουμε τις τηλεοράσεις. Η εβδομάδα από 19 ως 25 Απριλίου αφιερώνεται σε δραστηριότητες μακριά από τη μεταμοντέρνα εστία του τηλεοπτικού δέκτη, σε δραστηριότητες επομένως ασυνήθιστες για τα καθημερινά δεδομένα. Για να υποστηρίξουν οι δράστες το επιχειρήμά τους και να προτρέψουν τις μάζες στην αποχή από την τηλεόραση, επιστρατεύουν τα ίδια τα είδωλα. Ο Τομ Κρουζ είπε πρόσφατα στα Μέσα ότι έχει επιβάλει στα δυο του παιδιά να βλέπουν τηλεόραση το περισσότερο τρεις με τέσσερις ώρες την εβδομάδα (το 1/8 της μέσης αμερικανικής), και μόνο αν τα έχουν πάει καλά στο σχολείο. Επίσης, δεν τους επιτρέπει ούτε πολλές ώρες στον υπολογιστή, απεναντίας «αφιερώνουμε πολύ χρόνο στο διάβασμα», συνοψίζει ο Κρουζ. Η Μαντόνα επίσης περιορίζει το χρόνο που βλέπουν τηλεόραση τα παιδιά της και ο Στίβεν Σπίλμπεργκ δεν αφήνει τα πέντε παιδιά του να βλέπουν πάνω από μία ώρα την ημέρα, ενώ τα προστατεύει τελείως από το θέαμα των ειδήσεων, λέγοντας «ότι είναι τόσο φρικιαστικές αυτή τη στιγμή, που προτιμώ τα νέα να έρχονται από μένα, που είμαι σε θέση να κάνω τα παιδιά μου να αισθάνονται ασφαλή».

Η, δικαιολογημένη, κατά πολλούς, προπαγάνδα ενάντια στην τηλεόραση όμως δεν σταματά εδώ. Η ίδια η Αμερικανική Παιδιατρική Ακαδημία φέρεται να συμβουλεύει τα μέλη της να προωθήσουν «εβδομάδες με σβηστή τηλεόραση», την ίδια στιγμή που, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του εκεί Εθνικού Κέντρου Εκπαιδευτικής Στατιστικής, αυξάνονται τα ποσοστά νέων ανθρώπων που αποφασίζουν από μόνοι τους να πατήσουν, αν όχι μια για πάντα, τουλάχιστον πιο συχνά, το off, να ασκήσουν με άλλα λόγια την ύστατη κι αδυσώπητη εξουσία του τηλεκοντρόλ.

Κατά τους «εξολοθρευτές των διαφημίσεων», το καθημερινό «προσκήνιο» στην TV συνιστά μια ακόμα εθιστική λειτουργία, η οποία απαιτεί περιόδους επώδυνης απεξάρτησης. Δεν είναι το Μέσο που φταίει για όλα, ισχυρίζονται, αλλά το πρόγραμμα και το ολιγοπώλιο της ιδιοκτησίας.

Τον προηγούμενο χρόνο, όταν προσπάθησαν να μεταδώσουν ένα σποτ για την τότε «Εβδομάδα χωρίς τηλεόραση», το «φιλελεύθερο» και «ιν» νεανικό κανάλι MTV τούς το αρνήθηκε. Όπως, βεβαίως, έκαναν και άλλοι, με το σκεπτικό ότι ουσιαστικά ήταν δυσφημιστικό για την ίδια την ύπαρξή τους.

Η πρόκληση βεβαίως αφορά την τρέχουσα εβδομάδα κι ένα μέρος του πλανήτη αρκετά μακριά από εδώ. Εύλογα, ωστόσο, αναρωτιέται κανείς τι θα γινόταν, αν κάποιος ή κάποιιο παρακινούσαν το ελληνικό φιλοθεάμον κοινό σε μια παρόμοια ενέργεια. Ποιος αντέχει, σήμερα, μία εβδομάδα χωρίς TV; Όταν ακόμα και στις διακοπές παίζει στο φόντο μια τηλεόραση, όταν όπου κι αν βρεθείς υπάρχει ένας δέκτης; Όταν εταιρείες και άνθρωποι κονταροχτυπιούνται για λίγες μονάδες τηλεθέασης; Ίσως καλή τηλεόραση να είναι και η οριστικά κλειστή

τηλεόραση, αλλά και μερικές μόνο δόσεις αποχής δεν είναι διόλου απορριπτέες. Αν είναι όντως να επωφεληθούν άλλες, ξεχασμένες ασχολίες, όπως το διάβασμα, καλώς να ορίσει όχι μόνο η εβδομάδα, αλλά κι ο μήνας και ο χρόνος χωρίς τηλεόραση. Για να είναι όμως κανείς και λίγο ρεαλιστής, πρέπει να κοιτάζει γύρω του. Η τηλεόραση δεν είναι απλώς μια συσκευή με κουμπιά. Συγκεντρώνει όλες τις ευκαιρίες και τους κινδύνους του τεχνολογικού πολιτισμού, όσο κι ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής. Τόσο η χρήση που της επιφυλάσσουμε όσο και ο χρόνος που σπαταλάμε μπροστά της αντανακλούν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο συνολικά. Γιατί ίσως τελικά αυτό που βλέπουμε να μην είναι άλλο από αυτό που είμαστε.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 20/4/04

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας το περιεχόμενο του άρθρου.
- ➔ Αν συμμετείχατε στην καμπάνια «Εβδομάδα χωρίς TV», θα μπορούσατε να μη δείτε για μια εβδομάδα καθόλου τηλεόραση; Ποια νομίζετε ότι θα ήταν για σας η ωφέλεια μιας τέτοιας κίνησης; Θα υπήρχε ίσως για σας κάποια απώλεια και ποια;
- ➔ Πώς θα ανταποκρινόταν το ελληνικό κοινό σε μια τέτοια καμπάνια; Θα το δεχόταν ή θα αντιδρούσε και γιατί;
- ➔ Κάνετε μια έρευνα στο σχολείο σας για την ανταπόκριση των μαθητών στην καμπάνια «Εβδομάδα χωρίς TV». Τι συμπεράσματα βγάζετε;
- ➔ Συμφωνείτε ή διαφωνείτε και γιατί με την άποψη του δημοσιογράφου ότι «καλή τηλεόραση είναι η κλειστή τηλεόραση»; Συζητήστε το θέμα με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας.
- ➔ Κάνετε το ίδιο και για την άποψη «Αυτό που βλέπουμε δεν είναι άλλο από αυτό που είμαστε».
- ➔ Σκεφτείτε τα δικά σας συνθήματα για την καμπάνια «Εβδομάδα χωρίς TV». Σχεδιάστε τις δικές σας αφίσες και κάνετε μια έκθεση με αυτές στην τάξη ή στο σχολείο σας.

Μανιφέστο για τα ΜΜΕ

Εχουμε χάσει την εμπιστοσύνη σε αυτό που βλέπουμε, ακούμε και διαβάζουμε: πάρα πολλή ενημεροδιασκέδαση (infotainment) και όχι αρκετές ειδήσεις. Πάρα πολλοί πομποί που λένε τις ίδιες ιστορίες, πάρα πολλή εμπορευματοποίηση και πάρα πολλή διαφημιστική εκστρατεία. Κάθε μέρα, το εμπορικό αυτό σύστημα πληροφοριών διαστρεβλώνει την όψη που έχουμε για τον κόσμο. Έχουμε χάσει την πίστη στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μια χούφτα εταιρείες ελέγχουν τώρα περισσότερα από τα μισά δίκτυα πληροφοριών του πλανήτη. Σε μια εποχή που γνωρίζει παγκοσμίως την πείνα, την κοινωνική διάσπαση, τον πόλεμο και την οικολογική κατάρρευση, μόνο εκείνοι που ξέρουν πώς να πληρώσουν τα πολλά δολάρια μπορούν να διαβιβάσουν το μήνυμά τους στους απέναντι.

Έχουμε χάσει την ελπίδα ότι οι εθνικοί ρυθμιστές των Μέσων μας θα ενεργήσουν με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον. Ουσιαστικοί κανόνες που περιορίζουν την ιδιοκτησία και τη συγκέντρωση Μέσων σε λίγα χέρια απορρίπτονται, ενώ κανόνες που προστατεύουν το τοπικό περιεχόμενο και την πρόσβαση αραιώνουν.

Έχουμε χάσει την υπομονή να περιμένουμε μεταρρυθμίσεις. Φανταζόμαστε ένα διαφορετικό σύστημα – μια πραγματική δημοκρατία στα Μέσα. Βλέπουμε τη μεγάλη υπόσχεση των ανοικτών επικοινωνιών του Διαδικτύου και θέλουμε αυτή η ελευθερία να επεκταθεί σε κάθε μορφή των Μέσων. Προσβλέπουμε σ' ένα παγκόσμιο σύστημα επικοινωνιών, που θεμελιώνεται στην άμεση, δημοκρατική συμμετοχή των πολιτών. Ως αποτέλεσμα, ζητάμε την έγκαιρη επιστροφή των βασικών πηγών ενημέρωσης πίσω στους πολίτες. Για αρχή ζητάμε το δικαίωμα να αγοράζουμε ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό χρόνο με τους ίδιους όρους που παρέχονται στις διαφημιστικές εταιρείες. Απαιτούμε από τους ρυθμιστές των Μέσων να διαθέσουν δύο λεπτά κάθε ώρα μετάδοσης σε μηνύματα που έχουν φτιάξει οι πολίτες. Θέλουμε οι έξι μεγαλύτερες εταιρείες Μέσων στον κόσμο να χωριστούν σε μικρότερες μονάδες.

Αυτό που επιδιώκουμε τελικά είναι ένα νέο ανθρώπινο δικαίωμα για την εποχή μας της πληροφόρησης, το οποίο εξισώνει την ελευθερία της ομιλίας με το δικαίωμα πρόσβασης στα Μέσα. Αυτό το νέο ανθρώπινο δικαίωμα είναι: το δικαίωμα στην επικοινωνία.

Πρωθούμε ένα κίνημα για να διαφυλάξουμε το δικαίωμα στην επικοινωνία τόσο στα Συντάγματα όλων των ελεύθερων εθνών όσο και στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

* Το παρόν κείμενο αποτελεί μετάφραση από την ιστοσελίδα www.mediacarta.org κι είναι μέρος της καμπάνιας των Καναδών Adbusters. Ως τώρα έχει υπογραφεί από τουλάχιστον 12.000 ανθρώπους ανά τον κόσμο.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 20/4/04

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας το «Μανιφέστο για τα ΜΜΕ». Υπάρχουν κάποια σημεία με τα οποία διαφωνείτε; Αναπτύξτε τα επιχειρήματά σας. Έχετε να προσθέσετε στο Μανιφέστο κάποια σημεία ακόμη και ποια;
- ➔ Ιεραρχήστε τα σημεία του Μανιφέστου, από αυτό που κατά τη γνώμη σας είναι σημαντικότερο σε εκείνο που θεωρείτε λιγότερο σημαντικό. Εξηγήστε γιατί επιλέξατε τη συγκεκριμένη σειρά.
- ➔ «Απαιτούμε από τους ρυθμιστές των Μέσων να διαθέσουν δύο λεπτά κάθε ώρα μετάδοσης σε μηνύματα που έχουν φτιάξει οι πολίτες», αναφέρει σε ένα από τα σημεία του το Μανιφέστο. Αν υποθέσουμε ότι κάτι τέτοιο ίσχυε, μπορείτε να διατυπώσετε δυο μηνύματα που εσείς θα θέλατε να μεταφέρετε;

Πώς τα γεγονότα στο Ιράκ επέβαλαν την «εδώ και τώρα» ενημέρωση

κουλτούρα του 24ώρου

Ο τελευταίος πόλεμος στο Ιράκ ανέδειξε την επικράτηση μιας νέας τηλεοπτικής «κουλτούρας», που έχει τις ρίζες της στα μέσα της τελευταίας δεκαετίας, με τη ραγδαία ανάπτυξη των διεθνών ειδησεογραφικών μέσων. Η διαρκής ροή εικόνας, ακόμη και σε απευθείας μετάδοση από διαφορετικά μέτωπα συγκρούσεων, δεν κατέδειξε μόνο τις τεχνολογικές δυνατότητες των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης. Παγίωσε μια λογική «ανοιχτής» πρόσβασης στα γεγονότα από την πλευρά των επιτελείων των τηλεοπτικών καναλιών και παράλληλα επέβαλε έναν εθισμό στον μέσο τηλεθεατή να διεκδικεί τη δική του παθητική συμμετοχή στα δρώμενα.

Τηλεόραση του «βλέπω κάτι, όπως και όταν συμβαίνει», είναι ο επιτυχής χαρακτηρισμός που έδωσε στη σύγχρονη τηλεοπτική κουλτούρα ένας από τους «μάγους» της, ο Ίαν Ρίτσι, εκτελεστικός διευθυντής του διεθνούς ειδησεογραφικού πρακτορείου «Associated Press Television News». Μιλώντας πριν από μερικές ημέρες στην τελευταία Παγκόσμια Σύναξη Μέσων και Δημοσιογράφων στη Βουδαπέστη, ο κ. Ρίτσι επισήμανε ότι οι απαιτήσεις της «πελατείας» των πρακτορείων έχουν πλέον αλλάξει ριζικά: «Ζούμε ένα είδος "κουλτούρας του 24ώρου", όπου η προσδοκία ότι οι παροχές ειδησεογραφικών προγραμμάτων θα έχουν πλέον πάντα άμεση πρόσβαση σε γεγονότα που βρίσκονται σε εξέλιξη ασκεί ασφυκτικές πιέσεις σε πρακτορεία και ειδησεογραφικά επιτελεία. Η τηλεόραση του "βλέπω κάτι όπως και όταν συμβαίνει" έγινε πλέον ο κανόνας με τα γεγονότα στο Ιράκ, καθιερώνοντας ότι η λογική αυτή μπορεί να εφαρμοστεί το ίδιο σε μια εμπόλεμη ζώνη και στο ωραίο σαλόνι ενός ριάλιτι σόου».

Φυσικά, η τεχνολογία, με τα πιο εύχρηστα και ισχυρά μηχανήματα και με τις δυνατότητες της επικοινωνίας μέσω δορυφόρων, έχει το δικό της μερίδιο επιτυχίας. Ο άνθρωπος παράγοντας όμως είναι ο πλέον καθοριστικός, όπως τόνισε και ο κ. Ρίτσι. Δημοσιογράφοι και τεχνικοί είναι πλέον υποχρεωμένοι να βρίσκονται συνεχώς στην «καρδιά» των γεγονότων, διακινδυνεύοντας την ίδια τους τη ζωή. Η εικόνα μπορεί να φθάσει παντού, όμως χωρίς το ρεπορτάζ για το τι ακριβώς συμβαίνει δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση. Ένας από τους μεγάλους «κερδισμένους» στην τηλεοπτική μάχη του Ιράκ είναι το «BBC World». Τα τελευταία δραματικά γεγονότα αύξησαν εντυπωσιακά τον αριθμό των συνδρομητών του: το κανάλι φθάνει πλέον σε 280.000 νοικοκυριά - 80.000 περισσότερα από εκείνα που είχαν καταγραφεί πριν από τον πόλεμο. Και δεν ήταν το μόνο κέρδος: πανευρωπαϊκή έρευνα το ανέδειξε στο πιο αξιόπιστο κανάλι κατά τη διάρκεια του πολέμου.

«Νομίζω ότι όλοι ανακαλύψαμε πολύ γρήγορα ότι επρόκειτο για

ένα νέο είδος σύγκρουσης, όπου για πρώτη φορά οι δημοσιογράφοι ήταν μέρος της πρώτης γραμμής του μετώπου, όπως οι στρατιώτες» τόνισε ο Μαρκ Μπάιφορντ, διευθυντής του «BBC World». Η εικόνα από τα «θέατρα» των πολεμικών επιχειρήσεων έφθανε συνεχώς στο κανάλι. Έφθανε μόνο αυτό, για να μπορέσει κανείς να μιλήσει για ολοκληρωμένη κάλυψη: Βεβαίως και όχι, παραδέχθηκε ο κ. Μπάιφορντ. Οι επιπτώσεις που είχαν και έχουν οι συγκρούσεις στους ανθρώπους ήταν και είναι η άλλη «όψη του νομίσματος». Και σ' αυτό έπαιξε σημαντικό ρόλο η νέα αντίληψη που αποκρυσταλλώθηκε για το πώς πρέπει να προσφέρεται η ενημέρωση, όταν τα γεγονότα μπορούν πλέον να μεταδίδονται με απευθείας συνδέσεις και συνεχή ροή. Η εικόνα είναι εντυπωσιακή, όμως απαιτούνται θέληση και ικανότητα να μπορεί κανείς να διακρίνει την αλήθεια από τη στρεβλή παρουσίαση της κατάστασης. Το μέγα αυτό ζητούμενο – και στην εποχή των ολοήμερων απευθείας μεταδόσεων – βρίσκεται πάντα στο προσκήνιο, όπως έδειξαν και οι τοποθετήσεις των άλλων ομιλητών στο συνέδριο της Βουδαπέστης, στο οποίο συμμετείχαν 400 δημοσιογράφοι από 52 χώρες.

BHMA, 23/11/2003

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε το κείμενο και συζητήστε το με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας. Συμφωνείτε με την άποψη της «κουλτούρας του 24ώρου», όπως την περιγράφει ο δημοσιογράφος;
- ➔ Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την τηλεόραση του «βλέπω κάτι όπως και όταν συμβαίνει»; Μπορείτε να δώσετε μερικά παραδείγματα από την ελληνική τηλεόραση; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα μιας τέτοιας προσέγγισης;

Ο Τζ. Μπλερ, ο οποίος είχε συγκλονίσει την Αμερική με ρεπορτάζ-μαϊμού στους «New York Times», τώρα κυκλοφορεί και βιβλίο!

Συγγραφέας ο ψεύτης

«**Ε**ίπα ψέματα και ξανάπα ψέματα... και μετά είπα κι άλλα ψέματα». Ο Τζέισον Μπλερ (δεξιά στη φωτογραφία) εξομολογείται. Παραδέχεται τα κρίματά του στην πρώτη κιόλας σελίδα του βιβλίου του. Στο «Καίγοντας το Σπίτι του Αφέντη μου» («Burning Down My Master's House», εκδόσεις «New Millennium Audio and Press»), ένα αυτοβιογραφικό πόνημα για το βίο, την πολιτεία και τις ατιμίες του, κατά τη διάρκεια της δημοσιογραφικής θητείας του στους «New York Times», το προσεχές Σάββατο, 6 Μαρτίου, θα κοσμήι τις προθήκες των βιβλιοπωλείων. Ένας ψεύτης, λοιπόν. Ένας πλαστογράφος κατά συρροήν, που πλημμύριζε τα ρεπορτάζ του με στοιχεία και δηλώσεις από τα σκοτεινότερα συρτάρια της φαντασίας του. Πέρυσι το Μάιο, το σκάνδαλο έσκασε με κρότο. Ταπεινώση, διασυρμός, απόλυση. Τα θραύσματα όμως δεν έπληξαν μόνο τον ίδιο. Μαζί του, έπειτα από αντίσταση ολίγων ημερών, εγκατέλειψε τους «New York Times» και ο προικισμένος, πλην αλαζών, διευθυντής τους Χάουελ Ρέινς. Υπέβαλε την παραίτησή του και αποχώρησε. Τώρα, ετοιμάζεται κι αυτός να καταγράψει σε βιβλίο όλα όσα συνέβησαν.

- Αλλά είχαμε μείνει στον Μπλερ. Για την ώρα, δεν λέει κουβέντα. Έχει συνεννοηθεί με το δίκτυο «NBC» για μια αποκλειστική συνέντευξη την Παρασκευή 5 Μαρτίου, στην ενημερωτική εκπομπή «Dateline». Την επομένη το πρωί θα εμφανιστεί στο πρωινό πρόγραμμα «Today» του ίδιου καναλιού και ακολούθως έχει προγραμματίσει την καθιερωμένη εξομολόγηση στον Λάρι Κινγκ.

- Αντ' αυτού, απευθύνεται στα MME ο εκδότης του Μάικλ Βάιν υπογραμμίζοντας: «Τη σκληρότερη κριτική ο Τζέισον την ασκεί στον εαυτό του. Μην νομίζετε ότι έγραψε αυτό το βιβλίο για να ξεπλύνει τις αμαρτίες του. Δεν έχει καμία σχέση με τα υπόλοιπα βιβλία αυτού του είδους, όπου οι συγγραφείς εφευρίσκουν κάθε είδους δικαιολογίες για τις πράξεις τους». Ο κύριος Βάιν σπεύδει να προσθέσει ότι οι προπαραγγελίες του βιβλίου ξεπέρασαν τις προσδοκίες του και είναι ήδη εξαψήφιες. «Είχαμε τυπώσει 100.000 αντίτυπα», λέει, «αλλά έχω δώσει εντολή για άλλα 20.000. Και βλέπουμε...»

- Από την πλευρά των «New York Times», η απάντηση ήρθε την περασμένη Δευτέρα με ένα «εσωτερικό» σημείωμα, που έφερε τις υπογραφές του νυν διευθυντή Μπιλ Κέλερ και των αρχισυντακτών Τζιλ Αμπραμσον και Τζον Γκίντες. Έγραφαν εκεί, μεταξύ άλλων, τα στελέχη της εφημερίδας: «Το βιβλίο του Τζέισον Μπλερ δεν χρήζει μεγάλης προσοχής. Ο ίδιος ο συγγραφέας έχει παραδεχθεί ότι είναι ψεύτης. Το βιβλίο αυτό παριστάνει ότι είναι ένα είδος mea culpa, εντέλει όμως εκτοξεύει ψευδείς κατηγορίες προς όλες τις κατευθύνσεις. Δεν σκοπεύουμε να απαντήσουμε».

- Δεν τον πειράζει, πάντως, τον ψεύτη που η παλαιά του εφημερίδα θα τον αγνοήσει. Κανόνισε, όπως γράψαμε πιο πάνω, τα της τηλεόρασης και βρήκε επίσης χώρο για μια μίνι προδημοσίευση στο κλαδικό περιοδικό «Variety». Για να χοντρώσει δε το παιχνίδι, φρόντισε να διαρρεύσει η φήμη ότι μέρος από την αμοιβή του (φήμες κάνουν λόγο για προκαταβολή 500.000 δολαρίων από το «New Millennium») θα διατεθεί σε αγαθοεργίες. «Ενδέχεται να δώσει σημαντικό ποσό στο πανεπιστήμιο του Μέριλαντ, απ' όπου αποφοίτησε, για υποτροφίες που θα φέρουν το ονομά του» πρόσθεσε ο Μάικλ Βάιν, ρίχνοντας λάδι στη φωτιά.

- Τι ήταν να το πει; Την άλλη μέρα κιόλας, ο κοσμήτορας της σχολής δημοσιογραφίας Τομ Κούνκελ τον πήρε τηλέφωνο και του είπε να τα κρατήσει τα λεφτά το «University of Maryland» δεν ενδιαφέρεται. «Όλα αυτά γίνονται για να κερδίσει δωρεάν δημοσιότητα το βιβλίο» δήλωσε ο Κούνκελ και ο αναπληρωτής του Κρίστοφερ Κάλαχαν πρόσθεσε χαρακτηριστικά:

«Είναι σαν να σκότωσε ένας εκτελεστής της μαφίας 30 άτομα και μετά να βγάζει λεφτά, περιγράφοντας σε βιβλίο τους φόνους. Συγγνώμη, αλλά ο Τζέισον Μπλερ εγκλημάτησε εναντίον της δημοσιογραφίας...».

δραστηριότητες

- ➔ Αναζητήστε στο διαδίκτυο περισσότερα στοιχεία για την υπόθεση του Τζέισον Μπλερ.
- ➔ Με αφορμή το παραπάνω άρθρο, αλλά και τις πληροφορίες που βρήκατε στο Διαδίκτυο, συζητήστε στην τάξη την περίπτωση του Τζέισον Μπλερ. Αναζητήστε τις αιτίες, αλλά και τις συνέπειες της στάσης του όσον αφορά τη μετάδοση κατασκευασμένων ειδήσεων.
- ➔ Τι οδήγησε τον Τζέισον Μπλερ να γράψει την ιστορία του σε βιβλίο; Αν ήσασταν εσείς εκδότης, θα εκδίδατε το παραπάνω βιβλίο; Αναπτύξτε τα επιχειρήματά σας.
- ➔ Αν το παραπάνω βιβλίο κυκλοφορούσε στην Ελλάδα, θα το διαβάζατε; Συζητήστε το με τους συμμαθητές/συμμαθήτριάς σας.
- ➔ Συνοψίστε σε ένα σύντομο κείμενο τις απόψεις και τα επιχειρήματα που ακούστηκαν στη συζήτηση που κάνατε στην τάξη για την υπόθεση Μπλερ και στείλτε του ένα ηλεκτρονικό μήνυμα. Την ηλεκτρονική του διεύθυνση θα τη βρείτε εύκολα στο Διαδίκτυο.
- ➔ Η υπόθεση του Τζέισον Μπλερ σας φέρνει μήπως στο μυαλό κάποια άλλη περίπτωση από το χώρο των MME; Αν ναι, παρουσιάστε την στους συμμαθητές/συμμαθήτριάς σας. Ρωτήστε ακόμη τους γονείς και τους φίλους σας μήπως έχουν κάτι υπόψη τους. Συγκεντρώστε τις πληροφορίες και συζητήστε τις στην τάξη.

Στα σαγόνια των ΜΜΕ

Όταν θολώνουν τα όρια της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας

Στη Βρετανία το λένε «σκουπ», στην Αμερική είναι γνωστό και ως «γκετ»: είναι η αποκλειστικότητα, η μεγάλη είδηση, η φοβερή συνέντευξη που μια εφημερίδα ή ένας σταθμός καταφέρνει να παρουσιάσει πριν από τους υπόλοιπους ανταγωνιστές του χώρου. Το κυνήγι αυτής της αποκλειστικότητας παίρνει ενίοτε υπερβολικές διαστάσεις, θολώνοντας τα όρια της δημοσιογραφικής δεοντολογίας αλλά και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Πριν από μερικές μέρες μια συγκινητική εικόνα έπαιξε στα κανάλια όλου του κόσμου: η 13χρονη αθλήτρια του σερφ Μπέθανι Χάμιλτον (φωτογραφία), που είχε χάσει το χέρι της από επίθεση καρχαρία στη Χαβάη, ξαναπήρε τη σανίδα της και επέστρεψε στο νερό δηλώνοντας αποφασισμένη να συνεχίσει κανονικά τη ζωή της. Το θάρρος της είναι αξιοθαύμαστο. Λιγότερο αξιοθαύμαστο είναι ολόκληρο το μιντιακό παιχνίδι που στήθηκε στην πλάτη της. Αμέσως μετά το ατύχημά της, η Μπέθανι έγινε, επί περίπου ένα μήνα, ο Νο 1 στόχος των αμερικανικών καναλιών που «σκοτώνονταν» για την πρώτη της συνέντευξη: νικητής αναδείχθηκε το ενημερωτικό μαγαζίνο Inside Edition. Σύμφωνα με πληροφορίες που διέρρευσαν, οι υπεύθυνοι του προγράμματος προσέφεραν στην Μπέθανι, ως αντάλλαγμα για το «σκουπ», ένα τεχνητό χέρι τελευταίας τεχνολογίας. Ίσως δεν θα μάθουμε ποτέ τι ακριβώς συνέβη. Όμως η 13χρονη έμαθε σίγουρα τους βασικούς κανόνες της διαπραγμάτευσης, όπως και την τιμή του χαμένου της άκρου. Ακολούθησαν φυσικά πολλές ακόμη συνεντεύξεις, καθώς τα μεγαλύτερα δίκτυα της χώρας ανταγωνίζονταν για μια «διαφορετική» πτυχή της ιστορίας. Η Μπέθανι απέκτησε μάλιστα και «εκπρόσωπο ΜΜΕ», ο οποίος έχει σαφή στρατηγική για την προώθηση της καριέρας της: «Στόχος μου είναι να πάρω τα "15 λεπτά δόξας" που της αναλογούν και να τα μετατρέψω σε κάτι παραγωγικό για εκείνη. Είναι ένα όμορφο κορίτσι που δεν επιθυμεί να αντιμετωπιστεί ως προϊόν, αλλά πάντοτε ήθελε να κάνει σερφ σε όλο τον κόσμο και ενδιαφέρεται να προωθήσει το άθλημά της», είπε ο κ. Ρόι Χόφστετερ στους «Σάντεϊ Τάιμς». Σύντομα αναμένεται και η, αποκλειστική φυσικά, δημοσίευση ενός ημερολογίου της έφηβης κοπέλας. Λίγο ακόμη και θα πιστέψουμε ότι το ατύχημά της ήταν το καλύτερο πράγμα που της συνέβη ποτέ!

Ανάλογος αγώνας δρόμου είχε γίνει και για τις δηλώσεις της Τζέσικα Λιντς, μέλους του αμερικανικού στρατού που διεσώθη από τους συναδέλφους της με μια «θεαματική επιχείρηση» σε νοσοκομείο του Ιράκ. Τα μέσα ενημέρωσης διόγκωσαν το γεγονός, σε βαθμό που η ίδια αναγκάστηκε να διαψεύσει την «επική» διάσταση της ιστορίας, και προσπάθησαν να τη δελεάσουν με δώρα και υποσχέσεις για συμφωνίες με εκδοτικούς οίκους και μουσικούς σταθμούς.

Όπως επισημαίνει ο καθηγητής Επικοινωνίας Μάρτιν Κάπλαν, «η μάχη για τα ποσοστά τηλεθέασης μεταξύ των μεγάλων δικτύων είναι ανελέητη και συχνά η επιβίωση των ανθρώπων που εργάζονται εκεί εξαρτάται από το κλάσμα της μονάδας. Η προσφορά χρηματικού ανταλλάγματος για μια συνέντευξη θεωρείται ταμπού στη σοβαρή δημοσιογραφία, αλλά οι προσπάθειες προσέλκυσης των διάσημων καλεσμένων με άλλα μέσα σχεδόν ξεπερνούν αυτό το όριο». Η πρακτική αυτή δεν θέτει σε κίνδυνο μόνο τη δημοσιογραφική δεοντολογία, που έτσι κι αλλιώς δεν μπορεί να είναι καλύτερη από εκείνους που ασκούν το επάγγελμα, αλλά και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων που έρχονται στο προσκήνιο για λόγους που οι ίδιοι δεν μπορούν να ελέγξουν.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 17/1/2004

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας την ιστορία της Μπέθανι Χάμιλτον. Με αφορμή την παραπάνω ιστορία σκεφτείτε και συζητήστε το θέμα των ορίων της δημοσιογραφικής δεοντολογίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
- ➔ Ξέρετε κάποια αντίστοιχη περίπτωση από τον ελληνικό ή το διεθνή χώρο; Παρουσιάστε την στην τάξη.
- ➔ Σχολιάστε τα λόγια του «εκπροσώπου ΜΜΕ» της Χάμιλτον, καθώς και του καθηγητή Επικοινωνίας Μάρτιν Κάπλαν.
- ➔ Αν γράφατε ένα γράμμα ή στέλνατε ένα e-mail στη Μπέθανι Χάμιλτον, τι θα της λέγατε;

Η κατασκευή του μύθου της Τζέσικα Λιντς

Το παραμύθι της χρονιάς

Τα διεθνή ΜΜΕ διάλεξαν φέτος πρόσωπα που σχετίστηκαν με την εισβολή στο Ιράκ για να απονεύσουν τον τίτλο του «ανθρώπου της χρονιάς». Έτσι και εμείς προτείνουμε σήμερα την Τζέσικα Λιντς ως το πρόσωπο που -ερήμν του- έχει να μαρτυρήσει πολλά για τους μηχανισμούς νομιμοποίησης των σύγχρονων πολέμων.

Μ άλλον δεν τα είχαν υπολογίσει σωστά οι προπαγανδιστές του Πενταγώνου, όταν την περασμένη άνοιξη επέλεξαν τη δεκαεννιάχρονη Τζέσικα Λιντς από τη Δυτική Βιρτζίνια για να τη μεταμορφώσουν μέσα σε μία νύχτα σε ηρωίδα-σύμβολο της αμερικανικής εισβολής στο Ιράκ.

Πλούσιοι σε αποκαλύψεις, οι μήνες που ακολούθησαν τη θεαματική «διάσωση» της τραυματισμένης στρατιωτίνας από το νοσοκομείο της Νασιρίγια θα αποδεικνύονταν εξαιρετικά δύσκολοι στο χειρισμό τους, φέρνοντας τους σχεδιαστές της όλης ιστορίας

αντιμέτωπους με τα κενά και τις ανακολουθίες του παραμυθιού τους.

- Είναι βέβαιο ότι στις αρχές του περασμένου Απριλίου, η με το ζόρι κατασκευή μιας ηρωίδας ερχόταν να καλύψει τις ανάγκες της αμερικανικής στρατιωτικής προπαγάνδας.

- Μερικούς μήνες μετά, η αμφισβήτηση που συνόδευε πλέον κάθε είδηση σχετική με την Τζέσικα Λιντς απηχούσε σε μεγάλο βαθμό την αμφιθυμία όλο και σημαντικότερου μέρους της αμερικανικής κοινής γνώμης απέναντι σε έναν πόλεμο που αποδεικνυόταν εξίσου, αν όχι περισσότερο, αιματηρός από τη στιγμή της επίσημης κατάπαυσης του πυρός.

- Εκτός αυτού, ο αδυσώπητος ανταγωνισμός εκδοτικών οίκων και μέσωσων ενημέρωσης, κατά κύριο λόγο τηλεοπτικών, καθώς και τα συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα των υπόλοιπων επιζώντων πρωταγωνιστών της ιστορίας, έρχονται να συμπληρώσουν την όχι και τόσο ειδυλλιακή πλέον εικόνα: η επιστροφή της εύθραυστης «ηρωίδας» στην πατρίδα της εξελισσόταν σε φιάσκο...

Οικεία βέλη...

Θα υπέθετε κανείς ότι το «ξήλωμα» της λίγο πολύ κατασκευασμένης ιστορίας θα ξεκινούσε από τις μειοψηφικές εκείνες φωνές που είχαν το κουράγιο να αντιταχθούν εγκαίρως στην «αντιτρομοκρατική» υστερία, η οποία λειτούργησε ως νομιμοποιητικό υπόβαθρο της εισβολής στο Ιράκ.

Τη φορά ωστόσο αυτή, οι «αρνησιπάτριδες» Αμερικανοί θα ανακάλυπταν έκπληκτοι ότι δεν ήταν μόνοι στην αμφισβήτηση ενός ακόμη θεαματικού παραμυθιού που προσπαθούσε να τους πλάσσει το Πεντάγωνο.

-Στους συγκυριακούς όσο και απρόβλεπτους συμμάχους τους θα συγκαταλέγονταν τώρα πανίσχυρα μέσα ενημέρωσης που έμειναν

εκτός νυμφώνος τις κρίσιμες ώρες της διαδροής «αποκλειστικών» πληροφοριών από τη μακρινή Νασιρίγια. Εκδοτικοί οίκοι που δεν κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν τα δικαιώματα της «αυτοβιογραφίας» της «ηρωίδα». Κανάλια που παρακολούθησαν τον ιρακινό σωτήρα της να υπογράφει συμβόλαιο με τους ανταγωνιστές τους. -Ισχυροί παράγοντες του στρατιωτικού κατεστημένου και ακροδεξιοί πολιτικοί που βρήκαν το τέλει πάτημα για να δυσφημήσουν τη συμμετοχή των γυναικών σε μάχιμες θέσεις.

Η θριαμβευτική επιστροφή στο σπίτι, στο πλάι του αδελφού.

-Αλλά και εξέχοντα μέλη της

αφροαμερικανικής κοινότητας, που δικαίως διαπίστωσαν ότι την ώρα του θριάμβου της λευκής Τζέσικα κανείς δεν ενδιαφέρθηκε για τις δύο έγχρωμες συμπολεμιστρίες της: τη μαύρη Σοσάνα Τζόνσον, που αιχμαλωτίστηκε τραυματισμένη, και την Ινδιάνα Λόρι Πιστίουα, που σκοτώθηκε στο πεδίο της μάχης.

-Στο μακρύ κατάλογο ας προσθέσουμε και την ίδια την Τζέσικα Λιντς, που, απ' ό,τι φάνηκε, κάποια στιγμή δεν άντεξε την τόση δημοσιότητα και κάτι τόλμησε να ψελλίσει για τη χρήση της από την κυβέρνηση Μπους και τα τσακάλια του Πενταγώνου.

Είναι αλήθεια ότι η ιστορία πήρε δυσάρεστη τροπή για τους εμπνευστές της μερικά μόλις εικοσιτετράωρα από τη στιγμή της απαγωγής της Τζέσικα Λιντς από το νοσοκομείο της Νασιρίγια και την αερομεταφορά της στη βάση Ραμστάιν της Γερμανίας. Η ακρίβεια του βίντεο με τη θεαματική απελευθέρωση της νεαρής στρατιωτίνας από τα βέβηλα χέρια του εχθρού, καθώς και κάποια πρώτα άρθρα για τον απaráμιλλο ηρωισμό της, έμελλε σύντομα να αμφισβητηθούν.

1. Στο στόχαστρο θα έμπαινε κυρίως το πρωτοσέλιδο της «Θυάσιγκτον Ποστ», το οποίο υποστήριζε ότι η Τζέσικα είχε δεχτεί σφαίρες και μαχαιριές, ότι αντιστάθηκε με λύσσα και ότι, προτού συλληφθεί, πρόλαβε να στείλει στον άλλο κόσμο κάμποσους Ιρακινούς, «εκμεταλλευόμενη και την τελευταία της βολή».

Με την Τζέσικα στο στρατιωτικό νοσοκομείο του Ραμστάιν και τους γιατρούς και τα μέλη της οικογένειάς της να δίνουν αντιφατικές πληροφορίες για τις συνθήκες του τραυματισμού της, ορισμένα μέσα ενημέρωσης μπήκαν γρήγορα στον πειρασμό να διερευνήσουν τις πολλές πτυχές της ιστορίας που παρέμεναν σκοτεινές.

2. Πολύ σύντομα, η «Θυάσιγκτον Ποστ» φρόντιζε να αποστασιοποιηθεί από το αρχικό της δημοσίευμα, ενώ άρχιζαν να διατυπώνονται και οι πρώτες ενστάσεις από μερίδα του αμερικανικού στρατιωτικού

κατεστημένου: στην όλη υπόθεση κάποιοι διέβλεπαν τον κίνδυνο να επικρατήσουν οι απόψεις των υποστηρικτών της συμμετοχής των γυναικών στις μάχιμες μονάδες του στρατεύματος. Στους «φεμινιστές του Πενταγώνου» χρέωνε χαρακτηριστικά η Ιλέιν Ντόνελι του Κέντρου Στρατιωτικής Ετοιμότητας τη διαρροή της ιστορίας στην «Ουάσιγκτον Ποστ», στο λόμπι, για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια της, «που προωθεί την εμπλοκή των γυναικών στο στράτευμα πέρα από όσα υπαγορεύει η κοινή λογική και με κόστος την ίδια την αποτελεσματικότητα των αμερικανικών ένοπλων δυνάμεων».

... και φιλικά πυρά

Βλέποντας τα σκούρα, οι εμπνευστές της υπόθεσης στράφηκαν στα φιλικά τους μέσα ενημέρωσης, διοχετεύοντας τη βολική πληροφορία ότι η Τζέσικα υποφέρει από αμνησία και ότι της είναι αδύνατο να ανακαλέσει τι συνέβη από τη στιγμή που η μονάδα της, ο 107ος Λόχος Συντήρησης, έπεσε σε ενέδρα των Ιρακινών μέχρι την ώρα που η ίδια βρέθηκε και πάλι στα χέρια των συμπατριωτών της.

3. Υπερθεματίζοντας, το λαϊκό υπερπατριωτικό «Φοξ» μετέδιδε στις 5 Μαΐου ότι κυβερνητικές πηγές δεν κρύβουν την ανησυχία τους για την ψυχική υγεία της νεαρής στρατιωτίνας, καθώς και ότι οι γιατροί κάνουν ό,τι περνάει από το χέρι τους για να τη βοηθήσουν να ανακτήσει τη μνήμη της προκειμένου να δώσει στοιχεία για τα εγκλήματα των Ιρακινών (!).

Στη δύσκολη αυτή στιγμή, η πρωτοβουλία των Βρετανών, στρατιωτικών και δημοσιογράφων να εμφανίσουν τη δική τους εκδοχή για την ιστορία της Τζέσικα θα λειτουργούσε καταλυτικά. Είναι αλήθεια ότι οι Βρετανοί είχαν ήδη μαζεμένα πολλά εναντίον του Πενταγώνου και του τρόπου με τον οποίο είχε οργανώσει τη δημοσιογραφική κάλυψη του πολέμου.

Έτσι, η υπόθεση της Τζέσικα τους πρόσφερε την τέλεια ευκαιρία να διακηρύξουν σε όλους τους τόνους την αντίθεσή τους προς την κατευθυνόμενη, «ενσωματωμένη» αμερικανική πολεμική ειδησεογραφία.

4. Όπως και να έχει, στα μέσα του περασμένου Μαΐου, το BBC και η «Γκάρντιαν» δημοσίευαν εκτενή ρεπορτάζ στα οποία γίνονταν σαφή τα αμερικανικά ψεύδη: η Τζέσικα δεν είχε αντισταθεί, δεν είχε δεχτεί σφαίρες και μαχαιριές και οι ιρακινοί γιατροί είχαν κάνει ό,τι περνούσε από το χέρι τους για να τη φροντίσουν, ενώ οι δυνάμεις του Σαντάμ είχαν εγκαταλείψει το νοσοκομείο πολύ προτού εμφανιστούν οι κομάντος που θα «απελευθέρωναν» την κοπέλα.

Ο ιρακινός σωτήρας της Τζέσικα ποζάρει μπροστά στην αφίσα της ταινίας του NBC, της οποίας υπήρξε «ειδικός σύμβουλος». «Υπάρχουν δύο διαφορετικές σχολές διαχείρισης της ενημέρωσης» δήλωνε στην «Γκάρντιαν» ο λοχαγός Αλ Λόκγουντ, εκπρόσωπος τύπου των βρετανικών ένοπλων δυνάμεων στην κεντρική διοίκηση των επιτιθέμενων, στην Ντόχα του Κατάρ: «Επιτρέψτε μου να νιώθω τυχερός που ανήκω στη βρετανική και όχι στην αμερικανική».

5. Σύμφωνα με τις βρετανικές αποκαλύψεις, η υπόθεση φάνηκε να «μπάζει» από το ίδιο εκείνο πρωινό, στις 2 Απριλίου, όταν μέσα στα άγρια χαράματα οι αμερικανοί υπεύθυνοι κουβάλησαν άρον άρον τους δημοσιογράφους στην κεντρική διοίκηση της Ντόχα, προκειμένου να τους ενημερώσουν για ένα θέμα «υψίστης σημασίας».

Όλοι έτρεξαν σαν τρελοί, πιστεύοντας ότι θα τους ανακοινωθεί η σύλληψη του Σαντάμ. Αντ' αυτού, άκουσαν την ιστορία της Τζέσικα και είδαν την πεντάλεπτη ταινία από την απελευθέρωσή της. Μετέδωσαν την είδηση, αλλά ορισμένοι απ' αυτούς θέλησαν να την ελέγξουν.

Μίλησαν με τους γιατρούς και τις νοσοκόμες που είχαν περιθάψει την κοπέλα, εντόπισαν αυτόπτες μάρτυρες, γύρεψαν να επικοινωνήσουν με τον ιρακινό σωτήρα της.

Συμπέρασμα: «Η διάσωση της Τζέσικα Λιντς θα μείνει στην ιστορία ως ένα από τα πιο εντυπωσιακά περιστατικά χειραγώγησης των μέσων ενημέρωσης» χλεύαζε στις 15 Μαΐου ο Τζον Κάμπφνερ στο «Γκάρντιαν». «Αποκαλύπτει την επίδραση των χολιγουντιανών παραγωγών στους μανάτζερ που έχει ορίσει το Πεντάγωνο υπεύθυνους για τα μέσα ενημέρωσης και μας βοηθάει να αντιληφθούμε πώς μεθοδεύει η Αμερική τη μελλοντική παρουσίαση των πολέμων της».

6. Όπως ήταν λογικό, τα περισσότερα δηλητηριώδη σχόλια των Βρετανών συγκέντρωσε ο φιλμ της διάσωσης, και συγκεκριμένα η έφοδος των αμερικανών ράμπο στο αφύλακτο νοσοκομείο: «Εσπαγαν τις πόρτες, πυροβολούσαν στον αέρα και ούρλιαζαν, ενώ δεν υπήρχε κανείς απολύτως λόγος για όλη αυτή τη φασαρία. Ήταν σαν ταινία του Σιλβέστερ Σταλόνε» φερόταν να δηλώνει ιρακινός γιατρός.

7. Η αλήθεια είναι ότι η σκηνοθεσία είχε τους λόγους της: ακολουθώντας τις συμβουλές του Τζέρι Μπρακκάμερ, πολύπειρου

δημιουργού πολεμικών ταινιών, οι προπαγανδιστές του Πενταγώνου προκάλεσαν την επεισοδιακή επιχείρηση με αποκλειστικό στόχο να γυρίσουν ένα σύντομο φιλμ που θα αποτελούσε αδιάσειστη απόδειξη για την ακρίβεια των ισχυρισμών τους. Κι όταν το BBC παρουσίασε αυτόπτες μάρτυρες που μιλούσαν για χολιγουντιανές μεθόδους και άσφαιρα πυρά, ο εκπρόσωπος τύπου του Πενταγώνου Μπράιαν Γουίτμαν έσπευσε να υπερασπιστεί το φιλμάκι και να καταγγείλει ως «απίστευτες γελοιοότητες» τους ισχυρισμούς των Βρετανών (CNN, 22/7/2003).

Ο θρίαμβος...

Στο μεταξύ, τα περισσότερα αμερικανικά μέσα, ακολουθώντας κατά γράμμα τις επιθυμίες του Πενταγώνου, συνέχιζαν απτότητα να αναμασούν τη θαυμαστή ιστορία της άσημης επαρχιωτοπούλας που από τη μια ώρα στην άλλη μεταμορφώθηκε σε εμβληματική μορφή της «δικαιης» εισβολής στο Ιράκ. Η επιστροφή της Τζέσικα Λιντς στο σπίτι της, στα μέσα του καλοκαιριού, θύμιζε κορύφωση χολιγουντιανής ταινίας.

8. Σε απευθείας μετάδοση, το αμερικανικό έθνος έβλεπε με τα ίδια του τα μάτια πώς ανταμείβεται ο ηρωισμός στο πεδίο της μάχης: όρθια δίπλα στο στρατιώτη αδελφό της στο πίσω κάθισμα μιας ανοιχτής λιμουζίνας, με το ένα χέρι να χαιρετά τα πλήθη και το άλλο ακουμπισμένο τρυφερά στον ώμο του επίσης στρατιωτικού αρραβωνιαστικού της, η Τζέσικα παρήλαυε θριαμβευτικά στους κεντρικούς δρόμους της Δυτικής Βιρτζίνια. Η περιοχή είχε ετοιμαστεί ειδικά για την περίπτωση, η διαδρομή είχε σηματοδοτηθεί και κόσμος πολύς είχε συρρεύσει για να επευφημήσει την ηρωίδα.

Αλλά η μεγάλη έκπληξη την περίμενε στο χωριό της, την άσημη Παλαιστίνη: το φτωχικό της οικογένειας Λιντς την υποδεχόταν ανακαινισμένο, μεγαλύτερο κατά μερικά δωμάτια, με ολοκαίνουρια κουζίνα και διαρρυθμισμένο έτσι ώστε να μπορεί να κινείται άνετα μέσα σ' αυτό με το αναπηρικό της καροτσάκι για το διάστημα που δεν θα ήταν ακόμη σε θέση να σταθεί στα πόδια της.

Για συγκινητική προσφορά των γειτόνων, που πρόσφεραν την

προσωπική τους εργασία, προκειμένου να τα βρει όλα στην εντέλεια η ηρωίδα τους, μιλούσαν τα ρεπορτάζ, ενώ κάποιες πηγές έκαναν λόγο για αξιοσέβαστα ποσά που διέθεσαν για τον ιερό σκοπό αμερικανό επιχειρηματίες.

Έξω από την πόρτα της μονοκατοικίας μια τεράστια πινακίδα είχε στηθεί για να μην επιτρέπει στους περαστικούς να προσπερνούν αδιάφοροι: «Εδώ βρίσκεται το σπίτι μιας πραγματικής αμερικανίδας ηρωίδας, της Τζέσικα Λιντς».

Η Τζέσικα Λιντς και ο Ρικ Μπραγκ υπογράφησαν το βιβλίο τους. Ολα, λοιπόν, πήγαιναν ρολόι: η πώληση αντικειμένων με τη φωτογραφία της Τζέσικα έκανε ήδη θραύση στο διαδίκτυο, η

ιστοσελίδα που δημιούργησαν οι θαυμαστές της δεχόταν καθημερινά χιλιάδες επισκέψεις και η ηρωίδα παρέμενε χαμογελαστή αλλά αμίλητη, παλεύοντας με τα προβλήματα της υγείας της, όπως ακριβώς προέβλεπε το σενάριο που είχε γραφεί ερήμην της.

...και η αποκαθήλωση

Τα δύσκολα δεν θα αργούσαν, ωστόσο, να έρθουν. Την ώρα που τα πρωινάδικα των καναλιών σκοτώνονταν ήδη για μια «αποκλειστική» συνέντευξη, το NBC ανακοίνωνε ότι ετοιμάζει ταινία για το θέμα με τίτλο «Η σωτηρία της Τζέσικα Λιντς».

9. Το πιο γερό χαρτί της ταινίας ήταν η συνεργασία του Μοχάμεντ Οντέχ Αλ-Ρεχαγιέφ, του Ιρακινού που ειδοποίησε τους αμερικανούς στρατιώτες για την ύπαρξη μιας τραυματισμένης συναδέλφου τους στο νοσοκομείο της Νασιρίγια. Έχοντας ήδη εξασφαλίσει άσυλο στις ΗΠΑ, καθώς και ένα καλό συμβόλαιο για το εμπνευσμένο από την υπόθεση βιβλίο του «Γιατί κάθε ζωή είναι πολύτιμη», ο ιρακινός δικηγόρος νομιμοποιούσε την κίνηση του NBC να γυρίσει μια ταινία για την ιστορία της Τζέσικα χωρίς να ζητήσει την άδειά της.

Ενώ, λοιπόν, είχε ανάψει η συζήτηση μεταξύ εμπειρογνομόνων σχετικά με το κατά πόσον κάποιος ή κάποια έχει δικαίωμα να κυνηγήσει δικαστικά μια ταινία που πραγματεύεται χωρίς εξουσιοδότηση τη ζωή του/της, η Τζέσικα υπέγραψε συμβόλαιο με τον εκδότη Αλφρεντ Κνοπφ, εκκωρώντας του την άδεια να δημοσιεύσει την «αυτοβιογραφία» της. Καλά πληροφορημένες πηγές ανέφεραν ότι ο Κνοπφ διέθεσε «με το καλημέρα» ένα εκατομμύριο δολάρια, τα οποία μοιράστηκαν η Τζέσικα και ο συγγραφέας της «αυτοβιογραφίας» της, ενώ η Τζέσικα θα εισπράξει και ένα ποσοστό επί των πωλήσεων. Σημειωτέον ότι ο συγγραφέας που ανέλαβε να ολοκληρώσει σε χρόνο μηδέν το σίγουρο μπεστ-σέλερ ήταν ο Ρικ Μπραγκ, ο δημοσιογράφος που παραιτήθηκε πρόσφατα από τους «Νιου Γιορκ Τάιμς», όταν αποκαλύφθηκε ότι είχε υπογράψει φαρδιά πλατιά το ρεπορτάζ μιας συναδέλφου του.

10. Καθώς ο καιρός περνούσε, η ιστορία της Τζέσικα αποκτούσε όλο

και περισσότερες ρωγμές: οι επιζώντες συμπολεμιστές της αρνούσαν να επιβεβαιώσουν τα περί απεγνωσμένης αντίστασής της, οι γιατροί μιλούσαν πλέον για τραύματα που προκλήθηκαν από σύγκρουση του τεθωρακισμένου στο οποίο επέβαινε, οι συγγενείς των έντεκα νεκρών της ίδιας μάχης διεκδικούσαν μερίδιο της δόξας για τους δικούς τους.

11. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, η οικογένεια της Σοσάνα Τζόνσον, της μαύρης μαγείρισσας που τραυματίστηκε και αιχμαλωτίστηκε την ίδια μέρα στη Νασιρίγια, κατήγγελλε στα μέσα ενημέρωσης ότι το Πεντάγωνο στην περίπτωση της Σοσάνα ενήργησε με τρόπο καθαρά ρατσιστικό: δεν ασχολήθηκε καθόλου με την περίπτωσή της και της αναγνώρισε σύνταξη πολύ μικρότερη από της Τζέσικα.

Οι συμπολεμιστρίες Τζέσικα Λιντς και Σοσάνα Τζόνσον βραβεύονται ως «γυναίκες της χρονιάς». «Δύο γυναίκες στην ίδια μονάδα, στον ίδιο πόλεμο, αντιμέτωπες με την ίδια μοίρα. Κι όμως, πόσο διαφορετικός ο χειρισμός του Πενταγώνου» δήλωνε στην «Ουάσιγκτον Ποστ» (25/10) ο Τζέσε Τζάκσον, αποφασισμένος να κυνηγήσει την υπόθεση μέχρι τέλους.

12. Το επόμενο πλήγμα θα ερχόταν από το μεγαλοεκδότη πορνογραφικών περιοδικών Λάρι Φλιντ, ο οποίος ανακοίνωσε στα μέσα του Νοεμβρίου ότι έχει στην κατοχή του φωτογραφίες της Τζέσικα να διασκεδάζει γυμνόστηθη με δύο στρατιώτες στο Φορτ Μπλις του Τέξας λίγο πριν από τη μεταφορά της μονάδας της στο Ιράκ. Σε μια εντυπωσιακή επίδειξη «μεγαλοψυχίας», ο Φλιντ, δηλωμένος πολέμιος της εισβολής στο Ιράκ, εξηνούσε ότι δεν πρόκειται να δημοσιεύσει τις επίμαχες φωτογραφίες, καθώς πιστεύει ότι η Τζέσικα είναι «ένα ακόμη θύμα των μέσων ενημέρωσης και της κυβέρνησης στην προσπάθειά τους να νομιμοποιήσουν τον πόλεμο».

Στο κλίμα αυτό, η «ηρωίδα» παρέμενε πάντα σιωπηλή, επικοινωνώντας με τους πάντες μέσω του δικηγόρου της. Έτσι, ο δικηγόρος της ήταν αυτός που προσπάθησε να δικαιολογήσει την άρνησή της να συναντήσει τον ιρακινό σωτήρα της που ταξίδεψε ως το χωριό της για να τη γνωρίσει.

13. Είναι βέβαιο ότι όλα είχαν πια ειπωθεί για την Τζέσικα, όταν τον περασμένο Νοέμβριο κυκλοφόρησε το βιβλίο του Ρικ Μπραγκ «Κι εγώ είμαι στρατιώτης. Η ιστορία της Τζέσικα Λιντς». Κι όμως, το βιβλίο διέθετε μια πληροφορία που θα το βοηθούσε να σπάσει τα ταμεία: ο δαιμόνιος δημοσιογράφος είχε εντοπίσει «απόρρητες ιατρικές εκθέσεις», οι οποίες τεκμηριώναν τον ισχυρισμό του ότι η Τζέσικα βιάστηκε παρά φύση από τους Ιρακινούς στο διάστημα μεταξύ της σύλληψής της και της μεταφοράς της στο νοσοκομείο της Νασιρίγια.

14. Τι κι αν η ίδια δεν θυμάται τίποτα, τι κι αν οι ιρακινί γιατροί που τη φρόντισαν διαβεβαιώνουν ότι, όταν έφτασε στα χέρια τους, η κοπέλα δεν έφερε ίχνη βιασμού. Η Τζέσικα όφειλε να εξοικειωθεί με την ιδέα ενός βιασμού για τον οποίον η ίδια δεν είχε ιδέα.

Το κλίμα ήταν πια πολύ βαρύ για την άπειρη «ηρωίδα». Έτσι, όταν η νεαρή στρατιωτίνα βρέθηκε στην πρωινή εκπομπή του ABC για να διαφημίσει το βιβλίο της, τα λόγια της δεν ήταν ακριβώς αυτά που περίμεναν να ακούσουν από τα χείλη της οι προπαγανδιστές του Πενταγώνου. Η Τζέσικα παραδέχτηκε ότι δεν έριξε ούτε μισή σφαίρα και ότι την κρίσιμη ώρα έπεσε στα γόνατα, κάλυψε τα μάτια και προσευχήθηκε. Ψέλλισε ακόμη ότι νιώθει πως τη χρησιμοποίησαν και πως η ίδια δεν νιώθει ηρωίδα.

Η λέξη κατακραυγή δύσκολα θα μπορούσε να περιγράψει τη θύελλα των αντιδράσεων που ξεσήκωσε η ομολογία της «ηρωίδας».

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 1/1/2004

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας την ιστορία της Τζ. Λιντς.
- ➔ Σημειώστε τρία σημεία από την ιστορία που σας έκαναν τη μεγαλύτερη εντύπωση.
- ➔ Ποιοι είναι, κατά τη γνώμη σας, οι λόγοι που τα ΜΜΕ διάλεξαν τη Τζ. Λιντς για να την ηρωοποιήσουν; Ξαναδιαβάστε με προσοχή τα αποσπάσματα που αναφέρονται στις δύο έγχρωμες συμπολεμιστρίες της.
- ➔ Υπάρχουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στην ιστορία της Τζ. Λιντς και σ' εκείνη της Μπέθανι Χάμιλτον και ποιες;

ΜΕΑ CULPA* από αμερικανικά Μ.Μ.Ε

Ενα από τα κυριότερα θύματα του πολέμου στο Ιράκ υπήρξε και η αξιοπιστία ορισμένων αμερικανικών ΜΜΕ. Το θέμα αφορά κυρίως την κάλυψη των γεγονότων που προηγήθηκαν της αμερικανικής επέμβασης στο Ιράκ. Ήταν μια πολύ κρίσιμη περίοδος, κατά τη διάρκεια της οποίας διαμορφώθηκε μια κοινή γνώμη η οποία, στη συντριπτική της πλειονότητα, υποστήριξε τον πόλεμο. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ορισμένα έντυπα και κάποιοι δημοσιογράφοι βασίζονταν υπερβολικά σε φιλοκυβερνητικές πηγές. Τα ρεπορτάζ τους γνώριζαν μεγάλη προβολή, ενώ αντίθετα τα κείμενα αυτών που είχαν διαφορετικές απόψεις -και ήταν αρκετοί- υποβαθμίζονταν σημαντικά. Το αποτέλεσμα ήταν ότι το σύνολο του κρίσιμου ρεπορτάζ απηχούσε σε μεγάλο βαθμό τις απόψεις του Λευκού Οίκου, κυρίως για τα όπλα μαζικής καταστροφής που υποτίθεται ότι είχε στη διάθεσή του το Ιράκ. Στο επίκεντρο της διαμάχης γι' αυτό το θέμα βρέθηκαν η κορυφαία εφημερίδα των ΗΠΑ, οι «Τάιμς» της Νέας Υόρκης, και η εβδομαδιαία κεντροαριστερή πολιτική επιθεώρηση «Νιου Ρεπάλμπλικ». Όσον αφορά τους «Τάιμς», ενώ στα κύρια άρθρα της η εφημερίδα υιοθετούσε ένα υγιή σκεπτικισμό σχετικά με τις προθέσεις της κυβέρνησης Μπους, εντούτοις στα καίρια ρεπορτάζ της έτεινε να υιοθετεί πληροφορίες κυρίως Ιρακινών αντιφρονούντων -όπως ο Αχμέντ Τσαλαμπί- σχετικά με την ύπαρξη αυτών των όπλων στο Ιράκ. Το «Νιου Ρεπάλμπλικ», από την άλλη πλευρά, ενώ σε όλα τα άλλα θέματα τηρούσε μια σφόδρα επικριτική στάση απέναντι στην κυβέρνηση Μπους, στο θέμα του Ιράκ υποστήριζε την επέμβαση. Τόσο κατά τη διάρκεια του πολέμου όσο και κυρίως μετά -οπότε αποκαλύφθηκε ότι οι ισχυρισμοί της κυβέρνησης Μπους ήταν ανυπόστατοι- οι «Τάιμς» και το «Νιου Ρεπάλμπλικ» βρέθηκαν στο επίκεντρο σκληρής κριτικής από άλλα έντυπα, σχετικά με τη δημοσιογραφική πολιτική που ακολούθησαν κατά τη διάρκεια του πολέμου. Σε αντίθεση με την Ελλάδα, όπου στο όνομα μιας συντεχνιακής «συναδελφικής αλληλεγγύης» δεν ενθαρρύνεται η κριτική άλλων εντύπων και δημοσιογράφων, στις ΗΠΑ αυτή η πρακτική είναι αρκετά συνηθισμένη. Η κριτική αυτή έφερε αποτελέσματα. Στις 26 Μαΐου, οι «Τάιμς» δημοσίευσαν ένα κύριο άρθρο με το οποίο η εφημερίδα αναγνώριζε ότι η κάλυψη των γεγονότων που προηγήθηκαν του πολέμου «δεν ήταν τόσο αυστηρή όσο έπρεπε». Σύμφωνα με το κείμενο, οι αποκαλύψεις των Ιρακινών αντιφρονούντων δεν αντιμετωπίζονταν με τον απαιτούμενο σκεπτικισμό και «άρθρα τα οποία βασίζονταν σε ακραίους ισχυρισμούς για το Ιράκ γνώριζαν μεγάλη προβολή», ενώ αντίθετα, άρθρα τα οποία έθεταν σε αμφιβολία τους προαναφερθέντες ισχυρισμούς «έτειναν να θάβονται». Το κείμενο της εφημερίδας κατέληγε με μια υπόσχεση στους αναγνώστες «ότι θα συνεχίσει με το επιθετικό ρεπορτάζ, που θα έχει στόχο να αποκαταστήσει την αλήθεια». Ανάλογες ήταν και οι αντιδράσεις στο «Νιου Ρεπάλμπλικ». Στις 28 Ιουνίου δημοσίευε ένα κείμενο της συντακτικής επιτροπής με τίτλο «Πού κάναμε λάθος», στο οποίο αναγνώριζε ότι η γραμμή την οποία ακολούθησε κατά τη διάρκεια του πολέμου βασίστηκε σε λανθασμένη πληροφόρηση. Ορισμένοι αναλυτές, όπως ο Μ. Μάσινγκ στο «Νιου Γιορκ Ριβιού οφ Μπους» και το περιοδικό

«Νέισιον», επισήμαναν ότι η αυτοκριτική των «Τάιμς» και του «Νιου Ρεπάλμπλικ» δεν ήταν τόσο ριζική όσο θα έπρεπε. Ίσως, Όμως απλώς και μόνο το γεγονός ότι δυο κορυφαία έντυπα σ' αυτή την περίοδο του άκρατου ανταγωνισμού παραδέχονται το λάθος τους -με αποτέλεσμα, φυσικά, να πλήττεται η αξιοπιστία τους- είναι πολύ σημαντικό. Για τα δεδομένα πολλών άλλων χωρών, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η Ελλάδα, στις οποίες η αυτοκριτική των ΜΜΕ είναι ένα άγνωστο φαινόμενο, η στάση των «Τάιμς» και του «Νιου Ρεπάλμπλικ» αποτελεί αναμφισβήτητα ένα επαναστατικό γεγονός. Δημοσιεύουμε σήμερα τμήματα από τα άρθρα των «Τάιμς» και του «Νιου Ρεπάλμπλικ» στα οποία δικαιολογούν την αρθρογραφία τους. Επίσης, μια ανάλυση σχετικά με την περίπτωση των «Τάιμς». Η περίπτωση κυρίως των «Τάιμς» έφερε στην επιφάνεια ορισμένες από τις μεγαλύτερες αδυναμίες της δημοσιογραφικής κουλτούρας. Ότι σε περίοδο έντονου ανταγωνισμού, όπου το κυνήγι της «αποκλειστικότητας» είναι θέμα ζωής ή θανάτου, πολλές φορές ο/η δημοσιογράφος τείνει να εμπιστεύεται αμφίβολης ποιότητας πηγές, επειδή απλώς και μόνο τυχαίνει να έχουν ένα καλό «στόρι».

Του TAKH MIXA

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 10/07/2004

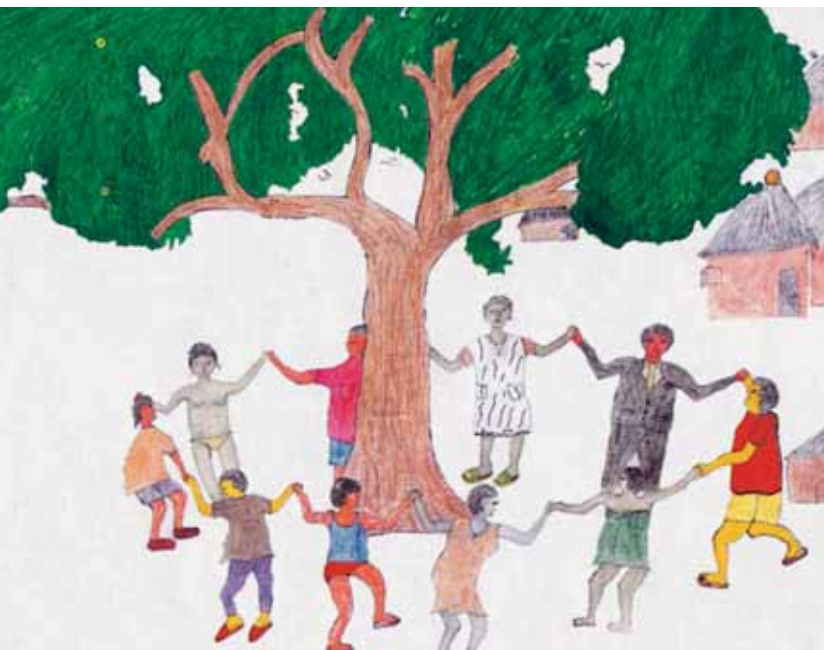
δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη το άρθρο "ΜΕΑ CULPA από αμερικανικά ΜΜΕ".
- ➔ Έχετε υπόψη σας άλλες περιπτώσεις "λαθών" από τα ΜΜΕ; Παρουσιάστε τις στους συμμαθητές/συμμαθήτριάς σας. Πώς αντέδρασαν στις παραπάνω περιπτώσεις τα ΜΜΕ; Πώς αντέδρασαν οι αναγνώστες;
- ➔ Ξαναδιαβάστε και σχολιάστε στην τάξη την τελευταία πρόταση του άρθρου που αναφέρεται στο "κυνήγι της αποκλειστικότητας". Μπορείτε να δώσετε μερικά παραδείγματα; Ποιες άλλες συνέπειες έχει το "κυνήγι" αυτό στη λειτουργία και το ρόλο των ΜΜΕ;
- ➔ Προσκαλέστε στην τάξη ένα δημοσιογράφο και συζητήστε μαζί του θέματα όπως "τα λάθη στα ΜΜΕ", "το κυνήγι της αποκλειστικότητας", "τα ΜΜΕ και ο πόλεμος στο Ιράκ" και ότι άλλο εσείς θεωρείτε ενδιαφέρον.

Λογοκρισία

Η λογοκρισία γεννήθηκε μαζί με τα ΜΜΕ. Πολύ πριν την τηλεόραση, πολύ πριν το ραδιόφωνο. Είναι συνομήλικη με τις πρώτες εφημερίδες. Λόγοι εθνικής ασφάλειας σε καιρούς πολέμων την εμφάνισαν ως απαραίτητη και λόγοι φίμωσης κάθε διαφορετικής άποψης στα «σφιχτά» καθεστώτα, ένθεν

κακείθεν, την διατήρησαν στην παραδοσιακή της μορφή.

Στη Δημοκρατία, στον ελεύθερο κόσμο, απαγορεύεται με Νόμο. Τουλάχιστον ως παραδοσιακή.

Έτσι η λογοκρισία είναι υποχρεωμένη να κυκλοφορεί προσεκτικά. Να είναι πάντα τουλάχιστον ελαφρώς μεταμφιεσμένη.

Λογοκρισία είναι να αναλύεις ένα θέμα στα Κινέζικα, όταν το ακροατήριο δεν γνωρίζει παρά μόνο Γαλλικά.

Απόλυτη λογοκρισία μάλιστα.

Λογοκρισία είναι να κάνεις διάλεξη για τη θεωρία της σχετικότητας, τις «μαύρες» τρύπες και τα σύμπαντα νέφη σε άτομα που δεν έχουν τελειώσει το Δημοτικό.

Έλλειμμα Παιδείας.

Λογοκρισία είναι να περιγράφεις γεγονότα παραλείποντας στοιχεία που έχουν σημασία.

Απόκρυψη στοιχείων.

Λογοκρισία είναι να τοποθετείς ειδήσεις σε άλλη αξιολογική σειρά από αυτή που πραγματικά έχουν ή να

Λογοκρίνω:
Εμποδίζω τη διατύπωση ή τη διάδοση μη αρεστών απόψεων

διαθέτεις λιγότερο χρόνο από ό,τι οι ειδήσεις αυτές απαιτούν για την παρουσίασή τους.

Υποβάθμιση.

Λογοκρισία είναι να «μεγεθύνεις» άσχετα ζητήματα για να αποσπάσεις το ενδιαφέρον από άλλα σημαντικότερα.

Αποπροσανατολισμός.

Λογοκρισία είναι να παρουσιάζεις εικόνες ενοχοποιητικές για κάποιον που δεν έχουν σχέση με την ιστορία στην οποία εμπλέκεται.

Συκοφαντία.

Λογοκρισία είναι και να μην επιτρέπεις να μεταδοθεί μια είδηση.

Παραδοσιακή.

Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι η αύξηση των σταθμών θα έλυσε το πρόβλημα της κατευθυνόμενης πληροφόρησης, αυτό όμως, ειδικά για την τηλεόραση, είναι εξαιρετικά δύσκολο. Το κόστος δημιουργίας και λειτουργίας ενός τηλεοπτικού σταθμού είναι απλησίαστο για τους μέσους πολίτες. Ακόμη, τα νέα συστήματα που εμφανίζονται (καλωδιακά, δορυφορικά, ψηφιακά) απαιτούν ακόμη μεγαλύτερες επενδύσεις. Έτσι, πρακτικά η ιδιοκτησία θα παραμείνει υπόθεση μεγάλων οικονομικών συμφερόντων.

«Αντίθετα με τη λαϊκή κουλτούρα, που αναπτύσσεται "από κάτω", δηλαδή από τον ίδιο το λαό, και που χαρακτηρίζεται ως ισχυρή, αυτοδύναμη και αυτοδημιούργητη που τιμά τις αξίες, διαμορφώνεται ένας άλλος τύπος κουλτούρας, η κουλτούρα της μάζας, που αναπτύσσεται "από πάνω", είναι αδύναμη, κακόγουστη και παράγεται με εμπορευματικό τρόπο για παθητική κατανάλωση.

Η κουλτούρα της μάζας είναι διεισδυτική και απειλεί να υποκαταστήσει τη λαϊκή κουλτούρα σταματώντας την πολιτισμική ζωή του απλού λαού.

Η κουλτούρα της μάζας επινοείται από τεχνικούς,

επιβάλλεται καταλαμβάνοντας όλο το διαθέσιμο χώρο, έτσι ώστε ο θεατής να μην έχει επιλογή ακόμη και αν αλλάξει κανάλι.

Η κουλτούρα της μάζας δίνει την εντύπωση ότι είναι κάτι "υψηλό" και σπουδαίο, αλλά ουσιαστικά είναι κάτι νοθευμένο, που τελικά μετατρέπεται σε εργαλείο πολιτικής κυριαρχίας.»

Τόνυ Μπένετ , "ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΣΑ, ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ

Λογοκρισία είναι να αναλύεις ένα θέμα στα Κινέζικα όταν το ακροατήριο δεν γνωρίζει παρά μόνο Γαλλικά. Απόλυτη λογοκρισία μάλιστα.

ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ". Περιλαμβάνεται στο "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΞΟΥΣΙΑ & ΜΜΕ" (Εκδ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 1989)

Όταν ο τηλεθεατής βλέπει καθημερινά, σε κάθε μορφή

εκπομπής, από τα κωμικά σήριαλ μέχρι τις δραματικές τηλεταινίες, κι από τα δελτία ειδήσεων μέχρι τα φαντασμαγορικά ή τα ριάλιτυ σόου, πάντα το ίδιο μοντέλο-πρότυπο προσωπικής και κοινωνικής συμπεριφοράς, είναι σχεδόν μοιραίο κάποτε να υποκύψει, να το δεχτεί στη θέση του παραδοσιακού μοντέλου που ήξερε και τελικά να αλλάξει εκούσια κανάλι όταν κάτι διαφορετικό εμφανιστεί στην οθόνη του. Γίνεται, δηλαδή, ο ίδιος λογοκριτής, αποτέλεσμα της ενσωμάτωσής του στο «προτεινόμενο μοντέλο».

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε με τους συμμαθητές/συμμαθήτριές σας το περιεχόμενο του κειμένου. Ποια από τις λογοκρισίες που περιγράφει το κείμενο θεωρείτε περισσότερο επικίνδυνη και γιατί;
- ➔ Ψάξτε στο λεξικό και βρείτε τους ορισμούς της λογοκρισίας. Μπορείτε να φτιάξετε και κάποιους δικούς σας ορισμούς;
- ➔ Έχετε υπόψη σας κάποιες περιπτώσεις λογοκρισίας; Συζητήστε τις με τους συμμαθητές / συμμαθήτριές σας.
- ➔ Συζητήστε στην τάξη τα δυο αποσπάσματα από το βιβλίο «Κοινωνία, Εξουσία και ΜΜΕ». Πού συμφωνείτε και πού διαφωνείτε με τις απόψεις των συγγραφέων;

Αυτή η λογοκρισία είναι που δεν αντιμετωπίζεται. «Ωστόσο, σε όσους από τους κριτικούς ισχυρίζονται ότι τα προγράμματα απλώς προορίζονται να συμπληρώνουν το χρόνο μεταξύ των διαφημίσεων διαφεύγει το σημείο-κλειδί. Η τηλεόραση στο σύνολό της αποτελεί μια διαφήμιση του υπάρχοντος συστήματος, της καθιερωμένης τάξης πραγμάτων. Ακριβώς όπως οι διαφημίσεις προσπαθούν να πουλήσουν προϊόντα και ταυτόχρονα να νομιμοποιήσουν ένα τρόπο ζωής, τα ψυχαγωγικά προγράμματα διαφημίζουν (ή δοξάζουν) αξίες και ένα τρόπο ζωής που συμπίπτει με, και κάνει δυνατή (ή αναγκαία) την αγορά των προϊόντων. Η τηλεόραση έχει μετατραπεί μ' αυτό τον τρόπο σ' ένα "σύστημα διανομής κινήτρων", μια μαζική ανάμιξη ιδεολογικών μηνυμάτων, μια απλή αλλά ποικιλόμορφη, διαφήμιση μιας προκαθορισμένης προτιμητέας τάξης πραγμάτων». (Robert Dunn, Television, consumption and the commodity form, Theory, Culture & Society, 1986. Έκδοση στα Ελληνικά, Κοινωνία Εξουσία και ΜΜΕ, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, 1989).

www.castrinos.net/anti-tv/tv_info_22_logokr.htm

Indymedia

Tο Indymedia είναι μια παγκόσμια συλλογικότητα οργανώσεων ανεξάρτητης ενημέρωσης και εκατοντάδων δημοσιογράφων που προσφέρουν συλλογική και μη εμπορευματική ενημέρωση. Ένα δημοκρατικό ενημερωτικό μόρφωμα για τη δημιουργία ριζοσπαστικών, έγκυρων και παθιασμένων αφηγήσεων της αλήθειας. Η βάση του Indymedia είναι τα Independent Media Centers (Ανεξάρτητα Κέντρα Πληροφόρησης) ή εν συντομία IMC. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν περίπου 70 IMC σ' όλο τον κόσμο. Κάθε AMC είναι μια αυτόνομη ομάδα που έχει τη δικιά της διακήρυξη στόχων, αυτοδιαχειρίζεται τις οικονομικές και άλλες υποθέσεις της, ενώ παίρνει τις αποφάσεις της μέσω της δικιάς της διδασκαλίας. Για να μάθεις περισσότερα για κάθε IMC μπορείς να επισκεφθείς την ιστοσελίδα του. Το σύνολο των IMC σχηματίζουν το Δίκτυο των IMC, η ιστοσελίδα του οποίου βρίσκεται στη διεύθυνση www.indymedia.org. Η ιστοσελίδα αυτή, που συχνά αποκαλείται "κεντρικό" ή "παγκόσμιο" IMC, συντονίζεται από μια ανοιχτή ομάδα ακτιβιστών από διάφορα IMC. Εκτός από την ιστοσελίδα αυτή, οι ομάδες συντονίζουν διάφορα σχέδια δράσης και συζητήσεις για την πολιτική και τη λειτουργία του Indymedia.

Πώς δημιουργήθηκε το Indymedia

Εκατοντάδες ακτιβιστές των μέσων ενημέρωσης, πολλοί από τους οποίους είχαν δουλέψει για χρόνια για τη δημιουργία ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης, συναντήθηκαν στα τέλη του Νοέμβρη του 1999 στο Σιάτλ των Η.Π.Α. Σκοπός τους ήταν η δημιουργία ενός ανεξάρτητου κέντρου ενημέρωσης, για την κάλυψη, των διαδηλώσεων κατά του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Το IMC Seattle κάλυψε γεγονότα τόσο μέσω μιας έντυπης έκδοσης ("The Blind Spot") όσο και μέσω της πρώτης ιστοσελίδας των IMC. Η ιστοσελίδα δέχτηκε σχεδόν 1.5 εκατομμύριο "hits" κατά τη διάρκεια των διαδηλώσεων. Το Φεβρουάριο του 2000 σχηματίστηκε ένα μικρό IMC στη Βοστώνη, ενώ τον Απρίλη ένα μεγαλύτερο δημιουργήθηκε στην Ουάσιγκτον για να καλύψει τις διαδηλώσεις κατά της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Δ.Ν.Τ. Από τότε οι αιτήσεις ομάδων που ενδιαφέρονται για τη δημιουργία τοπικών IMC άρχισαν να πέφτουν σαν βροχή. Πριν περάσουν δύο χρόνια από τη δημιουργία του Indymedia το παγκόσμιο δίκτυο αριθμεί περίπου 70 IMC.

Ποιοι είναι οι μακροχρόνιοι στόχοι του Indymedia

Ο κάθε ακτιβιστής των Indymedia θα απαντούσε αυτή την ερώτηση με διαφορετικό τρόπο. Το Indymedia φιλοδοξεί να εμπνεύσει τους ανθρώπους να γίνουν οι ίδιοι τα μέσα ενημέρωσης, δημιουργώντας και παρουσιάζοντας μόνοι τους την αφήγηση και ανάλυση των γεγονότων που τους αφορούν. Ένας ασαφής στόχος θα μπορούσε να ήταν η ανάπτυξη όσον το δυνατό περισσότερων ανεξάρτητων μέσων ενημέρωσης στον κόσμο. Άλλοι ακτιβιστές προσεγγίζουν το Indymedia με ένα βαθύτερο στόχο, να δώσουν στον κόσμο να καταλάβει ότι, αφού μπορεί να αναλάβει την ενημέρωση στα χέρια του, μπορεί να πάρει τον έλεγχο και άλλων πλευρών της ζωής του που τώρα αφήνονται στα χέρια "ειδικών" και "επαγγελματιών". Στο πρακτικό επίπεδο κάποιοι που συμμετέχουν στα Indymedia δουλεύουν για την ανάπτυξη τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών δικτύων, ενώ άλλοι προς την ίδρυση εθνικών ανεξάρτητων εφημερίδων και άλλων προγραμμάτων που θα εξασφαλίσουν ότι το κοινό θα έχει πρόσβαση στα ανεξάρτητα νέα.

δραστηριότητες

- ➔ Διαβάστε και συζητήστε στην τάξη την ιστορία και τους στόχους του ανεξάρτητου Δικτύου Ενημέρωσης Indymedia.
- ➔ Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του κεντρικού Indymedia (www.indymedia.org) και αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για τους στόχους και τη λειτουργία του. Ερευνήστε σε πόσες και ποιες χώρες υπάρχουν εθνικά ανεξάρτητα κέντρα ενημέρωσης. Διαλέξτε τρία απ' αυτά κι επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες τους. Σχολιάστε το περιεχόμενό τους στην τάξη.
- ➔ Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του αθηναϊκού Indymedia (www.athens.indymedia.org). Διαβάστε και σχολιάστε τις ειδήσεις που παρουσιάζει. Τι διαφορές βλέπετε ανάμεσα στο περιεχόμενο και στον τρόπο παρουσίασης των ειδήσεων αυτών μεταξύ του Indymedia και άλλων ΜΜΕ (εφημερίδων, τηλεόρασης κ.λπ.);
- ➔ Κάνετε μια έρευνα στο σχολείο σας. Πόσοι από τους μαθητές/μαθήτριες και τους καθηγητές/καθηγήτριες σας ξέρουν το Indymedia; Συζητήστε στην τάξη για ποιους λόγους το παραπάνω ανεξάρτητο δίκτυο ενημέρωσης είναι ελάχιστα γνωστό σε σχέση με τα υπόλοιπα ΜΜΕ.

Equal Dream

Καταπολέμηση του Ρατσισμού & της Ξενοφοβίας στα ΜΜΕ

Λίγα λόγια για το έργο

Λαμβάνοντας υπόψη τη δύναμη των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και την ανάγκη βελτίωσης της απασχολησιμότητας των κοινωνικών ομάδων που υφίστανται ρατσισμό, το έργο είχε ως κύριο στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων, μέσω της ενεργού συμμετοχής όλων των εμπλεκόμενων φορέων:

- στα ΜΜΕ, ως εργασιακό χώρο, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις εκείνες, που θα επέτρεπαν τη δημοκρατική εκπροσώπηση στην απασχόληση των ατόμων των συγκεκριμένων ομάδων
- στα ΜΜΕ ως φορείς διαμόρφωσης και επηρεασμού της κοινής γνώμης, για την καταπολέμηση των στερεοτύπων και των προκαταλήψεων που δυσκολεύουν την πρόσβαση αυτών των ομάδων στην αγορά εργασίας.

Το έργο περιλάμβανε μια σειρά από αλληλοσυμπληρούμενες δράσεις, οι οποίες επιδίωκαν την επίτευξη των παρακάτω στόχων:

- Την αλλαγή της εικόνας των κοινωνικών ομάδων που υφίστανται φυλετικό ρατσισμό, όπως αυτή παρουσιάζεται από τα ΜΜΕ. Απώτερος στόχος ήταν η σταδιακή αλλαγή της στάσης όλης της κοινωνίας απέναντι στις ομάδες αυτές προς την κατεύθυνση της ισότιμης αντιμετώπισής τους.
- Την ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση των εργαζομένων σε ΜΜΕ - και κυρίως των δημοσιογράφων - για το φλέγον θέμα της καταπολέμησης των διακρίσεων και της ανάγκης της ισότιμης ένταξης των μειονεκτουσών ομάδων στην ελληνική κοινωνία και εργασία.
- Την ενεργοποίηση των ίδιων των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, στην προάσπιση των δικαιωμάτων τους και την ενεργό συμμετοχή τους στα κοινωνικά δρώμενα.

- Την ενδυνάμωση του ρόλου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.) που εκπροσωπούν τις συγκεκριμένες ομάδες και την παροχή στήριξης στη διαχείριση των προβλημάτων των ατόμων που υφίστανται ρατσισμό, σύμφωνα με μεθοδολογία «politically correct».
- Τη συνεργασία των Μ.Κ.Ο. με δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς κι οργανισμούς με σκοπό την προώθηση της εικόνας των μελών τους και της εισόδου τους στην αγορά εργασίας.
- Τη διερεύνηση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων των ατόμων που υφίστανται φυλετικό ρατσισμό - μέσα από την παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης κι εργασιακής εμπειρίας - και την προώθησή τους σε επιχειρήσεις ΜΜΕ έτσι ώστε να αναδειχθούν νέα talenta, από τις ομάδες αυτές, στα επαγγέλματα των Media.
- Την ενδυνάμωση του ρόλου των υπαρχουσών δομών στήριξης και την αναβάθμισή τους σε Δομές Αντιρατσιστικής Παρέμβασης, με τυποποιημένη οργάνωση λειτουργίας και παροχή καθορισμένων υπηρεσιών προς την κατεύθυνση της υποστήριξης των πληττομένων από ρατσισμό και της προώθησης δράσεων καταπολέμησής του καθώς και την αναβάθμιση του στελεχειακού δυναμικού των.
- Την προώθηση κατευθυντήριων γραμμών και κώδικα συμπεριφοράς στα Μέσα Ενημέρωσης, που θα υποδηλώνουν το σεβασμό στη διαφορετικότητα.
- Τη δημιουργία και προβολή καλών πρακτικών, καθώς επίσης και την υιοθέτησή τους από τους αρμόδιους φορείς, ώστε να γίνει συνείδηση η ισότιμη συνύπαρξη όλων των ατόμων στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από τις φυλετικές ή εθνικές διαφορές τους.
- Την ενίσχυση της ενσωμάτωσης της αρχής της ισότητας στο χώρο εργασίας και την προώθηση των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες.

Η Ενεργός Συμμετοχή

Η ενεργός συμμετοχή των ομάδων στόχου στη διαμόρφωση και εξέλιξη του Έργου μπορεί να εντοπιστεί:

- στη σύνθεση του Δικτύου, με συμμετοχή αντιπροσωπευτικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων των ομάδων στόχου
- στην ενεργό συμμετοχή των οργανώσεων στο σχεδιασμό δράσεων, που προσαρμόστηκαν στα ειδικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων που εκπροσωπούν

- στη συμμετοχή ατόμων διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων στο προσωπικό και το στελεχειακό δυναμικό των εταιρών και των Μέσων Ενημέρωσης
- στην παραγωγή και μετάδοση τηλεοπτικών και ραδιοφωνικών εκπομπών και σποτ - από τα Μέσα Ενημέρωσης που συμμετείχαν στο έργο - με τη δυναμική συμμετοχή ατόμων από τις ομάδες στόχου.
- στην υλοποίηση του διακρατικού σχεδίου, το οποίο ενίσχυσε τις ανταλλαγές ατόμων των ομάδων στόχου με αντίστοιχους εκπροσώπους των διακρατικών φορέων, και την ουσιαστική ενεργοποίησή τους και ως προς τον τομέα των κοινωνικών διεκδικήσεων, αλλά και ως προς τον τομέα της απασχολησιμότητάς τους.

Καινοτομία του έργου DREAM

Η καινοτομία υπήρξε βασικό συστατικό του έργου τόσο στο πλαίσιο του σχεδιασμού, όσο και στο πλαίσιο της υλοποίησής του. Αναλυτικότερα,

καινοτομία εμφανίστηκε στο έργο ως προς:

- ➔ Τη λειτουργία των Δομών Αντιρατσιστικής Παρέμβασης, που στηρίχτηκε σε ένα πρότυπο λειτουργίας, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου και τη σύνδεση των δομών αυτών με ελληνικούς και διεθνείς φορείς (Συνήγορο του Πολίτη, Παρατηρητήρια ρατσισμού και ξενοφοβίας, ενώσεις και συλλόγους) και κυρίως συμβατικά και εναλλακτικά Μέσα Ενημέρωσης.
- ➔ Την ανάπτυξη και εφαρμογή των Κατευθυντήριων Γραμμών και Κώδικα Εφαρμογής Πολιτικών ενάντια στις Διακρίσεις στα Μέσα Ενημέρωσης. Πρόκειται για έναν οδηγό κατευθυντήριων γραμμών αφενός για δημοσιογράφους και άλλους επαγγελματίες των Μέσων Ενημέρωσης για το πώς να «αποτυπώνουν» πιο δίκαια τη διαφορετικότητα μέσω της δουλειάς τους, και αφετέρου προς Επιχειρήσεις ΜΜΕ, για την προώθηση της διαφορετικότητας στα ΜΜΕ (προώθηση του Diversity Management).
- ➔ Την πιλοτική εφαρμογή – για πρώτη φορά στην Ελλάδα – των κατευθυντήριων γραμμών (Equality Audit) για την προώθηση της διαφορετικότητας στα ΜΜΕ: Το Equality Audit εφαρμόστηκε πιλοτικά σε 6 επιχειρήσεις: το *Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων*, την *Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση 3* και τα κανάλια της *Τηλεόρασης Ελληνικής Περιφέρειας* (ΤΕΠ): *ΑΧΕΛΩΟΣ TV* (Αγρίνιο), *WEST CHANNEL* (Κοζάνη), *ΔΙΚΤΥΟ* (Σέρρες), *SUPER CHANNEL* (Κόρινθος).
- ➔ Τη λειτουργία ανοιχτής γραμμής τηλεπληροφόρησης και τηλεσυμβουλευτικής για τις ομάδες στόχου και μετάδοση των αιτημάτων μέσω της εκπομπής «Η Μεγάλη Απόφαση», που παιζόταν όλο το 2003 κάθε τελευταία Παρασκευή του μήνα, από την ΕΡΤ3.
- ➔ Τη δημιουργία και λειτουργία Θεματικής Πύλης www.dream.net.gr για θέματα Ρατσισμού και Ξενοφοβίας στα ΜΜΕ, όπου συγκεντρώθηκε αρκετό υλικό που αφορά το παραπάνω θέμα (αρθρογραφία, μελέτες, έρευνες, συνδέσεις με άλλες ηλεκτρονικές σελίδες κ.λπ.), ενώ παράλληλα αποτέλεσε και ένα ανοιχτό φόρουμ επικοινωνίας μεταξύ των επωφελούμενων ατόμων.
- ➔ Τη θεσμοθέτηση βραβείου εκπομπών και δημοσιογράφων που προωθούν την ισότητα και τη διαφορετικότητα.

δραστηριότητες

- ➔ Συζητήστε στην τάξη τους στόχους και τις δράσεις του έργου «DREAM - Καταπολέμηση του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας στα ΜΜΕ». Ποιες από τις δράσεις του παραπάνω έργου θεωρείτε σημαντικότερες και γιατί;
- ➔ Διαβάστε και σχολιάστε τους τρόπους με τους οποίους το έργο προωθεί την ενεργό συμμετοχή των ομάδων στόχου. Στη συνέχεια σκεφτείτε και προτείνετε κάποιες επιπλέον δραστηριότητες που πιστεύετε ότι εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό.
- ➔ Επικοινωνήστε με κάποια/ες από τις επιχειρήσεις στις οποίες εφαρμόστηκαν πιλοτικά στην Ελλάδα οι κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση της διαφορετικότητας στα ΜΜΕ. Συγκεντρώστε περισσότερες πληροφορίες για τις δραστηριότητες που έγιναν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εφαρμογής.
- ➔ Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του έργου στο Διαδίκτυο: www.dream.net.gr. Ποιο από το υλικό που περιέχει η ιστοσελίδα θεωρείτε περισσότερο ενδιαφέρον και γιατί; Έχετε να προτείνετε κάποιο επιπλέον υλικό για την παραπάνω ιστοσελίδα;

Δίκτυο σχολείων

Κατά τον Ρατσισμού & της Ξενοφοβίας

Στην παρούσα έκδοση περιλαμβάνονται αποσπάσματα από τις εργασίες των μαθητικών ομάδων των ακόλουθων σχολείων:

18ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Ρατσισμός και Ξενοφοβία στο Internet»

Υπεύθυνοι καθηγητές/τριες:

Γεώργιος Χορόζογλου

Ελένη Φρειδερίκη

Κρούπης Γιώργος
Λάλλος Αποστόλης
Νικολάου-Αλαβάνου Νίκη
Μάρκου Βασίλειος
Μιοτέλη Δέσποινα
Μουρελάτου Εύη
Μπεγέτης Νικόλαος
Μπέκας Γιώργος
Μπόνιας Αλέξανδρος
Ντόντης Δημήτρης
Παγίδας Λευτέρης
Παπασωτηρίου Σπύρος
Πιτέλη Μαρία
Σαμαρτζής Δημήτρης
Τσεκούρα Πέγκυ
Τσιάκαλου Παρασκευή

34ο Γυμνάσιο Αθηνών

«0 Ρατσισμός μέσα από τη Λογοτεχνία»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:

Μπαλιάκα Αναστασία

Τσιώλη Χριστίνα

1η Ομάδα

Ραμόλη Εμμανουέλα
Νούνιες Έβελιν
Σαλλιάρη Ήβα
Σαγρή Ιωάννα
Ρούσσου Σταυρούλα
Φέξη Μαρία
Παππά Χριστίνα
Λάσκου Εμμανουέλα

2η Ομάδα

Τσακίρη Δήμητρα
Καπλανάϊ Λόρι
Καπλανάϊ Γιάννα

Σταματελοπούλου Χριστίνα
Τζοτσενίτζε Ναταλία
Καλφάκη Ζωή
Θανάση Ερμέλα
Γκικόπουλι Αντριάντα
Κέτσο Κατερίνα
Γουμένου Μελίνα
Καραμάνος Αλέξης
Σταυροπούλου Αλέκκα
Λαζαί Ερμάλ

3η Ομάδα

Κοντομήχος Δημήτρης
Μίχος Κώστας
Ζαχαρόπουλος Τριαντάφυλλος
Πάλλα Εριόν
Λαθούρης Κωνσταντίνος
Νικάκη Βάσω
Τσουμπέλης Παναγιώτης
Αλεξοπούλου Ιωάννα
Γιαννατσή Ιωάννα
Βαλεντή Άννα

18ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

48ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

48ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Ρατσισμός και Ξενοφοβία στα ΜΜΕ»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:
Γιαννίτσαρη Μαρία
Κωνσταντίνου Αργυρούλα

- Μπρέγκο Ελιο
- Παναγιωτόπουλος Γεώργιος
- Παπά Γκεράντ
- Ρουσάνη Νερτίλα
- Σακκουλή Ευαγγελία
- Σαρρή Παναγιώτα
- Σατάγιεβ Μακάρ
- Σελίμας Ιωάννης
- Σπανός Μιχαήλ-Αγγελος
- Σπανού Χρυσάνθη
- Σπαχός Ινδρίνδ-Δημήτριος
- Ταλίφαρι Φέιζι
- Τήτα Θάνας
- Τραυλού Αικατερίνη
- Τραυλού Αλίκη
- Χριστόπουλος Κωνσταντίνος
- Χριστοφιλοπούλου Νικολέτα

51ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

51ο Γυμνάσιο Αθηνών

1η Ομάδα
«Οι Έλληνες μετανάστες στις αρχές του 20ού αιώνα και στις δεκαετίες '50-'60. Οι ξένοι μετανάστες στην Ελλάδα σήμερα. Βίοι παράλληλοι»

Υπεύθυνη καθηγήτρια:
Τασσοπούλου Πηνελόπη

- Μιτζέλου Μαρία
- Ρουμπέν Αθηνά
- Σταμάτη Δήμητρα
- Χαλήλογλου Κεμάλ
- Ράμφος Αλέξανδρος
- Παπαδόπουλος Γιάννης
- Χανουμίδου Βαλεντίνα
- Πρίφτης Δημήτρης
- Λισόβσκι Ντομνίκ
- Κώτσιας Ρωμαίος-Εμμανουήλ
- Κριεμάδη Κλαντιόλα-Ευδοξία
- Τζεβάντογλου Γιουτζιάν

2η Ομάδα
«Οὐ τοι συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν»

65ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Ο σεβασμός του κάθε ανθρώπου ως αξία και ο ρόλος των ΜΜΕ»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:
Κοτσιαφίτου Αναστασία,
Καστρινάκη Φιλιώ

Τμήμα Α2

- Αμέλντα Ντύρμα
- Λεξτάκαι Ροβέννα
- Μάρκου Άννα
- Μαλράκι Τζίνα
- Μαργαρίτη Βάσω
- Μπερμπέρη Μαριλένα
- Μπακάλης Χρήστος
- Μπαντικός Βαγγέλης
- Μαυρίδης Πέτρος
- Μπαρμπέρης Αντώνιος
- Μπουρίκας Αντώνιος
- Μιχαηλίδης Νίκος
- Μανουσσοδάκης Μανόλης
- Ντασούλης Κων/νος
- Σούκου Ντελόν
- Λέκκα Γλυκερία
- Νάστου Κων/να
- Μπερμπέρη Ελένη
- Λαμπροπούλου Ευγενία
- Μαντούβαλου Χρύσα

Τμήμα Α3

- Παπαδόπουλος Αλέξανδρος
- Ψύχας Χαράλαμπος
- Σκριπιανάκ Αντώνης
- Τσερώνης Ιωάννης
- Παναγόπουλος Κων/νος
- Πετρόπουλος Σπήλιος
- Φωκά Αγγελική

Τμήμα Α4

- Γκόγκα Παναγιώτα

Κατσιάδα Ελένη
 Ανέστης Φώτης
 Αργυροπούλου Ανδριάνα
 Λυσανδρόπουλος Αθανάσιος
 Μαλλιάρη Ειρήνη
 Κολιαντζάκη Ιωάννα
 Ζαφειράκη Ειρήνη
 Κούρκου Αθηνά
 Λαμπροπούλου Ελένη

Τμήμα Α5

Παρέλη Μυρσίνη
 Τσολάκος Μάνος
 Ρουμελιώτη Ιωάννα
 Νιάκαρος Παναγιώτης
 Ντικόλ Τατιάνα
 Νούκα Μαρία
 Ντουντουλάκη Κων/να
 Παπάς Δημήτριος
 Μητρόπουλος Αλέξιος
 Σίμος Βασίλης
 Παναγιωτόπουλος Βασίλης
 Τσετσέκου Ελένη
 Ρηγόπουλος Οδυσσεάς
 Τζανεταίου Φωτεινή
 Πετεινάρης Νίκος
 Πυθαρούλη Μαρία

Τμήμα Γ3

Σαράτσι Αρμάνδος
 Σερεζλή Αθανασία
 Σκαρπαθίου Αικατερίνη
 Σκλαβάκη Μαρία
 Σπυροπούλου Βασιλική
 Στεργίου Μάρκος
 Στούμπη Βασιλική
 Τσόκος Σπυρίδων
 Φερτίδη Ήβη Μαρία
 Φωτεινάκου Όλγα
 Χαλού Χριστίνα
 Χήναρη Αικατερίνη

Τμήμα Γ4

Καπτζίου Γκερς
 Λευτέρης Κωστέας
 Αντονίσιν Αντρί

2ο Γυμνάσιο Αχαρνών

Υπεύθυνοι/ες καθηγητές/τριες:
Καρανίκας Κωνσταντίνος
Βλαχοπούλου Ευτέρπη
Αγγελάκης Κωνσταντίνος

1η Ομάδα

«Ο ρατσισμός μέσα από τον αθλητισμό»

Καραντώνη Πέπη
 Ηλιάδου Ξένια
 Ζαβρακίδου Μαρία-Βέρα
 Καραμήτσα Τάνια
 Ελμαζίδη Μαρία
 Ευκαρπίδη Σιμέλα
 Ντόνας Γιάννης
 Δημακοπούλου Γεωργία
 Ανδρικοπούλου Ερασμία
 Δαμιανίδη Δήμητρα

2η Ομάδα

«Ο γυναικείος περιοδικός τύπος απέναντι στο ρατσισμό»

Αβραμίδου Όλγα
 Αδάμ Καταλένα
 Αλεξοπούλου Βάσω
 Αλεξοπούλου Τζένη
 Βέλλα Χριστίνα
 Βουκελάτου Μαίρη
 Γαλανοπούλου Βαρβάρα
 Γεώργια Αγάπη
 Γεωργούλη Δέσποινα
 Ζελίλαβα Κυριακή
 Ιορδανίδου Ελένη

3η Ομάδα

«Ρατσισμός και ΜΜΕ»

Καμπόλης Τάσος
 Αποστολίδης Κυριάκος
 Γεωργακοπούλου Δώρα
 Ατματζίδης Γιώργος
 Καλατζή Γεωργία
 Κάραλης Περικλής
 Ιωαννίδου Μαίρη
 Γιώτη Μάρθα
 Βαλέττα Μπέττυ
 Κάπη Χριστίνα
 Ευαγγελινού Χρύσα

Θωμαΐδου Λαμπρινή
 Κακαβογιάννη Βάσω
 Κοτρώτσιου Χριστίνα
 Κυρίτση Εύη
 Κίτσης Γιάννης
 Λανάη Αμαρίλντο
 Καρασαβίδης Παναγιώτης
 Μίχου Κατερίνα
 Μερκούρη Άννα
 Πορωζίδης Κώστας
 Σκέντη Άννα
 Συρανίδης Γιάννης
 Παναγούλια Μαριστέλλα
 Μιτζάκου Αϊντα
 Πατρίδης Δημήτρης
 Σιλβέστρος Θωμάς
 Ντόνας Γιάννης
 Παππάς Χρήστος
 Παυλίδης Γιάννης
 Νάστος Ανέστης
 Μπούζη Γκρέτα
 Φιτσάλη Ελένη
 Χρήστου Εύη
 Σικά Κατερίνα
 Τσάτσου Κωνσταντίνα

7ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

7ο Γυμνάσιο Αχαρνών

«**Δε χτίζεται ο κόσμος με μισές αγάπες...**» (Ρατσισμός - Μαύρο χιούμορ - ΜΜΕ)

Υπεύθυνοι καθηγητές:

Ρόκου Σοφία

Πάλλης Χαράλαμπος

Μπικοράρου Κατερίνα
Ματάκια Καλλιόπη
Μεταξά Χαρούλα
Παλληκάρης Γιάννης
Νάστος Βασίλης
Παπαναστασίου Βικτώρια
Πείδης Αλέξανδρος
Σιακωτού Παναγιώτα
Τολιάκη Κωνσταντίνα
Σαρρίδου Βίκυ
Προβιδάκη Στέλλα
Σιδηροπούλου Χριστίνα
Γουρνά Στεφανία
Γκόγκας Παναγιώτης
Ηλιοπούλου Μαρία
Καράμπελας Κωνσταντίνος
Δρυμώνα Μαριγιάννα
Κανλής Ιγνάτιος
Κοτσιγιάννη Μαργαρίτα
Κρούγια Μπεσμίρα
Κλάιντι Ερμεράι
Κόκλας Πέτρος
Χαραλαμπίδου Δέσποινα
Σαββίδης Αριστείδης
Συρανίδου Σοφία
Τούντα Βασιλική-Ζωή
Χατζηγεωργίου Ιωάννης
Τσιμπογιάννη Μαρία
Σταύρου Βασίλειος
Μοβσεσιάν Όλεγκ
Παπαδόπουλος Θεόδωρος
Μπακαλάκη Φωτεινή
Πάλλη Βασιλική
Μπεβίρης Ιωάννης
Μπέμης Παναγιώτης
Παπαγεωργίου Θεόδωρος
Παρίση Κατερίνα
Μπαμπακάρη Φωτεινή
Κατσαρού Στυλιανή

Κρούγια Αριόλα
Μανώλη Μαρία - Παγώνα
Κοτρόπουλος Αθανάσιος
Κουκίδης Γιώργος
Κυριακίδου Δανάη
Σταυροπούλου Λίνα

8ο Γυμνάσιο Αχαρνών

«**Τι σημαίνει να είσαι ξένος στην Ελλάδα, έχοντας να αντιμετωπίσεις τα ΜΜΕ**»

Υπεύθυνοι καθηγητές:

Κουκλάκη Ελευθερία
Σταθοπούλου Αγορίτσα,
Κουτσούμης Ιωάννης

Γ' ΤΑΞΗ

Μοσκοπούλου Ρεγγίνα
Κιτσώνη Δάφνη
Κέλη Ευαγγελία
Μπούρα Σοφία
Κυπραίου Μαρία
Καρίπη Μαρία
Μανιάτη Σταυρούλα
Λιάπης Κων/νος
Ιωακείμίδου Δέσποινα
Ακριτίδου Ελένη
Βασιλοπούλου Ελένη
Νίκας Άκης
Πουλιάσης Θεόδωρος
Τούντας Δημήτρης
Μαχαίρας Αλέξανδρος
Μέγας Χρήστος
Μαρασίδου Παρθένα

Β' ΤΑΞΗ

Ζέρβας Διαμαντής
Στεφανάκου Αρετή
Κάμπας Λάμπρος
Σταυροπούλου Ελένη
Δαμιανίδης Χρήστος
Κασιόλα Όλγα

8ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

9ο Γυμνάσιο Αχαρνών

«**Η εικόνα του παιδιού μέσα από τον ημερήσιο τύπο**»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:

Παπαζήση Ανδρομάχη,
Αποστολοπούλου Αικ.

Βρεττού Αναστασία
Εραλίδου Ειρήνη
Ευθυμιάδου Ειρήνη
Καπτζίου Σέλιμα
Ντίνη Κλοντιάνα
Τουλεγκένοβα Έλενα
Τσολακίδου Αναστασία
Φιφλής Γιώργος

Χατζηπέτρου Λεωνίδα
Καπτζίου Λινέρντα
Οσμενάι Μαρινέλα
Παναγού Στέφανος
Βασιλαντωνάκη Ευθυμία
Γαβαλά Μπερναντέτ
Ιωάννου Βάσια
Καρασαββίδου Μαρία
Παλιούρα Φωτεινή
Σαββίδου Αθηνά
Συμεωνίδου Οξάνα
Τερζοπούλου Ελισάβετ
Τουλεγκένωφ Γιάννης
Χιώτη Αναστασία

9ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Στο Δίκτυο Σχολείων κατά του Ρατσισμού και της Ξενοφοβίας συμμετείχαν και πραγματοποίησαν δραστηριότητες και τα παρακάτω σχολεία:

7ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Τα παιδιά θύματα του ρατσισμού»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:
Γαληνέα Ευαγγελία
Χασάνη Άννα

- Αντεκόλα Σάρα
- Βαρβαντάκη Ευγενία
- Ζίδρο Ζωή
- Μούσα Χαγίγια
- Σούτη Γκόρι
- Φίλος Γεώργιος
- Βαρβαντάκης Εμμανουήλ
- Βλάχος Γεώργιος
- Κατσέλη Σίλβα
- Κατσαρού Ελένη
- Εξάρχου Ολυμπία
- Καπερναράκου Αλεξάνδρα
- Λάπα Αικατερίνη
- Λάρα Μαργαρίτα
- Μαγκούπ Μαΐσα
- Μπεγιομάλια Σάμπιελ
- Ντερβησάι Κωνσταντίνος
- Πάτση Όλγα
- Σβολάκη Ελένη
- Τσιώλης Νικόλαος
- Τσιώλης Σόλων
- Τσούλης Πέτρος

12ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Στερεότυπα κοινωνικών ομάδων και διαφορετικών πολιτισμών στα ΜΜΕ: Γίνεται σεβαστή η ανθρώπινη αξία;»

Υπεύθυνοι/ες καθηγητές/τριες:
Κουζέλης Νίκος
Γκέσουρα Χρυσούλα

- Μαυρομάτη Ειρήνη
- Μπαλαμούτσου Βάσω
- Μυλωνοπούλου Γεωργία
- Μανέκα Ειρήνη
- Μαντάλης Τάσος
- Κρέτσης Νίκος

- Μουσταφά Γκέστι
- Μαυρομάτης Λευτέρης
- Μακρυγιαννάκης Νίκος
- Μαριόλη Φωτεινή
- Καραλή Ιωάννα
- Λόντος Χρήστος
- Κούρτης Βασίλης
- Κατσιμπας Δημήτρης
- Καπλάνη Άννα
- Καλαρούτη Μαρία
- Καραφύλη Μαρσίνα
- Κονιδάρης Ηρακλής
- Σαμοχβάλοβα Κριστίνα
- Μπεκολάρη Μαρσίνα
- Ουτεουμπάεβα Ζάννα

40ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Η μετανάστευση μέσα από τα μάτια των παιδιών»

Υπεύθυνες καθηγήτριες:

Σιδηροπούλου Μελίνα

Ιορδανίδου Αλέκα

Δημητσάντου Νίκη
 Κουριδάκης Αντρέας
 Μανωλούκου Βιβή
 Μαργαριτόπουλος Αλέξανδρος
 Μαρσέλου Ιφιγένεια
 Μασούρα Θεανώ
 Σπαής Γιάννης
 Σπανοπούλου Στέλλα
 Σταγάκης Βενιζέλος
 Τσιριγκάκη Έλενα
 Καλογερόπουλος Άγγελος
 Παπαγιάννης Σωτήρης
 Σταθόπουλος Γιάννης
 Θεοδώρου Ιάσωνας
 Μπέλια Κάτια
 Μπούνιας Κων/νος
 Σιδερή Αγγελική
 Γκούρι Μάριος
 Γκίνη Άλντο
 Θεολόγου Αργυρώ
 Νικολόπουλος Δημήτρης
 Παπαζαφειρόπουλος Κωστής
 Τερζόγλου Αλεξία
 Τσέκος Χρήστος
 Ελικασβίλι Γιάννης

41ο Γυμνάσιο Αθηνών

«Με τα μάτια ενός Αλβανού μαθητή»

Υπεύθυνες καθηγήτριες: Μπενίση Ελένη

Ευθυμίου Γεωργία

Κυριακόπουλος Κυριάκος
 Κύρου Μαρία
 Κώστας Μάριος
 Κωστοπούλου Άννα
 Λίτσιος Χρυσοβαλάντης
 Λίτσο Φίλιππος
 Λόλο Κασπιάν
 Μαγκουρίλου Πετρούλα

Μαϊστρου Χρυσάνθη
 Μάναη Εριντόν
 Μάναη Λεάρντ
 Μαργαρίτη Άρτεμις
 Μάρκο Λέφτα
 Μάρκου Δημήτρης
 Μαυρέλη Μαρία
 Μέρο Μαριλένα
 Μερσίνης Δημήτρης
 Μέτα Ολτιόν
 Μέτσο Ντενίσια
 Μηλιτσοπούλου Νικολέττα
 Μίχα Θωμαΐς

Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Αθηνών

Υπεύθυνοι/ες καθηγητές/τριες:
Γεωργιάτσου Σταυρούλα
Γκούτη Αρετή

Αλούσι Αρσέν
Βέτσικα Ευαγγελία
Γεωργούλα Όλγα
Γκάγκαλης Έλβις
Γκέκα Εριόλα
Καραπτσάνσκα Ντέσι
Κόντα Μαρία
Κότσι Ίνα
Κούτση Ρένα
Ματζιαλάκου Μαρσίντ
Μουσταφά Μάρουα
Μπαντόβας Κων/νος
Μπάτζιας Ανδρέας
Ντιάκιβ Μαριάννα
Παπαθυμίου Νεβίλ
Σαλίμπ Σιμόνα
Σιέχου Νερίς
Σκουρή Παναγιώτα
Τιέβσκι Βαγγέλης
Τόμα Αμάντα
Τσάκλα Χριστίνα
Τσουρέκη Αγγελική

1ο Εσπερινό Τ.Ε.Ε. Αχαρνών

Υπεύθυνοι καθηγητές
Ρίζος Βασίλειος,
Μπαλής Βασίλειος

Ανδρονιάδης Αριστείδης
Αντωνίου Χριστίνα
Δουρδούμας Νίκος
Ελευθεριάδης Κώστας
Καρασαββίδου Έφη
Κατραντζή Ηρώ
Κατσανδρή Αιμιλία
Κοχλιαρίδου Παναγιώτα
Μισαηλίδου Ειρήνη
Μπαμπανάρας Γιώργος
Παπαδοπούλου Μαρία
Σαρακατσάνος Παναγιώτης
Σιλβέστρος Τριαντάφυλλος
Στεφανίδης Ιωάννης
Συρανίδης Χριστόφορος
Τερζοπούλου Ελένη
Τσαπανίδης Κύριλλος
Τσεκαλίδου Πολυξένη
Χατζηαντωνίου Λουκάς
Χατζηναθανήλ Νικολίτσα
Χοραβίδου Μαργαρίτα
Χρυσοστομίδης Αναστασίος

ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ
EQUAL 2002-2004

“ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ
& ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ”

ΚΕ.ΜΕ.ΤΕ.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ
& ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΟΛΜΕ

ISBN: 960-86081-8-X